

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΣΕΥΣΗΣ

**Μετασχολικά προγράμματα: Η περίπτωση των Κέντρων Δημιουργικής
Απασχόλησης Παιδιών**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΣΤΕΡΓΙΑΝΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΤΙΤΛΟΥ
Στις «Επιστήμες της Αγωγής»

με ειδίκευση «Παιδαγωγική και Νέες Τεχνολογίες»

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	- 5 -
Abstract	- 6 -
Εισαγωγή	- 7 -
Η Κοινωνική εκπαίδευση	- 10 -
After School Programs	- 12 -
Εννοιολογική προσέγγιση	- 12 -
Ανάγκη δημιουργίας των After School Programs.....	- 13 -
Επιπτώσεις συμμετοχής στα μετασχολικά προγράμματα	- 14 -
Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των After School Programs	- 18 -
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών	- 21 -
Ιστορικό δημιουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην Ελλάδα-	21 -
Αναγκαιότητα ύπαρξης των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών	- 22 -
Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην υπηρεσία των γονέων.....	- 23 -
Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην υπηρεσία των παιδιών	- 24 -
Πρόγραμμα δραστηριοτήτων των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ...	- 25 -
Σύσταση και σκοπός των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών	- 27 -
Προηγούμενες έρευνες για το θεσμό των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών	- 29 -
Η παρούσα έρευνα.....	- 32 -
Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας	- 32 -
Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις	- 32 -
Μέθοδος.....	- 38 -
Συμμετέχοντες.....	- 38 -
Ατομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών	- 38 -
Ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών.....	- 39 -
Ατομικά χαρακτηριστικά των γονέων	- 41 -
Μέσα συλλογής δεδομένων.....	- 43 -
Πιλοτική έρευνα	- 44 -
Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών.....	- 44 -
Ερωτηματολόγιο μαθητών.....	- 45 -
Ερωτηματολόγιο γονέων.....	- 46 -
Διαδικασία συλλογής δεδομένων	- 48 -
Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων	- 49 -

Αποτελέσματα	50 -
Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτικών	50 -
Παιδαγωγικές-ακαδημαϊκές προτεραιότητες των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 1)	50 -
Κοινωνικές και συναισθηματικές προτεραιότητες (Ερώτηση 2).....	53 -
Απόψεις σχετικά με προβλήματα του εκπαιδευτικού προσωπικού (Ερώτηση 3).....	57 -
Συνεργασία με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς (Ερώτηση 4).....	58 -
Προβλήματα ή αδυναμίες που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 5)	59 -
Παρατηρήσεις (Ερώτηση 6).....	62 -
Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των μαθητών	64 -
Λόγοι συμμετοχής στο ΚΔΑΠ (Ερώτηση 1).....	64 -
Δυνατότητες που προσφέρει στους μαθητές η συμμετοχή τους στα προγράμματα των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 2)	66 -
Προτίμηση δραστηριοτήτων (Ερώτηση 3)	68 -
Συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 4)	72 -
Εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 5)	73 -
Συχνότητα ενασχόλησης με δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 6)....	74 -
Συνολική αξιολόγηση (Ερώτηση 7)	76 -
Παρατηρήσεις (ερώτηση 8).....	77 -
Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των γονέων	78 -
Σημαντικότητα εξωσχολικών δραστηριοτήτων (Ερώτηση 1).....	78 -
Συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 2)	80 -
Εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 3).....	82 -
Προσδοκίες γονέων από το πρόγραμμα των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 4)	82 -
Συνεργασία των ΚΔΑΠ με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς (Ερώτηση 5)-	85 -
-	
Προβλήματα ή αδυναμίες που δυσχεραίνουν τη λειτουργία των ΚΔΑΠ (ερώτηση 6)-	86 -
-	
Απόψεις σχετικά με τη διάθεση των μαθητών και τη συνολική λειτουργία των ΚΔΑΠ (ερώτηση 7)	88 -
Παρατηρήσεις (ερώτηση 8).....	89 -
Συζήτηση	90 -
Εκπαιδευτικοί.....	90 -
Οι σημαντικότερες προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο λειτουργίας του ΚΔΑΠ.....	90 -

Προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ.....	- 91 -
Συνεργασία των ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα	- 92 -
Μαθητές.....	- 93 -
Λόγοι φοίτησης στο ΚΔΑΠ και ευκαιρίες συμμετοχής.....	- 93 -
Εξωσχολικές Δραστηριότητες.....	- 94 -
Συνολική λειτουργία των ΚΔΑΠ.....	- 95 -
Γονείς.....	- 96 -
Λόγοι που πηγαίνει το παιδί τους στο ΚΔΑΠ	- 96 -
Εξωσχολικές Δραστηριότητες.....	- 96 -
Προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ.....	- 97 -
Συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα	- 98 -
Συνολική αξιολόγηση	- 98 -
Τελικές παρατηρήσεις.....	- 99 -
Περιορισμοί της έρευνας	- 101 -
Προτάσεις μελλοντικών ερευνών	- 102 -
Αναφορές	- 103 -
Ελληνόγλωσσες Αναφορές.....	- 103 -
Ξενόγλωσσες Αναφορές.....	- 106 -
Παράρτημα.....	- 112 -

Περίληψη

Οι ώρες εκτός σχολείου αποτελούν μία ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο καθώς πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν παιδιά και νέοι επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που περνούν τις ώρες εκτός σχολείου. Τα τελευταία χρόνια πολλές χώρες αναγνωρίζοντας την ανάγκη να διασφαλιστεί η φροντίδα και επιμέλεια όλων των παιδιών και να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες για επιτυχία στο σχολείο, εφάρμοσαν πολιτικές και προγράμματα με σκοπό την επέκταση και ανάπτυξη ευκαιριών εκπαίδευσης και φροντίδας που θα συμπληρώνουν την "παραδοσιακή" εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό λειτούργησαν στην Ελλάδα τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ), ένας θεσμός που συνεχώς επεκτείνεται και προσελκύει όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών και των γονέων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) μέσα από την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ΚΔΑΠ, των μαθητών και των γονέων. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 39 εκπαιδευτικοί, 220 μαθητές και 147 γονείς που προέρχονταν από 12 ΚΔΑΠ των νομών Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας. Για τη διερεύνηση των απόψεων των ερωτώμενων χρησιμοποιήθηκαν τρία γραπτά ερωτηματολόγια που κατασκευάστηκαν για τους σκοπούς της έρευνας. Για τη παρουσίαση και περιγραφή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι της περιγραφικής στατιστικής αλλά και μέθοδοι επαγωγικής στατιστικής. Τα δεδομένα της έρευνας οδήγησαν στη διαπίστωση ότι υπάρχει θετική στάση απέναντι στη λειτουργία του θεσμού των ΚΔΑΠ τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους γονείς και τους μαθητές. Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων προέκυψε ότι τα ΚΔΑΠ αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα τα οποία όμως δεν στέκονται εμπόδιο στην εκπλήρωση του βασικού σκοπού λειτουργίας τους, που επικεντρώνεται στη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, στη σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου τους χρόνου και την εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων.

Λέξεις- κλειδιά: Ολοήμερη Εκπαίδευση, Μετασχολικά Προγράμματα, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ), Κοινωνική Εκπαίδευση.

Abstract

Out of school hours have become a crucial period as many of the problems faced by children and young people are greatly influenced by how they spend their time out of school. In recent years several countries having acknowledged the need to guarantee the care and diligence of all children and to enhance equal opportunities for success at school, have implemented policies and programs in order to expand and develop education and care opportunities that will complement the traditional school day. In this context, in Greece, the "Creative Activity Centers for Children" have taken place, an idea that is constantly expanding and attracting more and more the interest of students and parents.

The purpose of this study is to investigate the function of Creative Activity Centers for Children, by recording the perspective of teachers, working in such centers, students and their parents. The sample of the survey consisted of 39 teachers, 220 students and 147 parents from 12 Creative Activity Centers for Children of Kastoria, Kozani and Florina. Three written questionnaires constructed for the purposes of the survey, were used to investigate the perspectives of respondents. Descriptive statistics and methods of inferential statistics were used for the presentation and description of the data. The survey data led to a positive attitude towards the functioning of Creative Activity Centers for Children by teachers, parents and students. Respondents' answers revealed that Creative Activity Centers for Children face some problems, but these are not an obstacle to the fulfillment of their basic purpose, which are, focusing on children's creative activity, correct use of their free time and servicing the needs of working parents.

Keywords: All Day Schooling, After School Programs, Creative Activity Centers for Children, Community Education.

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, αναγνωρίζοντας την ανάγκη ότι το σχολείο οφείλει να προσαρμόζεται στα σύγχρονα κοινωνικά και εκπαιδευτικά δεδομένα, προχώρησαν στην μεταρρύθμιση και ανανέωση των εκπαιδευτικών συστημάτων τους. Τα σχέδια του ανοίγματος και του κοινοτικού προσανατολισμού του σχολείου τοποθετήθηκαν στο επίκεντρο παιδαγωγικών και κοινωνικοπολιτικών σχεδιασμών ιδιαίτερα στο πλαίσιο δημιουργίας ολοήμερων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Θωίδης & Χανιωτάκης, 2007· Θωίδης, 2011).

Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε και η γνωστοποίηση στον ευρωπαϊκό χώρο, των αποτελεσμάτων της έρευνας PISA (Programme for International Student Assessment), που πραγματοποιήθηκε από τον ΟΟΣΑ και το «PISA σοκ» (OECD, 2001, 2003) που αυτή προκάλεσε, καθώς οδήγησε στην συνειδητοποίηση της ανάγκης συνεργασίας σχολείου και κοινωνικών δικτύων, με βασικό σκοπό τη σύνδεση της σχολικής μάθησης με τα προβλήματα και τις καθημερινές εμπειρίες της ζωής των μαθητών (Θωίδης, 2011· Θωίδης & Χανιωτάκης, 2015).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο όρος ολοήμερη εκπαίδευση δεν περιλαμβάνει αποκλειστικά το ολοήμερο σχολείο καθώς στα καθήκοντα εκπαίδευσης και φροντίδας συμμετέχουν σχεδόν πάντα, λιγότερο ή περισσότερο και άλλοι φορείς όπως, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η Εκκλησία, διάφορα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα και σύλλογοι (Coelen, 2004 όπ. ανάφ. στο Θωίδης & Χανιωτάκης, 2015).

Για μια τέτοια συνεργασία διαφορετικών εκπαιδευτικών χώρων, για τη διαμόρφωσή της στη πράξη αλλά και για την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή της πολύτιμη καταδεικνύεται η οικοσυστημική θεωρία του Bronfenbrenner (1979). Η θεωρία αυτή προσφέρει σημαντικές πληροφορίες που βοηθούν στην κατανόηση της μετάβασης ανάμεσα σε ξεχωριστές περιοχές της ζωής που βρίσκονται σε μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, αλλά και σε διαφορετικές περιοχές της ζωής κατά τη διάρκεια μιας ημέρας, ανάμεσα σε διαφορετικούς εκπαιδευτικούς χώρους (σχολείο, αθλητισμός, παιχνίδι κλπ) και κόσμους ζωής (Bronfenbrenner, 1979, όπ. ανάφ. στο Θωίδης & Χανιωτάκης, 2018). Προσφέρει με αυτό τον τρόπο μια θεωρητική κοινωνικοποιητική θεμελίωση της συνεργασίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς χώρους, που προσανατολίζεται στην καθημερινή ζωή των παιδιών και συμβάλλει στη

διαμόρφωση της Ολοήμερης εκπαίδευσης (Rakhkochkine, 2008 όπ. ανάφ. στο Θωίδης, 2011).

Γενικότερα, τα τελευταία χρόνια υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές περνούν τις ώρες εκτός σχολείου, καθώς από τη μία η περίοδος αυτή έχει συνδεθεί με σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν παιδιά και νέοι και από την άλλη ο εξωσχολικός χρόνος προβάλλεται ως μια σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που έχουν σε μεγάλο βαθμό παραμεληθεί από τα σχολεία (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· Mahoney, Parente, & Zigler, 2009· Newman, Fox, Flynn & Christeson, 2000· U.S. Department of Education, 2000). Στο πλαίσιο αυτό πολλές χώρες έχουν εφαρμόσει πολιτικές και προγράμματα με σκοπό την επέκταση και ανάπτυξη ευκαιριών εκπαίδευσης και φροντίδας, σε συνεργασία με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δημιουργία των μετασχολικών προγραμμάτων (After School Programs) στις ΗΠΑ. Τα προγράμματα αυτά προσφέρουν μια σειρά οργανωμένων δραστηριοτήτων σε παιδιά και νέους σε ώρες εκτός σχολείου, ενώ οι στόχοι τους κινούνται συνήθως γύρω από τρεις άξονες: την παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος φύλαξης και φροντίδας, την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων με σκοπό την αντιμετώπιση ανεπιθύμητων συμπεριφορών και τη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· Mahoney, Parente, & Zigler, 2009· U.S. Department of Education, 2000).

Στην Ελλάδα ένας παρόμοιος θεσμός με τα μετασχολικά προγράμματα των ΗΠΑ αποτελούν τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ). Τα ΚΔΑΠ είναι μονάδες απασχόλησης παιδιών σχολικής ηλικίας που δημιουργήθηκαν με σκοπό την κάλυψη ιδιαίτερων κοινωνικών και εκπαιδευτικών αναγκών, ιδίως των παιδιών με εργαζόμενους και τους δύο γονείς (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001). Πρωτοεμφανίστηκαν στην Ελλάδα περίπου 20 χρόνια πριν και έκτοτε ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς (ΕΕΤΑΑ, 2010· ΕΕΤΑΑ, 2013· ΕΕΤΑΑ, 2014). Παρόλα αυτά, σε αντίθεση με το ολόημερο σχολείο (Κυρίδης, Τσακίριδου, & Αρβανίτη, 2006· Κωνσταντίνου, 2007· Ρομπόλης, Δημουλάς, Μπουκουβάλας, Πρωΐας, Στρίγκου, Φωτόπουλος, 2003), δεν μπορεί να υποστηριχθεί πως έχουν διερευνηθεί ζητήματα που αφορούν διάφορες δομικές αλλά και λειτουργικές παραμέτρους του συγκεκριμένου θεσμού. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από την αξιολόγηση του

ελάχιστου-σχεδόν ανύπαρκτου αριθμού ερευνών που αφορούν το συγκεκριμένο πεδίο.

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί η ιχνογράφιση του τοπίου της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην Ελλάδα, μέσα από τα μάτια των ομάδων που εμπλέκονται με ευθύ η έμμεσο τρόπο στην εφαρμογή του. Ειδικότερα, βασικός σκοπός της είναι η διερεύνηση της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) μέσα από την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ΚΔΑΠ, των μαθητών και των γονέων. Η έρευνα αφορά τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά ΚΔΑΠ, τα οποία εξετάζονται στα πλαίσια της κοινοτικής εκπαίδευσης και των μετασχολικών προγραμμάτων αντίστοιχα.

Στο πλαίσιο όσων αναφέρθηκαν παραπάνω εντάσσεται και δομείται το περιεχόμενο της παρούσας εργασίας. Στο πρώτο μέρος της επιχειρείται η βιβλιογραφική ανασκόπηση του υπό μελέτη θέματος. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην κοινοτική εκπαίδευση και στα μετασχολικά προγράμματα. Έπειτα, παρουσιάζονται βασικές πληροφορίες οι οποίες αφορούν τον θεσμό των ΚΔΑΠ συνολικά, ως δομή και ως λειτουργία, τις εκπαιδευτικές λειτουργίες που υπηρετεί ή θα μπορούσε να υπηρετεί, την οργάνωση και την υποδομή του. Η πρώτη ενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση ερευνών σχετικών με τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ).

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται διεξοδικά η μεθοδολογία της έρευνας και πραγματοποιείται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Η μελέτη ολοκληρώνεται με τη συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Η Κοινοτική εκπαίδευση

Ο όρος κοινοτική εκπαίδευση αναφέρεται σε μια εκπαιδευτική φιλοσοφία η οποία αναγνωρίζει την αλληλεξάρτηση της οικογένειας, του σχολείου και της κοινότητας στην εκπαίδευση των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005). Τα σχολεία στο πλαίσιο της κοινοτικής εκπαίδευσης συνδέονται και συνεργάζονται με φορείς και ιδρύματα της τοπικής κοινωνίας και παρέχουν μια σειρά υποστηρικτικών υπηρεσιών σε όλα τα μέλη της κοινότητας με σκοπό την ακαδημαϊκή, κοινωνική, συναισθηματική, επαγγελματική, πολιτική και σωματική τους ανάπτυξη (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005· Jacobson, & Blank, 2011· Melaville, Berg & Blank, 2006).

Τα κοινοτικά σχολεία λειτουργούν ως πολιτιστικά κέντρα που είναι ανοιχτά όλη την ημέρα και απευθύνονται σε παιδιά και νέους, στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου τους αλλά και στους ενήλικες υπηρετώντας τις αρχές τις δια βίου μάθησης, ενώ παράλληλα εστιάζουν και στη διαπολιτισμική αγωγή (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005). Τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα χαρακτηρίζονται από ανοιχτότητα και εξωστρέφεια και περιλαμβάνουν περιεχόμενα και μορφές μάθησης συνδεδεμένες με τη ζωή (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005· Melaville, Berg & Blank, 2006). Προσφέρουν μια σειρά υποστηρικτικών υπηρεσιών και ευκαιριών στα παιδιά, τους νέους, τις οικογένειες και στις κοινότητες, τόσο στο σχολείο όσο και σε χώρους της κοινότητας, τα οποία ποικίλλουν ανάλογα με τις εκάστοτε τοπικές ανάγκες και τους διαθέσιμους πόρους (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005· Melaville, Berg & Blank, 2006). Στο πλαίσιο της κοινοτικής εκπαίδευσης αξιοποιούνται οι φυσικοί, οικονομικοί και ανθρωπίνι πόροι τόσο του σχολείου όσο και της κοινότητας με σκοπό την κάλυψη των κοινοτικών αναγκών (Decker, Decker, Townsend & Neal, 2005).

Στα κοινοτικά σχολεία-χώρους όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι συνεργάζονται με σκοπό την προσφορά υποστηρικτικών υπηρεσιών και ευκαιριών στα παιδιά, τους νέους, τις οικογένειες και στα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας, τόσο κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου όσο και μετά, αξιοποιείται η κοινοτικά προσανατολισμένη μάθηση. Η κοινοτικά προσανατολισμένη μάθηση συμβάλλει στην άρση του χάσματος ανάμεσα στην κοινωνική ζωή και τη σχολική μάθηση αλλά και στην σύνδεση της τυπικής με την άτυπη μάθηση (Melaville, Berg & Blank, 2006). Βοηθά τους μαθητές

να αναπτύξουν μια αίσθηση σύνδεσης με την κοινότητα και τους προκαλεί να αναπτύξουν πνευματικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες με σκοπό να κατανοούν και να αναλαμβάνουν δράση για θέματα που αφορούν την καθημερινή ζωή (Melaville, Berg & Blank, 2006). Παράλληλα, τα κοινοτικά σχολεία προσεγγίζουν τις οικογένειες και τους κατοίκους της κοινότητας διευρύνοντας τη μάθηση μετά το σχολείο, τα Σαββατοκύριακα και το καλοκαίρι. Στο πλαίσιο αυτό χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προσφορά διαφόρων μετασχολικών προγραμμάτων (After School Programs).

After School Programs

Εννοιολογική προσέγγιση

Ο όρος ‘After School Programs’ (ASP), που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στις ΗΠΑ, χρησιμοποιείται για να περιγράψει οποιοδήποτε είδους οργανωμένη δραστηριότητα (structured activity) που προσφέρεται σε παιδιά και νέους (5-18 ετών) σε ώρες εκτός σχολείου (Little, Wimer & Weiss, 2008· Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005). Τα προγράμματα αυτά εποπτεύονται και καθοδηγούνται από ενήλικες, περιλαμβάνουν τακτικές και προγραμματισμένες συναντήσεις και διαρθρώνονται γύρω από ομαδικές δραστηριότητες, ενώ η συμμετοχή σε αυτά είναι εθελοντική (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· Vandell, Shernoff, Pierce, Bolt, Dadisman & Brown, 2005). Σε αντίθεση με τις εξωσχολικές δραστηριότητες (extracurricular activities), τα αθλητικά ή ακαδημαϊκά σωματεία, που τείνουν να επικεντρώνονται σε μία μόνο δραστηριότητα, τα προγράμματα αυτά προσφέρουν μια μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων όπως προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, καλλιτεχνικά, μαγείρεμα, μουσική, δραστηριότητες παιχνιδιού και κοινωνικοποίησης (Halpern, 2002· Vandell et al., 2005).

Τα ASP λαμβάνουν χώρα πριν αλλά και μετά το σχολείο, τα σαββατοκύριακα, κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών και τα καλοκαίρια (Little, Wimer & Weiss, 2008· National Research Council and Institute of Medicine, 2000). Τις σχολικές μέρες τα περισσότερα από αυτά λειτουργούν για περίπου 2-3 ώρες την ημέρα (ξεκινούν μεταξύ τις 2.00 και 3.00 μ.μ και τελειώνουν γύρω στις 6.00μ.μ), 4-5 φορές την εβδομάδα (Little, Wimer & Weiss, 2008· National Research Council and Institute of Medicine, 2000). Τα ASP μπορεί να παρέχονται από κοινοτικές, θρησκευτικές οργανώσεις (faith-based organizations) και σχολεία και να στεγάζονται σε διάφορες εγκαταστάσεις όπου οι μαθητές αισθάνονται ασφαλείς, όπως σε σχολικές εγκαταστάσεις, βιβλιοθήκες, κοινοτικά πάρκα, μουσεία (Little, Wimer & Weiss, 2008· National Research Council and Institute of Medicine, 2000).

Τα μετασχολικά προγράμματα διαφέρουν ως προς το σκοπό, τους στόχους και τη δομή τους καθώς καθένα από αυτά καλείται να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες πολιτιστικές και αναπτυξιακές ανάγκες των μελών του και να καλύψει τις ανάγκες της κοινωνίας που εξυπηρετεί (National Research Council and Institute of Medicine, 2000· U.S. Department of Education, 2000). Οι στόχοι των προγραμμάτων αυτών

συνήθως κινούνται γύρω από τρεις άξονες: την παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος φύλαξης και φροντίδας, την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων με σκοπό την αντιμετώπιση ανεπιθύμητων συμπεριφορών και τη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης (U.S. Department of Education, 2000).

Ανάγκη δημιουργίας των After School Programs

Τα ASP πρωτοεμφανίστηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και έκτοτε ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς. Βασικότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην εμφάνιση τους αποτέλεσαν ιστορικές αλλαγές που σχετίζονταν με τη σταδιακή μείωση της παιδικής εργασίας σε συνδυασμό με την ενίσχυση των νόμων για καθολική υποχρεωτική εκπαίδευση (Halpern, 2002).

Πρωταρχικός στόχος δημιουργίας τους ήταν η κάλυψη της αδυναμίας των εργαζόμενων γονέων να προσφέρουν στα παιδιά τους ένα ασφαλές περιβάλλον τις ώρες που αυτοί εργάζονταν (Mahoney, Parente, & Zigler, 2009· National Research Council and Institute of Medicine, 2000· U.S. Department of Education, 2000). Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, η αύξηση του αριθμού των μονογονεϊκών οικογενειών καθώς και η οικονομική στενότητα (Halpern, 2002· Mahoney, Parente & Zigler, 2009· National Research Council and Institute of Medicine, 2000) είχε σαν αποτέλεσμα περισσότερα από 28 εκατομμύρια παιδιά σχολικής ηλικίας να έχουν γονείς που εργάζονται εκτός σπιτιού, ενώ πάνω από 7 εκατομμύρια παιδιά επιστρέφοντας από το σχολείο, να ανοίγουν μόνα τους με το κλειδί (latch-key children) και να μένουν εκεί χωρίς επίβλεψη μέχρι αργά το απόγευμα (U.S. Department of Education, 2000).

Η ανάγκη φροντίδας και δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών αυτών έγινε περισσότερο επιτακτική όταν αποτελέσματα ερευνών έδειξαν ότι κατά τις μεταμεσημβρινές ώρες (2.00μ.μ-6.00μ.μ) καταγράφονται τα μεγαλύτερα ποσοστά παιδικής παραβατικότητας, κυρίως σε νέους ηλικίας 16-17 ετών (Newman, Fox, Flynn & Christeson, 2000), ενώ αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες τις ώρες αυτές τα παιδιά να γίνουν θύματα επικίνδυνων συμπεριφορών όπως σεξουαλική δραστηριότητα, χρήση ναρκωτικών και οιοπνευματωδών ποτών και εγκληματικών πράξεων (U.S. Department of Education, 2000). Τα παιδιά με το «κλειδί της εξώπορτας» (latch-key children) μάλιστα είναι πολύ πιο επιρρεπή σε τέτοιους

κινδύνους, ενώ παιδιά ηλικίας 10-16 ετών που έχουν κάποια επίβλεψη ή συμμετέχουν σε κάποιο ποιοτικό μετασχολικό πρόγραμμα έχουν 46% λιγότερες πιθανότητες να ξεκινήσουν τη χρήση ναρκωτικών ουσιών και 27% λιγότερες πιθανότητες να κάνουν χρήση αλκοόλ (U.S. Department of Education, 2000).

Επιπλέον, ερευνητικά δεδομένα έδειξαν ότι η έλλειψη εποπτείας των παιδιών αυτών, μετά τη λήξη του σχολικού προγράμματος και πριν επιστρέψουν οι γονείς τους στο σπίτι, έχει σημαντικές επιπτώσεις στην επίδοσή τους στο σχολείο και την ψυχοκοινωνική τους ευημερία (Mahoney, Parente & Zigler, 2009· U.S. Department of Education, 2000). Ειδικότερα, τα παιδιά αυτά καταλήγουν να περνούν το χρόνο τους μπροστά στην τηλεόραση, τρώγοντας ή παίζοντας βιντεοπαιχνίδια, συχνά βίαιου περιεχομένου, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν βίαιες μορφές συμπεριφοράς και υψηλά επίπεδα παχυσαρκίας. (Mahoney, Parente & Zigler, 2009· U.S. Department of Education, 2000). Επίσης, τα παιδιά αυτά είναι περισσότερο μοναχικά, αγχώδη, φοβούνται μόνα τους στο σπίτι ενώ παρουσιάζουν μειωμένες κοινωνικές ικανότητες και σημαντικά προβλήματα στις επιδόσεις τους στο σχολείο (Mahoney, Parente & Zigler, 2009).

Τα μετασχολικά προγράμματα προβάλλονται ως μια εναλλακτική λύση της αυτό-φροντίδας (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· Mahoney, Parente, & Zigler, 2009) και ως μια παρέμβαση πρόληψης των προβλημάτων αυτών (National Research Council and Institute of Medicine, 2000) προσφέροντας ένα ασφαλές περιβάλλον μέσα στο οποίο παρέχονται ευκαιρίες για ακαδημαϊκό και κοινωνικό εμπλουτισμό στα παιδιά κατά τη διάρκεια των ωρών που βρίσκονται εκτός του σχολείου.

Επιπτώσεις συμμετοχής στα μετασχολικά προγράμματα

Παρόλο που οι αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας των μετασχολικών προγραμμάτων είναι περιορισμένες και χαρακτηρίζονται από μεθοδολογική αუსτηρότητα, έρευνες έχουν δείξει ότι η συστηματική συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε ποιοτικά μετασχολικά προγράμματα μπορεί να επιφέρει σημαντικά θετικά αποτελέσματα που σχετίζονται με την οικοδόμηση ακαδημαϊκών, συναισθηματικών και κοινωνικών ικανοτήτων και την προώθηση υγιούς ανάπτυξης και ευημερίας (National Research Council and Institute of Medicine, 2000· U.S.

Department of Education, 2000).

Βελτίωση ακαδημαϊκής επίδοσης.

Ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι η συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε μετασχολικά προγράμματα συμβάλλει στη βελτίωση των ακαδημαϊκών τους επιδόσεων. Παιδιά και νέοι που παρακολουθούν συστηματικά ποιοτικά μετασχολικά προγράμματα παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον και ικανότητα για μάθηση, αναπτύσσουν νέες δεξιότητες και ενδιαφέροντα, αποκτούν αυτοπεποίθηση σχετικά με τις ακαδημαϊκές τους ικανότητες, δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το σχολείο και δεν το εγκαταλείπουν (Durlak, Weissberg & Pachan, 2010· Goerge, Cusick, Wasserman & Gladden, 2007· Redd, Cochran, Hair & Moore, 2002· U.S. Department of Education, 2000). Εμπλέκονται ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία (Russell & Woods, 2012), παρουσιάζουν βελτιωμένες σχολικές επιδόσεις κυρίως στα μαθηματικά και την ανάγνωση (Lauer et al., 2006· Vandell, Reisner & Pierce, 2007) αφιερώνουν περισσότερο χρόνο και προετοιμάζουν καλύτερα τις εργασίες για το σπίτι (Russell & Woods, 2012), ενώ αναπτύσσουν και μεγαλύτερες προσδοκίες για το μέλλον (Goerge, Cusick, Wasserman & Gladden, 2007· U.S. Department of Education, 2000).

Η βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης δεν αποτελεί πάντα κεντρικό ζητούμενο των μετασχολικών προγραμμάτων. Τα περισσότερα που στοχεύουν σε αυτή, απευθύνονται κυρίως σε παιδιά και νέους που κινδυνεύουν να αποτύχουν ή να εγκαταλείψουν το σχολείο, εξαιτίας του χαμηλού μορφωτικού και κοινωνικοοικονομικού επιπέδου των γονέων τους (Redd, Cochran, Hair & Moore, 2002). Περιλαμβάνουν ακαδημαϊκές δραστηριότητες όπως βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, διδασκαλία, ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά παιχνίδια, επιτραπέζια καθώς και παιχνίδια που έχουν σχεδιαστεί για τη βελτίωση μαθηματικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ανάγνωσης (Redd, Cochran, Hair & Moore, 2002· Vandell, Reisner & Pierce, 2007).

Ωστόσο, ακόμη και τα μετασχολικά προγράμματα που δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης φαίνεται ότι επηρεάζουν θετικά τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα των παιδιών και εφήβων (Little, Wimer & Weiss, 2008· Redd, Cochran, Hair & Moore, 2002). Τα προγράμματα αυτά συνδυάζουν και άλλες

δραστηριότητες για την επίτευξη θετικών ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων όπως καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, κοινωνικές δραστηριότητες, ταξίδια στη φύση, διασκεδαστικά ηλεκτρονικά παιχνίδια (Redd, Cochran, Hair & Moore, 2002).

Κοινωνική-συναισθηματική ανάπτυξη.

Έρευνες δείχνουν ότι η συμμετοχή παιδιών και εφήβων σε οργανωμένες δραστηριότητες που παρέχονται στα μετασχολικά προγράμματα, σχετίζονται με μειωμένα προβλήματα συμπεριφοράς και αυξημένες ψυχοκοινωνικές ικανότητες (Durlak, Weissberg & Pachan, 2010). Τα προγράμματα αυτά δημιουργούν ένα περιβάλλον συνεργασίας, μέσα στο οποίο παιδιά και έφηβοι αλληλεπιδρούν και επικοινωνούν μεταξύ τους, βοηθούν και μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, αναπτύσσουν κοινωνικές, διαπολιτισμικές δεξιότητες, ηθικές αξίες, ηγετικές ικανότητες και αποκτούν αυτονομία (National Research Council and Institute of Medicine, 2000).

Οι συμμετέχοντες των προγραμμάτων αυτών παρουσιάζουν μειωμένα προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο, βελτιωμένες κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, χαμηλά επίπεδα αρνητικών συναισθημάτων (κατάθλιψη, άγχος), αυξημένη αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και αυτοαποτελεσματικότητα, ενώ παράλληλα ενισχύονται τα κίνητρά τους για μάθηση (Durlak, Weissberg & Pachan, 2010· Little, Wimer & Weiss, 2008· U.S. Department of Education, 2000· Vandell, Reisner & Pierce, 2007). Τα θετικά αυτά αποτελέσματα αποδίδονται κυρίως στις σχέσεις που αναπτύσσουν οι μαθητές με το προσωπικό και τους υπόλοιπους μαθητές του προγράμματος (Daud & Carruthers, 2008· National Research Council and Institute of Medicine, 2000).

Πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων και συμπεριφορών.

Τα μετασχολικά προγράμματα μπορούν επίσης να συμβάλλουν στη πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών συμπεριφορών όπως η χρήση ουσιών, η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (St Pierre, Mark, Kaltreider & Campbell, 2001), οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες (Newman, Fox, Flynn & Christeson, 2000) καθώς και στη μείωση της εφηβικής παραβατικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς παρέχοντας στους νέους υγιείς εναλλακτικές λύσεις (Gottfredson, Cross & Soulé, 2007· Newman, Fox, Flynn & Christeson, 2000).

Τα μετασχολικά προγράμματα προσφέρουν ένα ασφαλές και ευχάριστο περιβάλλον φροντίδας, που επιβλέπεται από ενήλικους και αποτελεί ιδανικό χώρο για την εφαρμογή προγραμμάτων παρέμβασης, που προωθούν τη μάθηση και αποθαρρύνουν την χρήση ουσιών και την παραβατικότητα (St Pierre, Mark, Kaltreider & Campbell, 2001· Gottfredson, Cross & Soulé, 2007). Έτσι δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά και ιδιαίτερα στους νέους να αναπτύξουν επιθυμητές μορφές συμπεριφοράς και να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον ελεύθερο τους χρόνο (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005). Παράλληλα υποστηρίζουν τις ανάγκες των εργαζόμενων γονέων για ασφαλή φύλαξη, επιτρέποντάς τους να επικεντρώνονται στην εργασία τους χωρίς να ανησυχούν για την ασφάλεια των παιδιών τους (Gareis & Barnett, 2006· Halpern, 2002· Russell, Mielke & Reisner, 2009).

Βελτίωση υγείας και ευεξίας.

Τα μετασχολικά προγράμματα μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση της παχυσαρκίας (Mahoney, Lord & Carryl, 2005) και στην προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής για τα παιδιά και τους νέους, παρέχοντάς τους ευκαιρίες για σωματική άσκηση, προωθώντας την υγιεινή διατροφή και ενθαρρύνοντας τους γονείς να υιοθετήσουν έναν υγιεινό τρόπο ζωής στο σπίτι (Afterschool Alliance, 2015). Πολλά από αυτά τα προγράμματα προσφέρουν την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να παίρνουν μέρος σε μια σειρά από οργανωμένες, ομαδικές ή ατομικές, αθλητικές δραστηριότητες όπως μπάσκετ, ποδόσφαιρο, πολεμικές τέχνες, κολύμβηση. Η συμμετοχή τους σε αυτές τις δραστηριότητες μειώνει το χρόνο που περνούν μπροστά από την τηλεόραση τρώγοντας ή παίζοντας βιντεοπαιχνίδια, ενώ παράλληλα τους ενθαρρύνει να εργάζονται ομαδικά και να αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις με άλλους (Barder, Stone, Hunt & Eccles, 2005).

Τα περισσότερα μετασχολικά προγράμματα περιλαμβάνουν επιπλέον δραστηριότητες (π.χ. μαγείρεμα) με στόχο να τονίσουν την αξία μιας θρεπτικής διατροφής και να βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν υγιεινές διατροφικές συνήθειες (21st Century Community Learning Centers, 2013), ενώ προσφέρουν επίσης υγιεινά σνακ το απόγευμα, ως παραδείγματα θρεπτικής διατροφής (Hinkle & Yoshida, 2014). Τέλος, περιλαμβάνουν δραστηριότητες που προάγουν την σωματική ασφάλεια (χρήση κράνους) καθώς και δραστηριότητες που στοχεύουν στην προσωπική υγιεινή και στην καλή σωματική και ψυχική υγεία (21st Century Community Learning

Centers, 2013).

Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των After School Programs

Ένας μεγάλος αριθμός ερευνών, κυρίως αμερικανικών, έχει ασχοληθεί με τη μελέτη των γνωστικών και μη γνωστικών αποτελεσμάτων που μπορεί να επιφέρει η συμμετοχή παιδιών και εφήβων στα μετασχολικά προγράμματα (Durlak, Weissberg & Pachan, 2010· Little, Wimer & Weiss, 2008). Αν και τα ευρήματα των μελετών είναι γενικά θετικά, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η ποικιλία των προσφερόμενων μετασχολικών προγραμμάτων, που διαφοροποιούνται ανάλογα με τις αναπτυξιακές ανάγκες των συμμετεχόντων και της εκάστοτε κοινωνίας (National Research Council and Institute of Medicine, 2000), καθιστούν αναγκαίο τον προσδιορισμό των συνθηκών κάτω από τις οποίες η συμμετοχή παιδιών και εφήβων στα προγράμματα αυτά συνδέεται με θετικά αποτελέσματα. Ο βαθμός στον οποίο η συμμετοχή στις οργανωμένες δραστηριότητες των μετασχολικών προγραμμάτων είναι ευεργετική εξαρτάται από τρεις παράγοντες: τη συμμετοχή, το περιεχόμενο και την ποιότητα των μετασχολικών προγραμμάτων (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005).

Η συμμετοχή ενός ατόμου στις οργανωμένες δραστηριότητες των μετασχολικών προγραμμάτων επηρεάζεται από μια ποικιλία δημογραφικών (ηλικία, φύλο, κοινωνικοοικονομική κατάσταση), ατομικών (κίνητρα, ενδιαφέροντα), οικογενειακών (οικονομική δυνατότητα, ευελιξία των εργαζόμενων γονέων) επιρροών καθώς και παραγόντων που σχετίζονται με τις παροχές και τα χαρακτηριστικά της τοπικής κοινότητας (διαθεσιμότητα πόρων, εγκαταστάσεων, ασφάλεια, μεταφορά) (Bohnert, Fredricks & Randall, 2010· Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005).

Παιδιά και νέοι που συμμετέχουν με μεγαλύτερη συχνότητα (περισσότερες ημέρες την εβδομάδα) και με πιο συστηματικό τρόπο (επί σειρά ετών) σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων επωφελούνται περισσότερο (Bohnert, Fredricks & Randall, 2010· Busseri, Rose-Krasnor, Willoughby & Chalmers, 2006· Lauer et al., 2006). Όσο περισσότερος είναι ο χρόνος που αφιερώνουν σε δραστηριότητες, τόσο περισσότερες είναι και οι ευκαιρίες που τους παρέχονται για να ενισχύσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους και να αναπτύξουν διαπροσωπικές σχέσεις με τους άλλους (Gardner, Roth & Brooks-Gunn, 2008). Η διάρκεια συμμετοχής παίζει επίσης

σημαντικό ρόλο καθώς όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια συμμετοχής τους στις οργανωμένες δραστηριότητες (2 ή περισσότερα χρόνια) τόσο μεγαλύτερο είναι και το όφελος, ιδίως όσον αφορά τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα (Gardner, Roth & Brooks-Gunn, 2008· Lauer et al., 2006· Mahoney, Cairns & Farmer, 2003).

Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των μετασχολικών προγραμμάτων παίζει επίσης καθοριστικό ρόλο για την επιτυχία τους. Έρευνες δείχνουν ότι οι διαφορετικές δραστηριότητες μπορεί να δημιουργήσουν διαφορετικές αναπτυξιακές ευκαιρίες. Η συστηματική συμμετοχή παιδιών και νέων σε διαφορετικούς τύπους δραστηριοτήτων (αθλητισμό, κοινωνικές δραστηριότητες) τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων (ακαδημαϊκών, κοινωνικών, συναισθηματικών) και ενδιαφερόντων (Busseri, Rose-Krasnor, Willoughby & Chalmers, 2006· Larson, Hansen & Moneta, 2006), ενώ παράλληλα αυξάνει την εμπλοκή και το ενδιαφέρον τους (Bohnert, Fredricks & Randall, 2010· Smith, Akiva, Sugar, Lo, Frank, Peck, Cortina & Devaney, 2013). Ωστόσο και μέσα στην ίδια δραστηριότητα μπορούν να υπάρχουν διαφορές στις αναπτυξιακές ευκαιρίες που παρέχονται στους συμμετέχοντες (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005). Αυτό εξαρτάται από τους καθοδηγητές της δραστηριότητας, τον τρόπο οργάνωσης της δραστηριότητας, από την κουλτούρα των συνομηλίκων που συμμετέχουν αλλά και από τις επιθυμίες και τις αξίες των συμμετεχόντων (Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005).

Η αποτελεσματικότητα των μετασχολικών προγραμμάτων τέλος, εξαρτάται από την ποιότητά τους. Τα μετασχολικά προγράμματα που χαρακτηρίζονται από υψηλή ποιότητα, διαθέτουν εγκαταστάσεις και εφαρμόζουν πρακτικές που προάγουν την σωματική αλλά και ψυχολογική ασφάλεια των συμμετεχόντων, δημιουργούν ευκαιρίες για θετικές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και δίνουν έμφαση στην οικοδόμηση δεξιοτήτων μέσα σε ένα περιβάλλον όπου οι συμμετέχοντες αισθάνονται ότι ανήκουν (Eccles & Gootman, 2002· Huang, La Torre Matrundola & Leon, 2014· Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· U.S. Department of Education, 2000). Υποστηρίζουν την αυτονομία των συμμετεχόντων και την έκφραση ατομικών αξιών και προωθούν την κατάλληλη κοινωνική συμπεριφορά. Διαθέτουν ένα σαφές όραμα και ακριβείς στόχους που επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα αποτελέσματα και στελεχώνονται από πολύ καλά καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό που είναι

υπεύθυνο για την κάλυψη των αναγκών των συμμετεχόντων, τη φροντίδα τους και την αποτελεσματική επικοινωνία με αυτούς (Eccles & Gootman, 2002· Huang, La Torre Matrundola & Leon, 2014· Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· U.S. Department of Education, 2000). Αναπτύσσουν τέλος ισχυρές σχέσεις συνεργασίας με διάφορους θεσμούς και πρόσωπα όπως γονείς, εκπαιδευτικούς, μέλη της κοινότητας, μουσεία, βιβλιοθήκες κλπ, προφέροντας με αυτό τον τρόπο ευκαιρίες για ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ οικογένειας, σχολείου και κοινωνίας (Eccles, & Gootman, 2002· Huang, La Torre Matrundola & Leon, 2014· Mahoney, Larson, Eccles & Lord, 2005· U.S. Department of Education, 2000).

Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Στην Ελλάδα η συνειδητοποίηση της ανάγκης να διασφαλιστεί η φροντίδα και επιμέλεια όλων των παιδιών οδήγησε στην ανάπτυξη προγραμμάτων ολοήμερης εκπαίδευσης. Αρχικά, η εφαρμογή του θεσμού του ολοήμερου σχολείου σε ευρεία κλίμακα φάνηκε ότι θα κάλυπτε ένα μεγάλο μέρος της ανάγκης για φύλαξη των παιδιών τις ώρες που οι γονείς τους θα εργάζονταν (Θωίδης, & Χανιωτάκης, 2007· Θωίδης & Χανιωτάκης, 2015), αλλά δεν θα έλυνε το πρόβλημα στο σύνολό του. Έτσι, έγινε φανερή η ανάγκη για τη δημιουργία νέων δομών με ωράριο λειτουργίας προσαρμοσμένο στις ανάγκες των γονιών της κάθε περιοχής, όπου τα παιδιά θα περνούν το χρόνο τους κατά τις ώρες που το σχολείο είναι κλειστό και οι γονείς τους εργάζονται. Στο πνεύμα αυτό λειτούργησαν και λειτουργούν μέχρι και σήμερα τα *Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών* (Κ.Δ.Α.Π.) για νήπια και για παιδιά του δημοτικού σχολείου υπό τον έλεγχο και την εποπτεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ιστορικό δημιουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην Ελλάδα

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών είναι μονάδες απασχόλησης παιδιών σχολικής ηλικίας για ορισμένο χρονικό διάστημα της ημέρας. Αποτελούν κοινωνική υπηρεσία πρόνοιας του δημοσίου τομέα και εντάσσονται στα προγράμματα προστασίας της οικογένειας, της μητρότητας και του παιδιού (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Η δημιουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην Ελλάδα υποστηρίχθηκε από το σχεδιασμό και την υλοποίηση των κοινοτικών πρωτοβουλιών NOW (1994-1995) και ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-NOW (α' γύρος 1996-1997) (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Ειδικότερα, την βάση για την ανάπτυξη του θεσμού των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, έθεσαν δυο σύνθετα σχέδια δράσης που υλοποιήθηκαν το 1994 από το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) και την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) στο πλαίσιο της Κοινοτικής πρωτοβουλίας NOW, με πρωτοβουλία και συγχρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Τα σχέδια αυτά προέβλεπαν την κατάρτιση άνεργων πτυχιούχων

γυναικών στον τομέα της δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών, τη δημιουργία χώρων δημιουργικής απασχόλησης καθώς και την οικονομική στήριξη της πρώτης περιόδου λειτουργίας τους (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Έτσι, δημιουργήθηκαν τα 10 πρώτα ΚΔΑΠ από το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ και την ΕΕΤΑΑ. Την περίοδο εκείνη πραγματοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός σχεδίων δράσης και από άλλους φορείς, τη σύνδεση των οποίων επιχείρησε το ΚΕΘΙ (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Το 1996 στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας "ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ" Άξονας NOW, το ΚΕΘΙ σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, την ΕΕΤΑΑ και το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ προχώρησε στο σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός σύνθετου προγράμματος δράσης (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Αυτό περιελάμβανε: τη συνέχιση και βελτίωση της λειτουργίας των παλαιών ΚΔΑΠ, τη δημιουργία 8 νέων ΚΔΑΠ, την κατάρτιση- εξειδίκευση άνεργων γυναικών, δασκάλων και νηπιαγωγών με σκοπό τη στελέχωσή τους, την παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού καθώς και τη σύσταση, λειτουργία και πειραματική εφαρμογή ενός Δικτύου Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Στην συνέχεια τα ΚΔΑΠ εντάχθηκαν στα Εθνικά σχέδια Δράσης για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ) και συγκεκριμένα στο Ε.Π. "Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση της Απασχόλησης" του Β΄ ΚΠΣ (1994-2000) και στο Ε.Π. "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" του Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006) (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Αναγκαιότητα ύπαρξης των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Η ιδέα για τη δημιουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ξεκίνησε από την διαπίστωση της ανάγκης για απεμπλοκή των εργαζόμενων μητέρων από την φύλαξη των παιδιών τους καθώς και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για τις γυναίκες (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Ο μετασχηματισμός της παραδοσιακής μορφής της εκτεταμένης οικογένειας σε πυρηνική σε συνδυασμό με την ανυπαρξία κοινωνικών υπηρεσιών στήριξης των γονέων με παιδιά σχολικής ηλικίας, είχε σαν αποτέλεσμα όλο και περισσότερες γυναίκες να θυσιάζουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία για να ασχοληθούν με τη φροντίδα των παιδιών

τους, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η επιλογή τους αυτή τόσο στο οικογενειακό εισόδημα όσο και την ψυχική τους ισορροπία (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Στον κανονισμό ίδρυσης των νέων δομών ΚΔΑΠ (ΦΕΚ/1128/Β/30-08-2001) αναφέρεται ότι μέσω της λειτουργίας των δομών αυτών, προωθείται η απασχόληση ή επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα των γυναικών. Αναφέρεται επίσης, ότι στις δομές αυτές θα απασχολούνται κυρίως γυναίκες που επιθυμούν να ενταχθούν στην αμειβόμενη ζωή ή να επανενταχθούν σε αυτή, υστέρη από την απουσία τους λόγω των αλληλοσυγκρουόμενων ευθυνών απασχόλησης και οικογένειας ή άνεργοι, κυρίως γυναίκες που διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα και θέλουν να απασχοληθούν στις συγκεκριμένες ειδικότητες.

Η ανάγκη για δημιουργική απασχόληση των παιδιών στον ελεύθερο χρόνο αποτέλεσε έναν ακόμη βασικό παράγοντα που συντέλεσε στη δημιουργία του θεσμού των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Βαφέα, 2000). Οι συνεχώς αυξανόμενες οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις των γονέων, η ανυπαρξία ανοιχτών χώρων για ελεύθερο παιχνίδι είχε σαν αποτέλεσμα όλο και περισσότερα παιδιά να περνούν τον ελάχιστο ελεύθερό τους χρόνο, χωρίς καμία επίβλεψη, μέσα στην πλήξη, την παθητικότητα και την μοναξιά βλέποντας τηλεόραση ή παίζοντας με τον υπολογιστή. Επηρεάζονται από τα ΜΜΕ που τις περισσότερες φορές συνθέτουν μια διαστρεβλωμένη πραγματικότητα και υιοθετούν αρνητικά πρότυπα συμπεριφοράς (Βαφέα, 2000). Προβάλλεται έτσι η σπουδαιότητα της δημιουργικής απασχόλησης και της σωστής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου στην καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων και στην προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, μέσα σε ένα ευχάριστο και δημιουργικό περιβάλλον από ειδικά καταρτισμένο στελεχιακό δυναμικό το οποίο αξιοποιεί όλα τα σύγχρονα παιδαγωγικά μέσα (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην υπηρεσία των γονέων

Τα ΚΔΑΠ στοχεύουν να υπηρετήσουν αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στηρίζονται στην ισότητα των δυο φύλων, στο δικαίωμα ίσων ευκαιριών, στην επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση ανέργων και ειδικότερα των γυναικών (ΦΕΚ/1128/Β/30-08-2001). Η λειτουργία τους αποσκοπεί στη δημιουργία νέων

θέσεων εργασίας που αρμόζουν στις γυναίκες αλλά κυρίως στην απεμπλοκή των γυναικών από τη φύλαξη των παιδιών τους. Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στη στήριξη της οικογένειας καθώς παρέχουν χώρους διασκέδασης για το παιδί και ευέλικτο ωράριο λειτουργίας που επιτρέπει και στους δυο γονείς να εργαστούν, να καλύψουν ευκαιριακές τους ανάγκες και να ασχοληθούν με κάτι που τους ευχαριστεί χωρίς να ανησυχούν για το παιδί τους (Βαφέα, 2000).

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην υπηρεσία των παιδιών

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών προβάλλονται ως προνομιακοί χώροι για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Ο ελεύθερος χρόνος υφίσταται, όταν το παιδί διαθέτει όπως αυτό θέλει χρονικά διαστήματα που τα επιλέγει ελεύθερα το ίδιο, μόνο του ή μαζί με άλλους (Θωΐδης & Χανιωτάκης, 2015:123). Τα προγράμματα των ΚΔΑΠ σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελεύθερη επιλογή στην αξιοποίηση του χρόνου του. Συγκεκριμένα, κάθε παιδί μπορεί να πηγαίνει στο κέντρο οποιαδήποτε ώρα της ημέρας θέλει και μπορεί. Εκεί επιλέγει με ποιο αντικείμενο θα ασχοληθεί, τον τρόπο με τον οποίο θα το προσεγγίσει, το χρόνο τον οποίο θα του αφιερώσει και με ποια παρέα. Αν ένα παιδί δεν επιθυμεί να ασχοληθεί με τίποτα μπορεί απλά να ξεκουραστεί στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους του κέντρου. Το πρόγραμμα του ΚΔΑΠ με την ελευθερία που προσφέρει στα παιδιά τόσο ως προς την επιλογή του αντικείμενου που επιθυμούν να ασχοληθούν όσο και των συναναστροφών τους συμβάλλει στην καλλιέργεια της αυτονομίας τους (Βαφέα, 2000).

Μέσα από την προσφορά ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων επιδιώκεται επίσης η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της κοινωνικότητας των παιδιών (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Τα ΚΔΑΠ μέσα σε συνθήκες ασφάλειας και ελευθερίας, προσφέρουν ευκαιρίες στο παιδί να προσεγγίσει με ευχάριστο τρόπο νέους χώρους της γνώσης, να ανακαλύψει και να καλλιεργήσει τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα του, ενώ παράλληλα του δίνει ερεθίσματα που ενεργοποιούν την δημιουργική του διάθεση και του παρουσιάζει τεχνικές και υλικά που θα το βοηθήσουν να καλλιεργήσει τις εκφραστικές του ικανότητες (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Η πληθώρα των προσφερόμενων δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την απουσία αξιολόγησης της επίδοσης αποτελούν θετικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της κοινωνικότητας, της συντροφικότητας και της συνεργασίας (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Οι ομαδικές δραστηριότητες προσφέρουν συνεχώς ευκαιρίες για συνεργασία είτε αυτή αφορά απλά πρακτικά ζητήματα είτε σημαντικές αποφάσεις σχετικές με την ολοκλήρωση ενός κοινού έργου (Βαφέα, 2000). Έτσι, τα παιδιά αναπτύσσουν βασικές κοινωνικές δεξιότητες όπως η δημιουργία φίλων, η επίλυση συγκρούσεων, η διαλλακτικότητα και ο σεβασμός της προσωπικότητας του άλλου (Βαφέα, 2000). Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι στα κέντρα αυτά οι ομάδες παιδιών είναι μικτές ηλικιακά, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία για συνύπαρξη και συνεργασία παιδιών διαφορετικής ηλικίας. Η συνύπαρξη αυτή έχει θετικά αποτελέσματα τόσο για τα μικρότερα παιδιά που αντλούν τις γνώσεις και την εμπειρία από τα μεγαλύτερα παιδιά, όσο και για τα μεγαλύτερα που αισθάνονται ικανοποίηση όταν προσφέρουν τη βοήθειά τους στα μικρότερα (Βαφέα, 2000). Τέλος, πολύ σημαντική είναι η συναισθηματική ισορροπία που συνεπάγεται η συναναστροφή των παιδιών διαφορετικής ηλικίας αλλά ίδιου επιπέδου ωριμότητας (Βαφέα, 2000).

Βασική επιδίωξη των ΚΔΑΠ αποτελεί επίσης η προώθηση ίσων ευκαιριών και η καλλιέργεια του πνεύματος ισότητας των δύο φύλων (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Μέσα από το παιχνίδι και τις συμβολικές διαδικασίες επιχειρείται η καταπολέμηση των προκαταλήψεων και των ρατσιστικών συμπεριφορών, η άμβλυνση και εξάλειψη της περιθωριοποίησης λόγω φυλετικών, πολιτισμικών, θρησκευτικών, οικονομικών και κοινωνικών διαφορών καθώς και η απομυθοποίηση στερεοτύπων που μεταφέρουν τα παιδιά από το οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Επιδιώκεται επίσης, η αποφυγή περιθωριοποίησης όσων παιδιών κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό μέσα από την παροχή εξειδικευμένης και ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Πρόγραμμα δραστηριοτήτων των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Οι παραπάνω αρχές και στόχοι επιτυγχάνονται μέσα από ευέλικτα παιδαγωγικά προγράμματα που περιλαμβάνουν ποικίλες ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες όπως: λογοτεχνικά παιχνίδια, θεατρικά παιχνίδια, μουσικοκινητικά

παιχνίδια, εικαστικά παιχνίδια, κουκλοθέατρο, περιβαλλοντικά παιχνίδια, οπτικοακουστικά παιχνίδια κ.α. (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Η συμμετοχή των παιδιών στις δραστηριότητες αυτές τους δίνει την δυνατότητα να υιοθετήσουν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης μέσα από το λόγο, την κίνηση, το τραγούδι, τον αυτοσχεδιασμό, την ενασχόλησή τους με τη ζωγραφική, να αναπτύξουν την φαντασία τους, να γνωρίσουν το φυσικό περιβάλλον, να έρθουν σε επαφή με την τεχνολογία και να κοινωνικοποιηθούν (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Παράλληλα, μέσα από την επαφή τους με έργα σπουδαίων καλλιτεχνών (ζωγράφων, μουσικών, λογοτεχνών), την οργάνωση θεατρικών παραστάσεων, εκθέσεων και επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία εξοικειώνονται με την τέχνη, την ιστορία και τον ελληνικό αλλά και παγκόσμιο πολιτισμό (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών χαρακτηρίζονται από ένα ευέλικτο πρόγραμμα δραστηριοτήτων που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της κάθε τοπικής κοινωνίας (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000). Έτσι, διακρίνονται διάφορα είδη προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και κάθε ΚΔΑΠ μπορεί να εφαρμόσει ένα μόνο είδος ή συνδυασμό αυτών (Βαφέα, 2000). Παράδειγμα μιας τέτοιας εναλλακτικής μορφής προγραμμάτων αποτελεί το πρόγραμμα ελεύθερης εξατομικευμένης απασχόλησης προσανατολισμένης στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και δεξιότητες του παιδιού, όπου το παιδί επιλέγει το χρόνο αλλά και το αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθεί (Βαφέα, 2000).

Υπάρχουν επίσης τα προγράμματα συντονισμένων ομαδικών καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, όπου ο εκπαιδευτικός δίνει ερεθίσματα στα παιδιά ώστε να κεντρίσει το ενδιαφέρον τους (Βαφέα, 2000). Στην περίπτωση αυτή, είτε τα φέρνει σε επαφή με διάφορες μορφές τέχνης και τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν εκείνη που προτιμούν, είτε οργανώνονται σύντομοι κύκλοι ποικίλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων με ενιαίο τίτλο σχετικό με ένα θέμα της επικαιρότητας, είτε σχεδιάζονται εξειδικευμένα προγράμματα καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, σε ένα συγκεκριμένο τομέα τέχνης που ενδιαφέρει τα παιδιά (Βαφέα, 2000).

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και η μορφή προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης, στα οποία οργανώνονται καλλιτεχνικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν παιδιά και γονείς από κοινού (Βαφέα, 2000).

Η λειτουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών υιοθετεί την έννοια του ‘ανοίγματος’ του σχολείου που περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: τη διαμόρφωση του σχολείου ως χώρου ζωής και εμπειρίας, το άνοιγμα του σχολείου προς τον κοινωνικό περίγυρο και το άνοιγμα της διδασκαλίας (Θωίδης, 2004). Ως προς την πρώτη διάσταση από τη μία μεριά το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων σχετίζεται άμεσα με τις εξωσχολικές εμπειρίες των παιδιών και από την άλλη τα Κέντρα επιδιώκουν την συνεργασία τόσο με τους γονείς των μαθητών όσο και με εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς ή πολιτιστικούς φορείς για την οργάνωση κοινών προγραμμάτων (Βαφέα, 2000). Ως προς τη δεύτερη διάσταση επιδιώκεται η ενεργητική συμμετοχή του Κέντρου στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας, μέσα από την από την συμμετοχή σε διάφορες εκδηλώσεις, εκθέσεις, γιορτές κτλ. που πραγματοποιούνται στο είτε χώρο του κέντρου είτε σε άλλους ανοιχτούς χώρους (Βαφέα, 2000). Ως προς την τρίτη διάσταση, τα ΚΔΑΠ περιλαμβάνουν ένα ιδιαίτερα εύκαμπτο και ευέλικτο πρόγραμμα δραστηριοτήτων που συνδιαμορφώνεται από τα παιδιά (Βαφέα, 2000). Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι στα ΚΔΑΠ οι δραστηριότητες έχουν πάντα τη μορφή παιχνιδιού και όχι μαθήματος οποιοδήποτε και αν είναι το αντικείμενο ενασχόλησης (Βαφέα, 2000).

Σύσταση και σκοπός των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Η λειτουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ρυθμίζεται από την υπουργική απόφαση με αριθμό Π1β/Γ.Π.οικ.14951/9-10-2001 (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001): «*Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και επόμενα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα*» όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει. Τα Κέντρα αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 της σχετικής υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε (ΦΕΚ 1849/Β/3-9-2009) «*ως Μονάδες στις οποίες απασχολούνται παιδιά ηλικίας 5-12 ετών για ορισμένο χρονικό διάστημα της ημέρας*». Στα Κέντρα αυτά «*εξασφαλίζεται η υγιεινή και ασφαλής παραμονή των παιδιών*» σε κτίρια που είναι προσαρμοσμένα σύμφωνα με συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται στο άρθρο 3 της συγκεκριμένης υπουργικής απόφασης και την καθαριότητα των χώρων.

Σκοπός λειτουργίας τους είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, για ορισμένο διάστημα της ημέρας, σε ώρες εκτός του σχολικού ωραρίου, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους μέσα από ατομικές ή οργανωμένες δραστηριότητες ή μέσα από οργανωμένες ομάδες εργαστηρίων καθώς και η εξυπηρέτηση των γονέων (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001).

Τα Κέντρα αυτά είναι δυνατό να διασυνδέονται με τις εκπαιδευτικές μονάδες, τις κοινωνικές υπηρεσίες των ΟΤΑ και των νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, τους φορείς και τις υπηρεσίες πολιτιστικής, αθλητικής, περιβαλλοντικής κ.α. τοπικής παρέμβασης και ανάπτυξης (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001). Για τη λειτουργία των Κέντρων είναι απαραίτητη η έκδοση αδείας από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (ΦΕΚ 1397/Β/22.-10-2001).

Κριτήρια επιλογής παιδιών.

Στα ΚΔΑΠ εγγράφονται παιδιά από την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση έως και 12 ετών (5-12 ετών). Τον Απρίλιο του 2002 (ΦΕΚ 395/Β/2-4-2002), προτίθεται επίσης στο άρθρο 1 της σχετικής υπουργικής απόφασης ότι στις μονάδες αυτές μπορούν να απασχολούνται και παιδιά με ελαφριάς μορφής κινητικά ή αισθητηριακά προβλήματα αντίστοιχης ηλικίας. Απαγορεύεται ωστόσο η εγγραφή παιδιών εφόσον και για όσο διάστημα πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα.

Κριτήριο επιλογής των παιδιών είναι η οικονομική κατάσταση της οικογένειας και η σύνθεση αυτής. Κατά την εγγραφή επιλέγονται κατά προτεραιότητα παιδιά οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα, πολύτεκνων οικογενειών, μονογονεϊκών οικογενειών καθώς και γονέων με σωματική-πνευματική αναπηρία (ΦΕΚ 1397/Β/22.10.2001).

Ωράριο λειτουργίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της σχετικής υπουργικής απόφασης, όπως αυτό τροποποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2009 (ΦΕΚ 1849/Β/3-9-2009), τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών είναι υποχρεωμένα να προσαρμόζουν τη λειτουργία τους ανάλογα με το ωράριο λειτουργίας των σχολείων της περιοχής. Συγκεκριμένα, μπορούν να λειτουργούν το ανώτερο σε τρεις βάρδιες, σε ημερήσια βάση. Σε κάθε βάρδια τα παιδιά απασχολούνται το λιγότερο δύο ώρες. Τα Κέντρα

μπορούν επίσης να συνεχίσουν τη λειτουργία τους και κατά τους θερινούς μήνες ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες και κατά την κρίση του τελικού δικαιούχου (ΦΕΚ 2991/Β/19-9-2016).

Οικονομικοί πόροι.

Όσον αφορά το κόστος φιλοξενίας, για τα παιδιά των ωφελούμενων γυναικών της Πράξης «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» αυτό καλύπτεται εξ ολοκλήρου από το παραπάνω Ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Για τα παιδιά των μη ωφελούμενων γυναικών της παραπάνω Ευρωπαϊκής Πράξης ορίζεται επιβολή μηνιαίας οικονομικής προσφοράς στις οικογένειες των φιλοξενούμενων παιδιών.

Προσωπικό.

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης στελεχώνονται από εξειδικευμένο προσωπικό, για τη δημιουργική απασχόληση, ανάλογα με τις δραστηριότητες που θα αναπτυχθούν όπως: Δάσκαλο, Γυμναστή, Καθηγητή Μουσικής, Ζωγράφο, Καθηγητή Πληροφορικής, οι οποίοι θα πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίων ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ, σχολών της ημεδαπής ή ισότιμων της αλλοδαπής. Από το εξειδικευμένο προσωπικό του Κέντρου, ορίζεται και ο Διευθυντής, πτυχιούχος ΠΕ ή ΤΕ. Η αναλογία εξειδικευμένου προσωπικού/παιδιών είναι 2 άτομα ανά 25 παιδιά. Τα ΚΔΑΠ απασχολούν επίσης προσωπικό καθαριότητας και βοηθητικών εργασιών που είναι υπεύθυνο για την καθαριότητα των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, καθώς και για κάθε άλλη βοηθητική εργασία που του ανατίθεται από τον Διευθυντή του Κέντρου (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001).

Προηγούμενες έρευνες για το θεσμό των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Τα ΚΔΑΠ πρωτοεμφανίστηκαν στην Ελλάδα στα τέλη του 20^{ου} αιώνα και έκτοτε ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς. Η διαρκώς αυξανόμενη παρουσία τους στην Ελληνική επικράτεια διαφαίνεται μέσα από τα επίσημα στοιχεία της ΕΕΤΑΑ, σύμφωνα με τα οποία κατά την περίοδο 2010-2011 στα ΚΔΑΠ φιλοξενούνταν 7.453 παιδιά, ενώ την επόμενη περίοδο ο αριθμός τους ανήλθε στις 9.330 παιδιά (ΕΕΤΑΑ, 2010). Κατά την περίοδο του σχολικού έτους (2013-2014) παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού των παιδιών κατά 3.571 (ΕΕΤΑΑ, 2013), ενώ την επόμενη περίοδο 2014-2015 (ΕΕΤΑΑ, 2014) ο αριθμός των αιτήσεων για συμμετοχή στο πρόγραμμα που

κατατέθηκαν αφορούσε συνολικά 21.513 παιδιά (χωρίς τα ΚΔΑΠ-ΑΜΕΑ). Από όλα τα παραπάνω διαφαίνεται ότι μόλις σε 5 χρόνια ο αριθμός των παιδιών που απασχολούνταν στα ΚΔΑΠ σχεδόν τριπλασιάστηκε, γεγονός που αποδεικνύει το διαρκές και αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώνουν οι γονείς και οι μαθητές για το συγκεκριμένο θεσμό.

Παρόλα αυτά δεν μπορεί να υποστηριχθεί πως έχουν διερευνηθεί τα ζητήματα που αφορούν τη συνολική λειτουργία τους και τις συνθήκες οργάνωσής τους, τον βαθμό επίτευξης των σκοπών τους, την αντιμετώπισή τους από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς καθώς και του τρόπου επιρροής τους κυρίως στους μαθητές. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από την αξιολόγηση του ελάχιστου-σχεδόν ανύπαρκτου αριθμού ερευνών που αφορούν τον συγκεκριμένο θεσμό.

Το ΚΕΘΙ, το Ινστιτούτο εργασίας της ΓΣΕΕ και η ΕΕΤΑΑ, σύμμαχοι από τα πρώτα στάδια ίδρυσης των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, αποτελούν τους μοναδικούς οργανισμούς που προχώρησαν σε μελέτες με αντικείμενο τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, την κατάρτιση των στελεχών και τον καθορισμό των προβλημάτων των νέων δομών. Το ΚΕΘΙ ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τα προβλήματα των ΚΔΑΠ στα πρώτα χρόνια δημιουργίας τους και έτσι πέρα από την έκδοση οδηγιών εξωσχολικής απασχόλησης (Βαφέα, 2000), προχώρησε και στην έκδοση μιας σημαντικής μελέτης με τίτλο "Ανάπτυξη Δικτύου Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και πιλοτική Εφαρμογή", που αφορά την βιωσιμότητα των Κέντρων (Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

Στη συγκεκριμένη μελέτη παρουσιάστηκαν ύστερα από έρευνες και εκθέσεις αξιολόγησης των φορέων υλοποίησης αλλά και από προσωπικές επαφές με τα στελέχη και την αποκτηθείσα γνώση και εμπειρία, οι ανάγκες των ΚΔΑΠ και του στελεχιακού δυναμικού τους. Προέκυψε ότι τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών λειτουργούσαν με πολλά οργανωτικά, λειτουργικά, θεσμικά, οικονομικά προβλήματα, χωρίς να υπάρχει ουσιαστική συνεργασία μεταξύ τους και ουσιαστική επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους φορείς. Τα προβλήματα αφορούσαν την υλικοτεχνική υποδομή (στέγαση σε χώρους οι οποίοι δεν τηρούσαν τις προδιαγραφές ασφαλείας ή οι οποίοι δυσχέραιναν το έργο των Κέντρων, ανεπαρκής κάλυψη τηλεπικοινωνιακών αναγκών, ανεπάρκεια ειδικού εξοπλισμού), την οργάνωση και λειτουργία των Κέντρων (έλλειψη συνεργασίας με τοπικούς φορείς, ανεπάρκεια

αναλώσιμων υλικών, προβλήματα ανανέωσης εκπαιδευτικού υλικού, έλλειψη πληροφόρησης), την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, την υποστήριξη του εργασιακού δυναμικού σε λειτουργικά και παιδαγωγικά θέματα καθώς και την ανυπαρξία βοηθητικού προσωπικού. Τα προβλήματα αυτά σχετίζονταν άμεσα με τη έλλειψη θεσμικού πλαισίου στήριξης των Κέντρων, την έλλειψη συγκεκριμένης νομικής μορφής αυτών καθώς και την έλλειψη σταθερής χρηματοδότησής τους.

Η μελέτη αυτή αφορούσε τα προβλήματα των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στα πρώτα χρόνια δημιουργίας τους (1994-2000). Έκτοτε δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία άλλη επίσημη προσπάθεια διερεύνησης του συγκεκριμένου θεσμού.

Η παρούσα έρευνα

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης του τοπίου λειτουργίας του θεσμού των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην Ελλάδα, μέσα από τα μάτια των ομάδων που εμπλέκονται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στην εφαρμογή του. Η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία των ΚΔΑΠ, από τους εκπαιδευτικούς που αποτελούν το βασικότερο πόλο ανάπτυξης κάθε εκπαιδευτικής πολιτικής, τους μαθητές που είναι τα βασικά υποκείμενα κάθε εκπαιδευτικής στοχοθεσίας καθώς και τους γονείς που είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι για τους εκπαιδευτικούς στόχους και τα αποτελέσματα, μπορεί να αποτελέσει μια βασική πηγή δεδομένων που θα μας επιτρέψει να παρουσιάσουμε μια γενική εικόνα για την λειτουργία του συγκεκριμένου θεσμού στην Ελλάδα.

Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) μέσα από την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ΚΔΑΠ, των μαθητών και των γονέων.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων α) των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών σχετικά με το ρόλο των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, β) των γονέων και των μαθητών σχετικά με τις εξωσχολικές δραστηριότητες γ) των εκπαιδευτικών και των γονέων σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, δ) των εκπαιδευτικών και των γονέων σχετικά με τη συνεργασία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα, ε) των γονέων και των μαθητών σχετικά με συνολική λειτουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών.

Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που προέκυψαν από την παραπάνω επισκόπηση της βιβλιογραφίας, τα ερευνητικά δεδομένα από τα εξωσχολικά προγράμματα διεθνώς, το θεσμό του ολοήμερου σχολείου στη χώρα μας, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΚΔΑΠ (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001) διατυπώθηκαν τα ερωτήματα της έρευνας. Τα ερευνητικά ερωτήματα και οι

υποθέσεις διατυπώθηκαν με βάση τους στόχους της έρευνας και τη σχετική βιβλιογραφία, ξεχωριστά για κάθε ερωτηματολόγιο.

Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών.

1. Ποιες είναι οι σημαντικότερες προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο λειτουργίας των ΚΔΑΠ; Βασικός σκοπός της λειτουργίας τους είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, η σωστή αξιοποίηση ελεύθερου τους χρόνου καθώς και η εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000· ΦΕΚ 1397/Β/22.10.2001).
2. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα ΚΔΑΠ στα πρώτα χρόνια δημιουργίας τους (Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000) και μελετώντας τα πορίσματα ερευνών για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου που λειτουργεί στην Ελληνική πραγματικότητα (Κυρίδης, Τσακίριδου, & Αρβανίτη, 2006· Κωνσταντίνου, 2007· Ρομπόλης, Δημουλάς, Μπουκουβάλας, Πρωΐας, Στρίγκου, Φωτόπουλος, 2003), διαπιστώνεται ότι τα βασικότερα προβλήματα αφορούν την ελλιπή χρηματοδότηση, την οργάνωση και λειτουργία των κέντρων, την υλικοτεχνική υποδομή και το προσωπικό.
3. Είναι σημαντική η συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω (Βαφέα, 2000) τα ΚΔΑΠ υιοθετούν την έννοια του ανοίγματος του σχολείου (Θωΐδης, 2004). Έτσι, επιδιώκουν τόσο τη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών όσο και τη συνεργασία με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του.

Με βάση τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα διατυπώθηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις:

1. Αναμένεται οι σημαντικότερες προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ να σχετίζονται περισσότερο με την δημιουργική απασχόληση και σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών και την ασφαλή φύλαξη και φροντίδα τους.
2. Αναμένεται τα σημαντικότερα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ να αφορούν την ελλιπή χρηματοδότηση, την υλικοτεχνική υποδομή, την οργάνωση και λειτουργία τους και το προσωπικό που απασχολούν.
3. Αναμένεται οι εκπαιδευτικοί να θεωρούν πολύ σημαντική τη συνεργασία του ΚΔΑΠ τόσο με τους γονείς των μαθητών όσο και με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα.

Ερωτηματολόγιο μαθητών.

1. Για ποιο λόγο οι μαθητές πηγαίνουν στο ΚΔΑΠ και ποιες δυνατότητες τους προσφέρει η συμμετοχή τους σε αυτό; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τους επιδιωκόμενους σκοπούς και στόχους των ΚΔΑΠ (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000· ΦΕΚ 1397/Β/22.10.2001), βασικός σκοπός της λειτουργίας τους είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, η σωστή αξιοποίηση ελεύθερού τους χρόνου καθώς και η εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων.
2. Ποιες εξωσχολικές δραστηριότητες προτιμούν οι μαθητές, σε ποιες από αυτές συμμετέχουν και με ποιες ασχολούνται περισσότερο στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα οι εξωσχολικές δραστηριότητες που προσελκύουν περισσότερο το ενδιαφέρον των παιδιών είναι κυρίως ενεργητικές και κινητικές δραστηριότητες (Straus, 2003· Hofferth & Sandberg, 2001). Το πρόγραμμα των ΚΔΑΠ περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν κυρίως την ανάπτυξη ψυχοκινητικών ικανοτήτων των παιδιών όπως αθλητισμός, δραστηριότητες αισθητικής αγωγής κλπ. (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000).

3. Ποια είναι η στάση των μαθητών απέναντι στη γενικότερη λειτουργία των ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΕΤΑΑ (ΕΕΤΑΑ, 2010· ΕΕΤΑΑ, 2013· ΕΕΤΑΑ, 2014) ο αριθμός των παιδιών που συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΔΑΠ τα τελευταία χρόνια διαρκώς αυξάνεται, γεγονός που αποδεικνύει το διαρκές και αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώνουν οι γονείς και οι μαθητές για το συγκεκριμένο θεσμό.

Με βάση τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα διατυπώθηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις:

1. Αναμένεται οι λόγοι συμμετοχής στο ΚΔΑΠ καθώς και οι ευκαιρίες που παρέχονται στους μαθητές να σχετίζονται περισσότερο με τη δημιουργική απασχόλησή τους, τη σωστή αξιοποίηση του ελεύθερού τους χρόνου και την ασφαλή φύλαξη και φροντίδα τους κατά το διάστημα στο οποίο εργάζονται οι γονείς τους.
2. Αναμένεται οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του ΚΔΑΠ να ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών.
3. Αναμένεται οι μαθητές να έχουν θετική στάση απέναντι στη λειτουργία του θεσμού των ΚΔΑΠ.

Ερωτηματολόγιο γονέων.

1. Για ποιο λόγο οι γονείς στέλνουν τα παιδιά τους στο ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τους επιδιωκόμενους σκοπούς και στόχους των ΚΔΑΠ (Βαφέα, 2000· Σιδηρά & Δεληστάθης, 2000· ΦΕΚ 1397/Β/22.10.2001), βασικός σκοπός της λειτουργίας τους είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, η σωστή αξιοποίηση ελεύθερού τους χρόνου καθώς και η εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων.

2. Οι εξωσχολικές δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα προγράμματα των ΚΔΑΠ ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των γονέων; Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΕΤΑΑ (ΕΕΤΑΑ, 2010· ΕΕΤΑΑ, 2013· ΕΕΤΑΑ, 2014) ο αριθμός των παιδιών που συμμετέχουν στα προγράμματα του ΚΔΑΠ τα τελευταία χρόνια διαρκώς αυξάνεται, γεγονός που αποδεικνύει το διαρκές και αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώνουν οι γονείς και οι μαθητές για το συγκεκριμένο θεσμό.
3. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα ΚΔΑΠ στα πρώτα χρόνια δημιουργίας τους (Σιδηρά, & Δεληστάθης, 2000) και μελετώντας τα πορίσματα ερευνών για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου που λειτουργεί στην Ελληνική πραγματικότητα (INE/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2003· INE/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ & ΙΠΕΜ-ΔΟΕ, 2007· Κυρίδης, Τσακιρίδου & Αρβανίτη, 2006), διαπιστώνεται ότι τα βασικότερα προβλήματα αφορούν την ελλιπή χρηματοδότηση, την οργάνωση και λειτουργία των κέντρων, την υλικοτεχνική υποδομή και το προσωπικό.
4. Είναι σημαντική η συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα; Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω (Βαφέα, 2000) τα ΚΔΑΠ υιοθετούν την έννοια του ανοίγματος του σχολείου (Θωίδης, 2004). Έτσι επιδιώκουν τόσο τη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών όσο και τη συνεργασία με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του.
5. Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στη γενικότερη λειτουργία των ΚΔΑΠ; Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ΕΕΤΑΑ (ΕΕΤΑΑ, 2010· ΕΕΤΑΑ, 2013· ΕΕΤΑΑ, 2014) ο αριθμός των παιδιών που συμμετέχουν στα προγράμματα των ΚΔΑΠ τα τελευταία χρόνια διαρκώς αυξάνεται, γεγονός που αποδεικνύει το διαρκές και

αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώνουν οι γονείς και οι μαθητές για το συγκεκριμένο θεσμό.

Με βάση τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα διατυπώθηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις:

1. Αναμένεται ότι οι βασικότεροι λόγοι που οι γονείς στέλνουν τα παιδιά τους στο ΚΔΑΠ να αφορούν την παροχή ενός ασφαλούς, ποιοτικού και ευχάριστου περιβάλλοντος φύλαξης την ώρα που εκείνοι εργάζονται καθώς και την δημιουργική απασχόληση και σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών τους.
2. Αναμένεται το προσφερόμενο πρόγραμμα των ΚΔΑΠ να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των γονέων και στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των παιδιών τους.
3. Αναμένεται τα σημαντικότερα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ να αφορούν την υλικοτεχνική υποδομή, την οργάνωση και λειτουργία τους και το προσωπικό που απασχολούν.
4. Αναμένεται οι γονείς να θεωρούν πολύ σημαντική τη συνεργασία του ΚΔΑΠ τόσο με τους γονείς των μαθητών όσο και με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα.
5. Αναμένεται οι γονείς να έχουν μια θετική στάση απέναντι στη λειτουργία του θεσμού των ΚΔΑΠ.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Στη παρούσα έρευνα συμμετείχαν εθελοντικά 12 ΚΔΑΠ (7 δημόσια και 5 ιδιωτικά) των νομών Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας. Συγκεκριμένα, έλαβαν μέρος 5 ΚΔΑΠ του νομού Καστοριάς, 3 ΚΔΑΠ του νομού Κοζάνης και 4 ΚΔΑΠ του νομού Φλώρινας. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από 39 εκπαιδευτικούς, 220 μαθητές και 147 γονείς. Η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος αναζητήθηκε μέσω της τυχαίας επιλογής του. Παρακάτω παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων της έρευνας αναλυτικά.

Ατομικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών

Στην έρευνα συμμετείχαν 22 εκπαιδευτικοί (56.4%) που εργάζονταν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ και 17 (43.6%) εκπαιδευτικοί που εργάζονταν σε δημόσια. Από το σύνολο των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 94.9% (37) ήταν γυναίκες και μόλις το 5.1% (2) άντρες. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί με ποσοστό 61.5% (24) είχαν ηλικία έως 30 ετών, ενώ το 38.5% (13) είχαν ηλικία από 31 ετών και πάνω. Αναφορικά με τις σπουδές τους, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί με ποσοστό 56.4% (22) δεν ήταν κάτοχοι κάποιου άλλου τίτλου σπουδών, εκτός του βασικού τους πτυχίου (βλ. Πίνακα 1).

Σχετικά με την ειδικότητα των εκπαιδευτικών δημιουργήθηκαν δυο κατηγορίες. Στην κατηγορία Εκπαίδευση και Αγωγή συμπεριλήφθηκαν όσοι ήταν δάσκαλοι γενικής και ειδικής αγωγής καθώς και όλοι οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων (φιλόλογοι, Ιστορικοί, καθηγητές φυσικής αγωγής, θεατρολόγοι, καθηγητές αγγλικών, κοινωνιολόγοι, μουσικοί και καθηγητές πληροφορικής). Στην κατηγορία Φροντίδα και Αγωγή συμπεριλήφθηκαν οι νηπιαγωγοί και οι βρεφονηπιοκόμοι. Από το σύνολο των εκπαιδευτικών του δείγματος οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί με ποσοστό 66.7 % (26) άνηκαν στην κατηγορία Εκπαίδευσης και Αγωγής, ενώ το 33.3% (13) άνηκε στην κατηγορία Φροντίδα και Αγωγή (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1. Ατομικά χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών

Μεταβλητές	Κατηγορίες	N	%
Φύλο	Άντρας	2	94.9
	Γυναίκα	37	5.1
Ηλικία	Έως 30	24	61.5
	31 και πάνω	13	38.5
Ειδικότητα	Εκπαίδευση και αγωγή	26	66.7
	Φροντίδα και αγωγή	13	33.3
Πρόσθετοι τίτλοι σπουδών	Κανένα	22	57.9
	Δεύτερο πτυχίο	3	7.9
	Μεταπτυχιακό	6	15.8
	Βεβαιώσεις σεμιναρίων	1	2.6
	Δεύτερο πτυχίο και μεταπτυχιακό	4	10.5
	Δεύτερο πτυχίο και σεμινάρια	1	2.6
	Πιστοποίηση εκπαιδευτή εκπαιδευτικών	1	2.6
Σχέση εργασίας	Μόνιμος	3	7.7
	Ωρομίσθιος	9	23.1
	Συμβασιούχος	27	69.2

Ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών

Στην έρευνα συμμετείχαν 220 μαθητές, 100 αγόρια (45.5%) και 120 κορίτσια (54.5%), που προέρχονταν τόσο από το νηπιαγωγείο όσο και από τις έξι τάξεις του δημοτικού σχολείου. Οι περισσότεροι μαθητές του δείγματος φοιτούσαν στη Α΄ δημοτικού (20%), στην Γ΄ (18.6%) και στην Β΄ δημοτικού (ποσοστό 17.7%). Το 53.3% (103) των μαθητών παρακολουθούσε προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ, ενώ το 46.8% (117) πήγαινε σε δημόσια ΚΔΑΠ (βλ. Πίνακα 2).

Αναφορικά με την μόρφωση του πατέρα τους περισσότεροι από τους μισούς μαθητές (56.3%) δήλωσαν ότι ο πατέρας τους έχει τελειώσει το Λύκειο ή μια τεχνική σχολή. Αντίστοιχα, αναφορικά με τη μόρφωση της μητέρας τους το 56.8% των μαθητών δήλωσε ότι η μητέρα τους ήταν απόφοιτος Λυκείου ή μιας Τεχνικής σχολής (βλ. Πίνακα 2).

Στην ερώτηση για το εάν εργάζονται οι γονείς τους το 53.2% των μαθητών απάντησε ότι εργάζονται και οι δύο γονείς τους, το 43.6% ότι εργάζεται μόνο ο ένας από τους δύο γονείς, ενώ μόλις το 3.2% δήλωσε ότι δεν εργάζεται κανένας από τους δύο γονείς.

Σχετικά με το εάν έχουν αδέρφια περισσότερα από τα μισά παιδιά (53.2%) που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι έχουν έναν αδερφό/αδερφή (βλ. Πίνακα 2). Αναφορικά με το αν κάποιο από τα αδέρφια τους πηγαίνει στο ΚΔΑΠ το 59.1% απάντησε θετικά, ενώ το 40.9% αρνητικά (βλ. πίνακα 2).

Όσον αφορά το χρόνο συμμετοχής των μαθητών στα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, το 27.7% των μαθητών δήλωσε ότι συμμετέχει στο ΚΔΑΠ λιγότερο από ένα χρόνο, ενώ το ίδιο ποσοστό (27.7%) μαθητών υποστήριξε ότι πηγαίνει στο ΚΔΑΠ 2 χρόνια. Σχετικά με το πόσο συχνά πηγαίνουν στο ΚΔΑΠ η πλειοψηφία των μαθητών του δείγματος με ποσοστό 55.9% δήλωσε ότι πηγαίνει στο ΚΔΑΠ καθημερινά, ενώ το 26.4% των μαθητών δήλωσε ότι παρακολουθεί τα προγράμματα του ΚΔΑΠ όταν μπορεί (το επιτρέπει το καθημερινό τους πρόγραμμα). Τέλος, το 14.5% των μαθητών δήλωσε ότι πηγαίνει στο ΚΔΑΠ όταν υπάρχει ανάγκη (διάβασμα, απουσιάζουν οι γονείς), ενώ μόλις το 3.2% των μαθητών απάντησε ότι πηγαίνει στο ΚΔΑΠ όταν βαριέται (βλ. Πίνακα 2).

Πίνακας 2. Ατομικά χαρακτηριστικά μαθητών

Μεταβλητές	Κατηγορίες	N	%
Φύλο	Αγόρια	100	45.5
	Κορίτσια	120	54.5
Τάξη	Νηπιαγωγείο	19	8.6
	Α΄ Δημοτικού	44	20
	Β΄ Δημοτικού	39	17.7
	Γ΄ Δημοτικού	41	18.6
	Δ΄ Δημοτικού	25	11.4
	Ε΄ Δημοτικού	25	11.4
	ΣΤ΄ Δημοτικού	27	12.3
Μόρφωση πατέρα	Δημοτικό/Γυμνάσιο	26	12.2
	Λύκειο/Τεχνική Σχολή	120	56.3
	Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ	67	31.5

Μόρφωση μητέρας	Δημοτικό/Γυμνάσιο	26	12.2
	Λύκειο/Τεχνική Σχολή	121	56.8
	Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ	66	31
Αδέρφια	Κανένα	37	16.8
	Ένα	117	53.2
	Δύο	51	23.2
	Τρία	10	4.5
	Τέσσερα	1	0.5
	Πέντε	3	1.4
	Δώδεκα	1	0.5
Χρόνια φοίτησης	Λιγότερο από 1 χρόνο	61	27
	1 χρόνο	44	20
	2 χρόνια	61	27.7
	3 χρόνια	6	2.7
	Περισσότερο από 3 χρόνια	48	21.8
Συχνότητα φοίτησης	Καθημερινά	123	55.9
	Όταν υπάρχει ανάγκη	32	14.5
	Όταν μπορώ	58	26.4
	Όταν βαριέμαι	7	3.2

Ατομικά χαρακτηριστικά των γονέων

Στην έρευνα συμμετείχαν 147 γονείς, 117 (79.6%) γυναίκες και 30 άντρες (20.4%). Το 55.1% των γονέων ήταν ηλικίας 31-40 ετών, το 33.3% 41-50 ετών, το 6,1% έως 30 ετών, ενώ το 5.4% ήταν 51 ετών και πάνω. Σχετικά με το μορφωτικό τους επίπεδο, η πλειοψηφία των γονέων με ποσοστό 51.7% κατείχε απολυτήριο λυκείου ή μιας τεχνικής σχολής, το 35.2% είχε αποκτήσει πτυχίο πανεπιστημίου/ΑΕΙ, ενώ το 13.1% των γονέων ήταν απόφοιτοι δημοτικού ή γυμνασίου. Αναφορικά, με το επάγγελμά τους οι περισσότεροι, με ποσοστό 36.3% ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, ενώ το 28.8% δήλωσαν άνεργοι (βλ. Πίνακα 3).

Σχετικά με το εάν εργάζονται και οι δυο γονείς, το 50.3% απάντησε ότι εργάζεται μόνο ένας από τους δύο γονείς, το 46.9% ότι εργάζονται και οι δύο γονείς, ενώ μόλις το 2.7% απάντησε ότι δεν εργάζεται κανένας από τους δύο γονείς. (βλ. Πίνακα 3).

Σχετικά με το πόσο συχνά βοηθούν τα παιδιά τους στη μελέτη, από το σύνολο των γονέων του δείγματος που τα παιδιά τους φοιτούσαν στις τάξεις του δημοτικού σχολείου (ποσοστό 85%) και είχαν μαθήματα, το 29.6% δήλωσε ότι βοηθά συχνά το παιδί του να μελετήσει τα μαθήματα του σχολείου, το 28% μερικές φορές, ενώ το ίδιο ποσοστό των γονέων (28%) απάντησε ότι βοηθά το παιδί του στη μελέτη κάθε μέρα. Τέλος, το 11.2% των γονέων δήλωσε ότι σπάνια βοηθά το παιδί του στη μελέτη των μαθημάτων, ενώ μόλις το 3.2% υποστήριξε ότι δεν βοηθά ποτέ το παιδί του στη μελέτη των μαθημάτων του σχολείου (βλ. Πίνακα 3).

Τέλος, στην ερώτηση για το εάν πιστεύουν ότι ο χρόνος που διαθέτουν για τα παιδιά τους είναι αρκετός το 53.1% των γονέων απάντησε καταφατικά, ενώ το 46.9% αρνητικά (βλ. Πίνακα 3).

Πίνακας 3. Ατομικά χαρακτηριστικά γονέων

Μεταβλητές	Κατηγορίες	N	%
Φύλο	Άντρας	30	20.4
	Γυναίκα	117	79.6
Ηλικία	Έως 30	9	6.1
	31 και πάνω	138	93.9
Μόρφωση	Δημοτικό/Γυμνάσιο	19	13.1
	Λύκειο/Τεχνική Σχολή	75	51.7
	Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ	51	35.2
Επάγγελμα	Άνεργος	42	28.8
	Ελεύθερος επαγγελματίας	17	11.6
	Ιδιωτικός υπάλληλος	53	36.3
	Δημόσιος υπάλληλος	34	23.3
Εργασία γονέων	Κανένας	4	2.7
	Και οι δύο	69	46.9
	Ένας από τους δύο	74	50.3
Βοήθεια στη μελέτη μαθημάτων	Ποτέ	4	3.2
	Σπάνια	14	11.2
	Μερικές φορές	35	28
	Συχνά	37	29.6
	Κάθε μέρα	35	28
Επάρκεια διαθέσιμου χρόνου	Ναι	69	46.9
	Όχι	78	53.1

Μέσα συλλογής δεδομένων

Για τη διερεύνηση των απόψεων των ερωτώμενων χρησιμοποιήθηκαν τρία γραπτά ερωτηματολόγια με κλειστού και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που κατασκευάστηκαν για τους σκοπούς της έρευνας. Οι απαντήσεις στις ανοιχτές ερωτήσεις στη συνέχεια κωδικοποιήθηκαν. Λόγω έλλειψης προηγούμενων ερευνών στο συγκεκριμένο πεδίο, ο χαρακτήρας της έρευνας ήταν διερευνητικός.

Δύο ήταν οι έρευνες που συνέβαλλαν κατά κύριο λόγο στη διαμόρφωση των ερωτηματολογίων αλλά και στο γενικότερο προβληματισμό της παρούσας εργασίας. Η πρώτη με τίτλο «Διερεύνηση του Κοινωνικού και Παιδαγωγικού ρόλου του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου» (Κωνσταντίνου, 2007), αποτέλεσε μια προσπάθεια διερεύνησης του επιπέδου οργάνωσης και λειτουργίας του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου στην Ελλάδα και του βαθμού επίτευξης των στόχων του, μέσα από την καταγραφή των απόψεων και της εμπειρίας από τη λειτουργία του Ολοήμερου Σχολείου, γονέων και εκπαιδευτικών. Πρόκειται για μια πανελλαδική εμπειρική κοινωνική έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 2044 γονείς και 198 εκπαιδευτικοί και διήρκησε 1 μήνα.

Η δεύτερη με τίτλο «Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο στην Ελλάδα» (Κυρίδης, Τσακίριδου, & Αρβανίτη, 2006) ήταν και αυτή μια πανελλαδική εμπειρική κοινωνική έρευνα που αποσκοπούσε στην παρουσίαση της λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου, μέσα από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου και την καταγραφή των στάσεων, των απόψεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των προσώπων που κατείχαν θέσεις και μπορούσαν να επηρεάσουν τον τρόπο λειτουργίας του. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 726 δάσκαλοι και δασκάλες δημοσίων ελληνικών Δημοτικών Σχολείων από όλη τη χώρα, 820 μαθητές, 5 διευθυντές και 6 υποδιευθυντές ολοήμερων σχολείων, 4 προϊστάμενοι Α/βάθμιας εκπαίδευσης και 5 σύμβουλοι Α/βάθμιας εκπαίδευσης.

Λόγω έλλειψης ερευνών στο πεδίο των ΚΔΑΠ χρησιμοποιήθηκαν αυτές οι δυο μελέτες που αφορούσαν το θεσμό του Ολοήμερου σχολείου, ένα θεσμό που λειτουργήσε παράλληλα με τα ΚΔΑΠ και έχει παρόμοιους σκοπούς και στόχους. Οι έρευνες αυτές μελετούσαν διάφορες δομικές και λειτουργικές παραμέτρους που

επηρεάζουν τη διαμόρφωση του πλαισίου του συγκεκριμένου θεσμού. Βασιζόμενοι λοιπόν σε αυτές και υποθέτοντας ότι οι συγκεκριμένες παράμετροι επηρεάζουν με καθοριστικό τρόπο και τη διαμόρφωση του πλαισίου των ΚΔΑΠ, όπως προκύπτει μέσα από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001), δομήθηκαν και τα τρία ερωτηματολόγια.

Πιλοτική έρευνα

Προκειμένου να διαπιστωθεί η λειτουργικότητα των ερωτηματολογίων και η κάλυψη του εύρους των απαντήσεων προηγήθηκε μια έρευνα-πιλότος. Στην προέρευνα αυτή συμμετείχαν 2 ΚΔΑΠ και συμπληρώθηκαν συνολικά 40 ερωτηματολόγια μαθητών και 30 γονέων, ενώ παράλληλα πραγματοποιήθηκαν και 4 συνεντεύξεις εκπαιδευτικών με ερωτήματα ανοιχτού τύπου που συνδέονταν στενά με τις ερωτήσεις των δύο άλλων ερωτηματολογίων (Τσιοικα, 2015). Τα ερωτηματολόγια καθώς και οι απαντήσεις των συνεντεύξεων καταχωρήθηκαν σε αρχείο δεδομένων και αναλύθηκαν με στόχο τη διόρθωση προβλημάτων των δύο ερωτηματολογίων και την κατασκευή του τρίτου ερωτηματολογίου, εκείνο των εκπαιδευτικών.

Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών αποτελούνταν συνολικά από 11 ερωτήσεις 9 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου. Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου που αποτελούνταν από 5 (ερ.Α-ερ.Ε) ερωτήσεις, 4 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου, αφορούσε στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα (φύλο, ηλικία, ειδικότητα, επιπρόσθετοι τίτλοι σπουδών (και ποιοι), σχέση εργασίας με το ΚΔΑΠ).

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελούνταν από 6 ερωτήσεις (ερ.1-6), 5 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου. Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις αναφέρονταν στις ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές προτεραιότητες των ΚΔΑΠ (ερ.1), στις κοινωνικές-συναισθηματικές προτεραιότητες των ΚΔΑΠ (ερ.2), στα προβλήματα που αφορούν το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΚΔΑΠ (ερ.3), στη συνεργασία του ΚΔΑΠ με τους γονείς αλλά και άλλους εξωσχολικούς φορείς (ερ.4) καθώς και στα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία τους (ερ.5). Σε κάθε ερώτηση οι εκπαιδευτικοί καλούνταν να δηλώσουν το βαθμό σημαντικότητας σε προτάσεις-δηλώσεις που ήταν δομημένες σε 5βαθμη κλίμακα τύπου Likert (0: Καθόλου σημαντικό-4:Πάρα πολύ

σημαντικό). Στο τέλος του ερωτηματολογίου, υπήρχε και μια ανοιχτού τύπου ερώτηση (ερ.6) στην οποία οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να επισημάνουν οτιδήποτε θεωρούσαν σημαντικό για τα ΚΔΑΠ και δεν συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο. Ο δείκτης αξιοπιστίας του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου ήταν Cronbach's alpha = .89.

Η πλήρης μορφή του ερωτηματολογίου παρατίθεται στο Παράρτημα σελ.112-115.

Ερωτηματολόγιο μαθητών

Το ερωτηματολόγιο των μαθητών αποτελούνταν συνολικά από 18 ερωτήσεις, 17 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου. Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελούνταν από 10 κλειστού τύπου ερωτήσεις. Οι περισσότερες (ερ.Α-ερ.Η) από αυτές αναφέρονταν στα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των μαθητών (φύλο, τάξη, αριθμός αδερφιών, μόρφωση γονέων, απασχόληση γονέων), ενώ στις υπόλοιπες οι μαθητές καλούνταν να δηλώσουν εάν είχαν αδέρφια που πήγαιναν στο ΚΔΑΠ (ερ.Δ) καθώς και να αναφερθούν στη διάρκεια (ερ.Ι) αλλά και στη συχνότητα φοίτησής τους σ' αυτό (ερ.Ι).

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελούνταν από 8 ερωτήσεις, 7 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου. Στην πρώτη ερώτηση (ερ.1) οι μαθητές καλούνταν να αναφερθούν στο λόγο που πήγαιναν στο ΚΔΑΠ δηλώνοντας το βαθμό σημαντικότητας σε προτάσεις-δηλώσεις που ήταν δομημένες σε 5βαθμη κλίμακα τύπου Likert (0:καθόλου σημαντικός λόγος-4:πάρα πολύ σημαντικός λόγος), ενώ στην δεύτερη ερώτηση, που ήταν και αυτή τύπου Likert (0: Καθόλου-4:Πάρα πολύ) καλούνταν να αναφερθούν στις δυνατότητες που τους προσέφερε η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ. Οι επόμενες ερωτήσεις αναφέρονταν στις δραστηριότητες- διαδικασίες που παρακολουθούσαν οι μαθητές εντός και εκτός του ΚΔΑΠ. Συγκεκριμένα, αρχικά δήλωναν τον βαθμό προτίμησης τους σε κάθε δραστηριότητα (ερ.3) (0:Καθόλου-Πάρα πολύ), επέλεξαν τις δραστηριότητες που συμμετείχαν εντός αλλά και εκτός του ΚΔΑΠ (ερ.4) καθώς και τυχόν εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχαν αλλά τις είχαν σταματήσει επειδή ξεκίνησαν να τις παρακολουθούν στο ΚΔΑΠ (ερ.5), ενώ αναφέρονταν και στη συχνότητα ενασχόλησης τους με συγκεκριμένες δραστηριότητες στο ΚΔΑΠ (ερ.6) (0: Ποτέ-4:

Κάθε μέρα). Τέλος, γινόταν η συνολική αποτίμηση της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ, μέσα από τις απαντήσεις τους σε προτάσεις-δηλώσεις που ήταν δομημένες σε 5βαθμη κλίμακα τύπου Likert (0:καθόλου-4:πάρα πολύ) (ερ.7). Σε μία ανοιχτή ερώτηση στο τέλος του ερωτηματολογίου, οι μαθητές δήλωναν επίσης αν θα ήθελαν κάτι άλλο από τα ΚΔΑΠ και αν ναι τι ακριβώς θα ήθελαν. Ο δείκτης αξιοπιστίας του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου ήταν Cronbach's alpha = .82.

Η πλήρης μορφή του ερωτηματολογίου παρατίθεται στο Παράρτημα σελ.116-118.

Ερωτηματολόγιο γονέων

Το ερωτηματολόγιο των γονέων αποτελούνταν συνολικά από 22 ερωτήσεις, 17 κλειστού και 5 ανοιχτού τύπου. Οι γονείς καλούνταν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο για το μεγαλύτερο σε ηλικία παιδί τους που παρακολουθούσε τα προγράμματα του ΚΔΑΠ. Αυτό έγινε προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία στην περίπτωση των γονέων που είχαν περισσότερα παιδιά που παρακολουθούσαν τα προγράμματα του ΚΔΑΠ. Η επιλογή του μεγαλύτερου παιδιού έγινε γιατί στην παρούσα έρευνα αξιολογήθηκε και ο ακαδημαϊκός ρόλος των ΚΔΑΠ και κυρίως η συμβολή τους στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, κάτι που απασχολεί κυρίως τους μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων.

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου (ερ.Α-ερ.Μ) που αποτελούνταν από 13 ερωτήσεις, 9 κλειστού και 4 ανοιχτού τύπου, αφορούσε στην παροχή πληροφοριών όσον αφορά τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των γονέων που συμμετείχαν στην έρευνα (φύλο, ηλικία, μόρφωση, επάγγελμα). Επίσης, καταγράφονταν ο αριθμός των παιδιών τους, ο αριθμός των παιδιών τους που παρακολουθούσαν τα προγράμματα του ΚΔΑΠ καθώς και οι τάξεις φοίτησής τους. Στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου οι γονείς καλούνταν επίσης να αναφερθούν στη διάρκεια και τη συχνότητα φοίτησης του μεγαλύτερου σε ηλικία παιδιού τους στο ΚΔΑΠ, στη συχνότητα που βοηθούσαν οι ίδιοι το παιδί τους στη μελέτη των μαθημάτων του σχολείου καθώς και στο χρόνο που αφιέρωναν για αυτό.

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελούνταν από 9 ερωτήσεις, 8 κλειστού και 1 ανοιχτού τύπου. Οι πρώτες 3 ερωτήσεις (ερ.1-ερ.3) αναφέρονταν σε δραστηριότητες-διαδικασίες και οι γονείς καλούνταν να δηλώσουν το βαθμό σημαντικότητας της κάθε δραστηριότητας-διαδικασίας (0:καθόλου-4:πάρα πολύ σημαντικό), να επιλέξουν δραστηριότητες-διαδικασίες που συμμετείχε το παιδί τους εντός αλλά και εκτός του ΚΔΑΠ, καθώς και επιλέξουν τυχόν εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχε το παιδί τους αλλά τις είχε σταματήσει επειδή ξεκίνησε να τις παρακολουθεί στο ΚΔΑΠ.

Στις επόμενες ερωτήσεις οι γονείς καλούνταν να αναφερθούν στο λόγο που πήγαινε το παιδί τους στο ΚΔΑΠ (ερ.4), στη συνεργασία του ΚΔΑΠ με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς (ερ.5) καθώς και στα προβλήματα που κατά τη γνώμη τους δυσχέραιναν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ (ερ.6), δηλώνοντας σε κάθε περίπτωση, το βαθμό σημαντικότητας σε προτάσεις-δηλώσεις που ήταν δομημένες σε 5βαθμη κλίμακα τύπου Likert (0:καθόλου σημαντικό-4:πάρα πολύ σημαντικό). Επίσης, οι γονείς έπρεπε να εκτιμήσουν σύμφωνα με τα επικοινωνιακά μηνύματα που έπαιρναν από τα παιδιά τους (ερ.7) πόσο ικανοποιημένα ήταν από τις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ, εάν επέστρεφαν κουρασμένα και εάν ήταν ευχαριστημένα από την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα (0:Καθόλου-5:πάρα πολύ). Τέλος, μέσα από την εμπειρία τους καλούνταν να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των ΚΔΑΠ (ερ.8) (0:Καθόλου-5:Πάρα πολύ), ενώ παράλληλα τους δίνονταν η ευκαιρία να επισημάνουν οτιδήποτε θεωρούσαν σημαντικό για τα ΚΔΑΠ και δεν συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο, σε μία ανοιχτή ερώτηση (ερ.9) που βρισκόταν στο τέλος του. Ο δείκτης αξιοπιστίας του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου ήταν Cronbach's alpha = .87.

Η πλήρης μορφή του ερωτηματολογίου παρατίθεται στο Παράρτημα σελ. 119-122.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα σχεδιάστηκε τον Φεβρουάριο του έτους 2017 και υλοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Μαΐου-Ιουλίου του ίδιου έτους. Η συλλογή του ερευνητικού υλικού πραγματοποιήθηκε σε 12 δημόσια και ιδιωτικά ΚΔΑΠ των νομών Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας, στα οποία υπήρχε ευκολότερη δυνατότητα πρόσβασης.

Ύστερα από την εξασφάλιση σχετικής άδειας των υπευθύνων των δημοσίων και των ιδιωτικών ΚΔΑΠ, υπήρξε προσωπική επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι μετείχαν στην έρευνα. Μερικοί από αυτούς συμπλήρωναν και επέστρεφαν αμέσως το ερωτηματολόγιο, ενώ άλλοι το κρατούσαν και το επέστρεφαν μεταγενέστερα (1-3 μέρες αργότερα). Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν υπερέβαινε τα 10 λεπτά της ώρας. Συνολικά διανεμήθηκαν 39 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν όλα.

Η διανομή και συλλογή των ερωτηματολογίων στους μαθητές γινόταν σε ώρα μαθημάτων-δραστηριοτήτων. Οι μαθητές συμμετείχαν εθελοντικά μετά από την συγκατάθεση των γονιών τους αλλά και των υπευθύνων εκπαιδευτικών του κάθε ΚΔΑΠ. Κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων τις περισσότερες φορές παρούσα ήταν η ερευνήτρια για να μπορεί να επιλύει τυχόν απορίες, ωστόσο υπήρξαν ορισμένες περιπτώσεις που η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιούνταν αποκλειστικά με την παρουσία του εκπαιδευτικού, καθώς ορισμένα ΚΔΑΠ δεν επέτρεψαν την είσοδό της στις αίθουσες διδασκαλίας-δραστηριοτήτων. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώνονταν μετά από οδηγίες και διευκρινήσεις που δίνονταν από την ερευνήτρια ή τον εκπαιδευτικό, ενώ σε περιπτώσεις που οι μαθητές φοιτούσαν στις πρώτες τάξεις του δημοτικού ή του νηπιαγωγείου το ερωτηματολόγιο συμπληρώνονταν με τη βοήθεια της ερευνήτριας ή του εκπαιδευτικού. Επίσης, από την αρχή αναφερόταν πως τα ερωτηματολόγια θα ήταν ανώνυμα, ενώ γινόταν και μια μικρή ενημέρωση σχετικά με τους σκοπούς της έρευνας. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν υπερέβαινε τα 10 λεπτά της ώρας. Δόθηκαν και συλλέχθηκαν συνολικά 224 ερωτηματολόγια από τα οποία τα 220 ήταν σωστά συμπληρωμένα και θεωρήθηκαν έγκυρα, ενώ τα υπόλοιπα 4 ήταν άκυρα.

Τέλος, η διανομή των ερωτηματολογίων στους γονείς γινόταν είτε από την ερευνήτρια είτε από τους εκπαιδευτικούς του κάθε ΚΔΑΠ τις ώρες προσέλευσης ή αποχώρησης των παιδιών τους. Οι γονείς αρχικά ενημερώνονταν για τους σκοπούς της έρευνας καθώς και για την ανωνυμία των ερωτηματολογίων. Η πλειοψηφία των γονέων έπαιρνε το ερωτηματολόγιο και το επέστρεφε μεταγενέστερα (2-3 ημέρες αργότερα), μερικοί το συμπλήρωναν και το επέστρεφαν αμέσως, ενώ αρκετοί ήταν εκείνοι που δεν το επέστρεψαν ποτέ. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν υπερέβαινε τα 10 λεπτά της ώρας. Συνολικά δόθηκαν 175 ερωτηματολόγια από τα οποία τα 147 θεωρήθηκαν έγκυρα, τα 3 ήταν άκυρα, ενώ 25 δεν επιστράφηκαν ποτέ.

Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων

Για την εισαγωγή και στατιστική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό SPSS 22.0. Για την παρουσίαση και περιγραφή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι της περιγραφικής στατιστικής αλλά και μέθοδοι επαγωγικής στατιστικής. Αναλυτικότερα, οι περιγραφικές μέθοδοι αφορούσαν στον υπολογισμό σχετικών συχνοτήτων, μέσων όρων (Μ.Ο) και τυπικών αποκλίσεων (Τ.Α). Οι επαγωγικές μέθοδοι αφορούσαν την εφαρμογή παραμετρικών (T-test, ANOVA) και μη παραμετρικών στατιστικών ελέγχων (Mann-Whitney Test, Kruskal-Wallis, Chi Square Test (χ^2)).

Αποτελέσματα

Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτικών Παιδαγωγικές-ακαδημαϊκές προτεραιότητες των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 1)

Αναφορικά με τις ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές προτεραιότητες που υλοποιούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ στις πρώτες θέσεις σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς τοποθετήθηκαν η προσφορά προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών ($M.O.= 3.41, T.A.= .68$) καθώς και η χρήση ποικίλων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εκπαιδευτικού υλικού ($M.O.= 3.31, T.A.= .80$). Ακολούθησαν η βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών ($M.O.= 2.82, T.A.= 1.2$), η ενίσχυση των αδύναμων μαθητών ($M.O.= 2.79, T.A.= 1.3$) και τέλος η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 2.59, T.A.= 1.4$) (βλ Πίνακα 4).

Πίνακας 4: Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι ακαδημαϊκές-παιδαγωγικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ.	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A</i>
Προσφορά προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών.	39	3.41	.68
Χρήση ποικίλων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εκπαιδευτικού υλικού.	39	3.31	.80
Βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών.	39	2.82	1.2
Προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.	39	2.59	1.4
Ενίσχυση των αδύναμων μαθητών.	39	2.79	1.3

Για να διερευνηθεί κατά πόσο διαφοροποιήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές προτεραιότητες των ΚΔΑΠ πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, στις περιπτώσεις που οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Όσον αφορά τη διερεύνηση διαφοροποιήσεων στις απαντήσεις των

εκπαιδευτικών ως προς το φύλο, τόσο ο έλεγχος T-test που εφαρμόστηκε στις δυο πρώτες περιπτώσεις, όσο και ο έλεγχος Mann-Whitney που εφαρμόστηκε στις τρεις τελευταίες περιπτώσεις, δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση στις απαντήσεις ανάμεσα στα δύο φύλα.

Ομοίως, όσον αφορά την ηλικία τόσο ο έλεγχος T-test όσο και ο έλεγχος Mann-Whitney, που εφαρμόστηκε μόνο στην τελευταία περίπτωση, δεν έδειξαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες.

Αναφορικά με την ειδικότητα, εφαρμόστηκε έλεγχος T-test ο οποίος εμφάνισε διαφορές ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς που ήταν υπεύθυνοι για την φροντίδα και αγωγή των παιδιών και σε εκείνους που ήταν υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών, στη πρόταση «βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών» ($t(37) = -2.725, p = .010$), όπου οι εκπαιδευτικοί που ήταν υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και αγωγή τη θεώρησαν πιο σημαντική ($M.O. = 3.15, T.A. = .97$) απ' ότι οι εκπαιδευτικοί που ήταν υπεύθυνοι για την φροντίδα και αγωγή ($M.O. = 2.15, T.A. = 1.3$). Διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών εντοπίστηκαν και στη πρόταση «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» ($t(37) = -2.129, p = .040$), όπου οι εκπαιδευτικοί που ήταν υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και αγωγή τη θεώρησαν πιο σημαντική ($M.O. = 2.92, T.A. = 1.3$) απ' ότι οι εκπαιδευτικοί που ήταν υπεύθυνοι για την φροντίδα και αγωγή ($M.O. = 1.92, T.A. = 1.6$).

Τέλος, αναφορικά με το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν οι εκπαιδευτικοί ο έλεγχος T-test που εφαρμόστηκε δεν έδειξε διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς των ιδιωτικών και δημοσίων ΚΔΑΠ.

Για τον εντοπισμό των διαφόρων παραγόντων που συνθέτουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ εφαρμόστηκε η διερευνητική ανάλυση κύριων συνιστωσών. Η ανάλυση ανέδειξε την ύπαρξη δύο παραγόντων με ιδιοτιμές (eigenvalue) πάνω από ένα (>1). Οι παράγοντες που προέκυψαν εξηγούν το 83.61% της συνολικής διασποράς, ενώ για την αξιολόγηση της αναπαραγωγής τους πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax (βλ. Πίνακα 5).

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση είναι οι εξής δύο: Ο πρώτος παράγοντας Π1, που εξηγεί το 52.58% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 1.3, 1.4 και 1.5, οι οποίες αφορούν στοιχεία που σχετίζονται με τον ακαδημαϊκό ρόλο των ΚΔΑΠ (βλ. Πίνακα 5). Ο παράγοντας Π1 ονομάστηκε *Ακαδημαϊκός Ρόλος* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι αρκετά υψηλός ($\alpha = .92$).

Στον δεύτερο παράγοντα Π2, που εξηγεί το 31.03% της συνολικής μεταβλητότητας φορτώνουν οι ερωτήσεις 1.1 και 1.2 (βλ. Πίνακα 5), οι οποίες αναφέρονται στον παιδαγωγικό ρόλο των ΚΔΑΠ, γι αυτό ο παράγοντας Π2 ονομάστηκε *Παιδαγωγικός Ρόλος*. Η εσωτερική συνέπεια του παράγοντα είναι $\alpha = .65$).

Πίνακας 5. Οι παράγοντες που προέκυψαν σχετικά με τις ακαδημαϊκές και παιδαγωγικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ.

Ερωτήσεις

<i>Κοινωνικές και Παιδαγωγικές προτεραιότητες</i>	1	2
1.4 Προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα	.961	
1.5 Ενίσχυση αδύναμων μαθητών	.952	
1.3 Βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών	.883	
1.2 Χρήση ποικίλων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εκπαιδευτικού υλικού		.860
1.1. Προσφορά προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών		.855
Ποσοστό εξηγούμενης διακύμανσης	52.58%	31.03%
Ιδιοτιμή	2.629	1.552

Κοινωνικές και συναισθηματικές προτεραιότητες (Ερώτηση 2)

Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος υποστήριξαν ότι τα ΚΔΑΠ συμβάλλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στη βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών ($M.O. = 3.63$, $T.A. = .63$), στην αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και της αυτό-αποτελεσματικότητάς τους ($M.O. = 3.55$, $T.A. = .65$) και προωθούν την ενασχόλησή τους με δημιουργικές δραστηριότητες ($M.O. = 3.63$, $T.A. = .54$). Υποστήριξαν επίσης, ότι συμβάλλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών και στην αποδοχή της ετερότητας του άλλου ($M.O. = 3.53$, $T.A. = .69$), ενώ παράλληλα προσφέρουν ένα ποιοτικό και ασφαλές περιβάλλον φύλαξης και φροντίδας ($M.O. = 3.46$, $T.A. = .72$). Επιπλέον, δήλωσαν ότι η συμμετοχή των παιδιών στις δραστηριότητες των ΚΔΑΠ συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμό της ενασχόλησης τους με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια ($M.O. = 3.42$, $T.A. = .83$) καθώς και στον περιορισμό της παιδικής παραβατικότητας, της εγκληματικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς ($M.O. = 3.41$, $T.A. = .68$), ενώ σημαντική είναι και η συμβολή των προσφερόμενων προγραμμάτων τους στη βελτίωση της υγείας και ευεξίας των παιδιών ($M.O. = 3.15$, $T.A. = .85$). Τέλος, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς η ύπαρξη των ΚΔΑΠ περιορίζει την παραπαιδεία και προσφέρει ανακούφιση στις οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες ($M.O. = 3.26$, $T.A. = .83$) (βλ. Πίνακα 6).

Πίνακας 6: Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές-συναισθηματικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ.	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών.	38	3.63	.63
Ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών και αποδοχή της ετερότητας του άλλου.	38	3.53	.69
Αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και της αυτό-αποτελεσματικότητας των παιδιών.	38	3.55	.65
Ενασχόληση των παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες.	38	3.63	.54
Περιορισμός της ενασχόλησης των παιδιών με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ.	38	3.42	.83

Περιορισμός της παραπαιδείας και ανακούφιση στις οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες.	38	3.26	.83
Περιορισμός της παιδικής παραβατικότητας, της εγκληματικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς.	39	3.41	.68
Εξασφάλιση ενός ποιοτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος φύλαξης και φροντίδας.	39	3.46	.72
Βελτίωση της υγείας και ευεξίας των παιδιών.	39	3.15	.85

Για να ερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των εκπαιδευτικών ανάλογα με το φύλο πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, στις περιπτώσεις που οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «ενασχόληση των παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες» ($U=12.000$, $Z= -1.897$, $p= .058$), όπου οι γυναίκες εκπαιδευτικοί ($M.O.= 3.67$, $T.A.= .54$) τη θεώρησαν σημαντικότερη από τους άντρες ($M.O.= 3.00$, $T.A.= .00$), και στη πρόταση «περιορισμός της ενασχόλησης των παιδιών με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ» ($U=5.000$, $Z= -2.320$, $p= .020$), όπου επίσης οι γυναίκες εκπαιδευτικοί ($M.O.= 3.50$, $T.A.= .78$) τη θεώρησαν σημαντικότερη από τους άντρες ($M.O.= 2.00$, $T.A.= .00$).

Αναφορικά με την ηλικία, τόσο ο έλεγχος T-test όσο και ο έλεγχος Mann-Whitney, που εφαρμόστηκε μόνο σε μια περίπτωση (πέμπτη), δεν έδειξαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες.

Αναφορικά με την ειδικότητα, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test, ο οποίος δεν έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δυο κατηγορίες εκπαιδευτικών. Ο έλεγχος Mann-Whitney, που εφαρμόστηκε σε τρεις περιπτώσεις, όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή, έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές στη πρόταση «βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών» ($U=100.500$, $Z= -2.400$, $p= .016$), όπου οι

εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.80$, $T.A.= .50$) από ότι οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι για την φροντίδα και αγωγή ($M.O.= 3.31$, $T.A.= .75$). Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν και στη πρόταση «αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και της αυτό-αποτελεσματικότητας των παιδιών» ($U=110.000$, $Z= -1.899$, $p= .058$), όπου επίσης οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και αγωγή των παιδιών τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.72$, $T.A.= .46$) από ότι οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι για την φροντίδα και αγωγή των παιδιών ($M.O.= 3.23$, $T.A.= .83$).

Τέλος, αναφορικά με το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν οι εκπαιδευτικοί τόσο ο έλεγχος T-test όσο και ο έλεγχος Mann-Whitney, δεν έδειξαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς των ιδιωτικών και δημοσίων ΚΔΑΠ.

Για τον εντοπισμό των διαφόρων παραγόντων που συνθέτουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις σημαντικότερες κοινωνικές και συναισθηματικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ, εφαρμόστηκε η διερευνητική ανάλυση κύριων συνιστωσών. Η ανάλυση ανέδειξε την ύπαρξη τριών παραγόντων με ιδιοτιμές (eigenvalue) πάνω από ένα (>1). Οι παράγοντες που προέκυψαν εξηγούν το 68.89% της συνολικής διασποράς, ενώ για την αξιολόγηση της αναπαραγωγής τους πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax (βλ. Πίνακα 7).

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση είναι οι εξής τρεις: Ο πρώτος παράγοντας Π1, που εξηγεί το 29.39% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 2.1, 2.2, και 2.3, οι οποίες αφορούν στοιχεία που σχετίζονται με τις ψυχοκοινωνικές ικανότητες των μαθητών (βλ. Πίνακα 7). Ο παράγοντας Π1 ονομάστηκε *Ψυχοκοινωνικές Ικανότητες* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι αρκετά υψηλός ($\alpha = .82$).

Στον δεύτερο παράγοντα Π2, που εξηγεί το 20.63% της συνολικής μεταβλητότητας φορτώνουν οι ερωτήσεις 2.6, 2.7 και 2.9 (βλ. Πίνακα 7), οι οποίες αναφέρονται στην αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων και συμπεριφορών

των μαθητών καθώς και στην υποστήριξη των οικονομικά μειονεκτούντων οικογενειών, γι' αυτό και ονομάστηκε *Προβληματικές Καταστάσεις-Οικονομική Ελάφρυνση*. Η εσωτερική συνέπεια του παράγοντα είναι $\alpha = .67$.

Ο τρίτος παράγοντα Π3, που εξηγεί το 18.89% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 2.4, 2.5 και 2.8 (βλ. Πίνακα 7). Ο παράγοντας Π3 αναφέρεται στη δημιουργική απασχόληση των παιδιών στον ελεύθερό τους χρόνο και την ασφαλή φύλαξη και φροντίδα τους, γι' αυτό και ονομάστηκε *Δημιουργική Απασχόληση- Φροντίδα*. Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι $\alpha = .57$.

Πίνακας 7. Οι παράγοντες που προέκυψαν σχετικά με τις κοινωνικές και συναισθηματικές προτεραιότητες που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ.

Ερωτήσεις

<i>Κοινωνικές και Συναισθηματικές προτεραιότητες</i>	1	2	3
2.3 Αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και της αυτό-αποτελεσματικότητας των παιδιών	.875		
2.1 Βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών	.810		
2.2 Ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών και αποδοχή της ετερότητας του άλλου	.776		
2.9 Βελτίωση της υγείας και ευεξίας των παιδιών		.832	
2.6 Περιορισμός της παραπαιδείας και ανακούφιση στις οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες		.748	
2.7 Περιορισμός της παιδικής παραβατικότητας, της εγκληματικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς		.503	
2.5 Περιορισμός της ενασχόλησης των παιδιών με τη τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ.			.750
2.4 Ενασχόληση παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες			.696
2.8 Εξασφάλιση ενός ποιοτικού περιβάλλοντος φύλαξης και φροντίδας			.675
Ποσοστό εξηγούμενης διακύμανσης	29.39%	20.63%	18.89%
Ιδιοτιμή	2.645	1.859	1.700

Απόψεις σχετικά με προβλήματα του εκπαιδευτικού προσωπικού (Ερώτηση 3)

Σχετικά με τα προβλήματα που αφορούν το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΚΔΑΠ πρώτα από άποψη σημαντικότητας τοποθετήθηκαν η έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού ($M.O. = 2.43$, $T.A. = 1.30$), η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού ($M.O. = 2.24$, $T.A. = 1.23$) καθώς και η ανεπαρκής παιδαγωγική υποστήριξη των εκπαιδευτικών ($M.O. = 2.11$, $T.A. = 1.39$). Λιγότερο σημαντικό πρόβλημα σύμφωνα με τις απόψεις τους ήταν η συνεργασία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ, με τους εκπαιδευτικούς του κλασικού σχολείου, όπου ήταν δυνατό ($M.O. = 1.92$, $T.A. = 1.28$) (βλ. Πίνακα 8).

Πίνακας 8: Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημαντικότερα προβλήματα που αφορούν το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΚΔΑΠ	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Η ανεπαρκής παιδαγωγική υποστήριξη των εκπαιδευτικών.	38	2.11	1.39
Η έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού.	37	2.43	1.30
Η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού.	37	2.24	1.23
Η συνεργασία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ, με τους εκπαιδευτικούς του κλασικού σχολείου, όπου είναι δυνατό.	37	1.92	1.28

Για να ερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των εκπαιδευτικών ανάλογα με το φύλο, την ειδικότητα και τον τύπο του ΚΔΑΠ στον οποίο εργάζονταν πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test. Αναφορικά με το φύλο και την ειδικότητα δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Αναφορικά με τον τύπο του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν οι εκπαιδευτικοί, ο έλεγχος T-test ανέδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές στη πρόταση «η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού» ($t(35) = -2.571$, $p = .015$), όπου οι εκπαιδευτικοί που εργάζονταν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O. = 2.67$, $T.A. = 1.01$) από εκείνους που εργάζονταν σε δημόσια ($M.O. = 1.69$, $T.A. = 1.30$).

Συνεργασία με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς (Ερώτηση 4)

Σχετικά με την συνεργασία του ΚΔΑΠ με άλλους εξωσχολικούς φορείς σημαντικότερη για τους εκπαιδευτικούς ήταν η συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών ($M.O. = 3.59, T.A. = .72$), ενώ ακολούθησαν από άποψη σημαντικότητας η δυνατότητα παροχής συμβουλών στους γονείς ($M.O. = 3.0, T.A. = .90$) καθώς και η συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτιστικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του ($M.O. = 3.03, T.A. = 1.06$). Στην τελευταία θέση από άποψη σημαντικότητας τοποθετήθηκε η συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος ($M.O. = 2.28, T.A. = 1.12$) (βλ. Πίνακα 9).

Πίνακας 9: Πόσο σημαντική θεωρείτε:	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A</i>
Συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών.	39	3.59	.72
Συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος.	39	2.28	1.12
Δυνατότητα παροχής συμβουλών στους γονείς.	38	3.0	.90
Συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτισμικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων του.	39	3.03	1.06

Για να εξεταστεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των εκπαιδευτικών ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την ειδικότητα και το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε δύο περιπτώσεις, όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση στις απαντήσεις των εκπαιδευτικών ως προς το φύλο, την ηλικία και την ειδικότητα.

Αναφορικά με τον τύπο του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν οι εκπαιδευτικοί, ο έλεγχος T-test ανέδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές στη πρόταση «συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος» ($t(37)= 2.171, p= .005$), όπου οι εκπαιδευτικοί που εργάζονταν σε δημόσια ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 2.71, T.A.= .98$) από εκείνους που εργάζονταν σε ιδιωτικά ($M.O.= 1.97, T.A.= 1.13$).

Προβλήματα ή αδυναμίες που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 5)

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, οι σημαντικότεροι παράγοντες που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία του θεσμού των ΚΔΑΠ, ήταν η ανεπαρκής οικονομική στήριξη ($M.O.= 2.71, T.A.= 1.14$), η υλικοτεχνική υποδομή ($M.O.= 2.63, T.A.= 1.13$), η συνεργασία με τους γονείς ($M.O.= 2.58, T.A.= 0.86$) καθώς και η συμπεριφορά των μαθητών ($M.O.= 2.62, T.A.= .91$). Στις επόμενες θέσεις από άποψη σημαντικότητας, τοποθετήθηκαν η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων ($M.O.= 2.46, T.A.= 1.33$), η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων ($M.O.= 2.39, T.A.= 1.39$), η ανεπαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ($M.O.= 2.32, T.A.= 1.09$), η επιβάρυνση του εξωσχολικού χρόνου των μαθητών ($M.O.= 2.19, T.A.= 1.13$), η ανυπαρξία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς ($M.O.= 2.05, T.A.= 1.14$) καθώς και το διαφορετικό μαθησιακό επίπεδο των μαθητών ($M.O.= 2.00, T.A.= 1.05$). Οι μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών ($M.O.= 1.79, T.A.= 1.19$), η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 1.61, T.A.= 1.37$) καθώς και το ωράριο λειτουργίας ($M.O.= 1.58, T.A.= 1.37$) επισημάνθηκαν ως οι λιγότερο σημαντικοί παράγοντες που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ (βλ. Πίνακα 10).

Πίνακας 10: Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα προβλήματα (ή αδυναμίες) που δυσχεραίνουν την λειτουργία των ΚΔΑΠ	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη.	38	2.71	1.14
Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων.	38	2.39	1.37
Η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.	38	1.61	1.37
Η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων.	37	2.46	1.33
Η επιβάρυνση του εξωσχολικού χρόνου των μαθητών.	37	2.19	1.13
Η υλικοτεχνική υποδομή.	38	2.63	1.13
Η συνεργασία με τους γονείς.	38	2.58	.90
Η συμπεριφορά των μαθητών.	39	2.62	.91
Το διαφορετικό μαθησιακό επίπεδο των μαθητών.	39	2.0	1.05
Οι μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών.	39	1.79	1.19
Η ανυπαρξία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς.	38	2.05	1.14
Η ανεπαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.	38	2.32	1.09
Το ωράριο λειτουργίας.	38	1.58	1.37

Για να διερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των εκπαιδευτικών ανάλογα με τον τύπο του ΚΔΑΠ στο οποίο εργάζονταν πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τόσο ο έλεγχος T-test όσο και ο έλεγχος Mann-Whitney, δεν έδειξαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς των ιδιωτικών και δημοσίων ΚΔΑΠ.

Για τον εντοπισμό των διαφόρων παραγόντων που συνθέτουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τα σημαντικότερα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ εφαρμόστηκε η διερευνητική ανάλυση κύριων συνιστωσών. Η ανάλυση ανέδειξε την ύπαρξη τριών παραγόντων με ιδιοτιμές

(eigenvalue) πάνω από ένα (>1). Οι παράγοντες που προέκυψαν εξηγούν το 72.26% της συνολικής διασποράς, ενώ για την αξιολόγηση της αναπαραγωγής τους πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax (βλ. Πίνακα 11).

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση είναι οι εξής τρεις: Ο πρώτος παράγοντας Π1, που εξηγεί το 29.45% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 5.2, 5.4, 5.5, 5.6, 5.11 και 5.12, οι οποίες αφορούν στοιχεία που σχετίζονται με την υποδομή και την οργάνωση των ΚΔΑΠ (βλ. Πίνακα 11). Ο παράγοντας Π1 ονομάστηκε *Υποδομή- Οργάνωση* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα ήταν αρκετά υψηλός ($\alpha = .89$).

Στον δεύτερο παράγοντα Π2, που εξηγεί το 23.98% της συνολικής μεταβλητότητας φορτώνουν οι ερωτήσεις 5.9, 5.10, 5.12 και 5.13 (βλ. Πίνακα 11), οι οποίες αναφέρονται στο προφίλ των μαθητών που παρακολουθούν τα προγράμματα των ΚΔΑΠ και στο ωράριο λειτουργίας τους, γι αυτό ο παράγοντας Π2 ονομάστηκε *Προφίλ Μαθητών-Ωράριο*. Η εσωτερική συνέπεια του παράγοντα είναι ($\alpha = .83$).

Ο τρίτος παράγοντας Π3, που εξηγεί το 18.82% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 5.1, 5.6 και 5.8 (βλ. Πίνακα 11). Ο παράγοντας Π3 αναφέρεται σε δυσκολίες που αφορούν πρόσωπα που συνδέονται με ευθύ ή άμεσο τρόπο με τη λειτουργία των ΚΔΑΠ καθώς και σε προβλήματα ελλιπούς χρηματοδότησης. Ο παράγοντας Π3 ονομάστηκε *Εμπλεκόμενα Πρόσωπα-Χρηματοδότηση* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα ήταν $\alpha = .69$.

Πίνακας 11. Οι παράγοντες που προέκυψαν σχετικά με προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ.

Ερωτήσεις

<i>Προβλήματα των ΚΔΑΠ</i>	1	2	3
5.4 Η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων	.927		
5.2 Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων	.839		
5.12 Η ανεπαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	.740		
5.6 Η υλικοτεχνική υποδομή	.686		
5.5 Η επιβάρυνση του εξωσχολικού χρόνου των μαθητών	.574		
5.11 Η ανυπαρξία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς	.568		
5.10 Οι μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών		.896	
5.9 Το διαφορετικό μαθησιακό επίπεδο των μαθητών		.846	
5.13 Το ωράριο λειτουργίας		.760	
5.12 Η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη μέρα		.580	
5.6 Η συνεργασία με τους γονείς			.837
5.8 Η συμπεριφορά των μαθητών			.821
5.1 Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη			.777
Ποσοστό εξηγούμενης διακύμανσης	29.45%	23.98%	18.82%
Ιδιοτιμή	3.829	3.118	2.447

Παρατηρήσεις (Ερώτηση 6)

Στην ερώτηση αν υπήρχε κάτι άλλο σχετικά με τα ΚΔΑΠ, που θα ήθελαν να επισημάνουν και δεν συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (89.7%) δεν έδωσαν καμία απάντηση. Ωστόσο, από αυτούς που απάντησαν (10.3%) 1 εκπαιδευτικός (ποσοστό 2.6%) ιδιωτικού ΚΔΑΠ, δήλωσε ότι θα ήθελε όλα τα παιδιά να μπορούν να πηγαίνουν στα ΚΔΑΠ, ανεξαρτήτως εισοδήματος των γονέων. Ένας ακόμη εκπαιδευτικός (ποσοστό 2.6%) που εργαζόταν σε δημόσιο ΚΔΑΠ, έκανε λόγο για προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής

και συγκεκριμένα τόνισε την ανυπαρξία μόνιμων κτιρίων για τα ΚΔΑΠ καθώς αυτά στεγάζονται σε δημόσια νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία, ενώ αναφέρθηκε επίσης και στην ανεπάρκεια χώρου αλλά και εξοπλισμού. Ένας επιπλέον εκπαιδευτικός (ποσοστό 2.6%) δημοσίου ΚΔΑΠ, τόνισε πως τα ΚΔΑΠ δεν είναι κέντρα προετοιμασίας μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ούτε κέντρα ξένων γλωσσών. Τέλος, 1 ακόμη εκπαιδευτικός (ποσοστό 2.6%) δημοσίου ΚΔΑΠ, επισήμανε ότι τα ΚΔΑΠ δεν είναι φροντιστήρια ενώ παράλληλα έθεσε ένα ακόμη ζήτημα λέγοντας ότι κρίνεται απαραίτητη η επικαιροποίηση των προσόντων των εκπαιδευτικών.

Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των μαθητών

Λόγοι συμμετοχής στο ΚΔΑΠ (Ερώτηση 1)

Οι μαθητές δήλωσαν ότι οι σημαντικότεροι λόγοι που πηγαίνουν στο ΚΔΑΠ είναι επειδή τους αρέσει ($M.O. = 3.66$, $T.A. = .81$) αλλά και επειδή εκεί ασχολούνται με ευχάριστες και ενδιαφέρουσες δραστηριότητες ($M.O. = 3.60$, $T.A. = .73$). Στις επόμενες θέσεις από άποψη σημαντικότητας τοποθετήθηκε το γεγονός ότι στο ΚΔΑΠ πηγαίνουν και τα αδέρφια τους ($M.O. = 2.86$, $T.A. = 1.31$) αλλά και οι φίλοι τους ($M.O. = 2.78$, $T.A. = 1.34$). Τέλος, ως λιγότερο σημαντικούς λόγους συμμετοχής τους στο ΚΔΑΠ δήλωσαν τη βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη μέρα ($M.O. = 2.27$, $T.A. = 1.73$) καθώς και την εργασία των γονέων τους ($M.O. = 2.10$, $T.A. = 1.51$) (βλ. Πίνακα 12).

Πίνακας 12: Στο ΚΔΑΠ πηγαίνεις γιατί:	<i>N</i>	<i>M.O</i>	<i>T.A.</i>
Εργάζονται οι γονείς σου.	220	2.10	1.51
Πηγαίνουν και οι φίλοι σου.	220	2.78	1.34
Πηγαίνουν τα αδέρφια σου.	130	2.86	1.31
Ασχολείσαι με ευχάριστες και ενδιαφέρουσες δραστηριότητες.	220	3.60	.73
Σε βοηθούν στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.	202	2.27	1.73
Σου αρέσει.	220	3.66	.81

Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τους λόγους φοίτησης τους στο ΚΔΑΠ, ανάλογα με την ύπαρξη εργασίας των γονέων τους εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA καθώς ο μη παραμετρικός έλεγχος των Kruskal – Wallis, σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Από την ανάλυση διακύμανσης ANOVA προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη πρόταση «πηγαίνουν τα αδέρφια σου» ($F(2,217) = 3.368$, $p =$

.038), την οποία οι μαθητές που εργάζονταν και οι δύο γονείς τους ($M.O.= 2.96$, $T.A.= 1.33$) ή ένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= 2.83$, $T.A.= 1.24$) τη θεώρησαν σημαντικότερη από εκείνους τους μαθητές που δεν εργάζονταν κανένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= 1.00$, $T.A.= 1.00$). Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν και στη πρόταση «πηγαίνουν και οι φίλοι σου» ($F(2,127)= 4.476$, $p=.012$) την οποία οι μαθητές που εργάζονταν και οι δύο γονείς τους ($M.O.= 2.92$, $T.A.= 1.35$) ή ένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= 2.71$, $T.A.= 1.29$) τη θεώρησαν σημαντικότερη από εκείνους τους μαθητές που δεν εργάζονταν κανένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= 1.43$, $T.A.= 1.39$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των μαθητών προέκυψαν και από τον μη παραμετρικό έλεγχο των Kruskal – Wallis στη πρόταση «εργάζονται οι γονείς σου» ($\chi^2(1)= 5,838$, $p=.016$), την οποία οι μαθητές που εργάζονταν και οι δύο γονείς τους ($M.O.= 2.45$, $T.A.= 1.59$) ή ένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= 1.76$, $T.A.= 1.29$) τη θεώρησαν σημαντικότερη από εκείνους τους μαθητές που δεν εργάζονταν κανένας από τους δύο γονείς τους ($M.O.= .86$, $T.A.= 1.57$).

Για να διαπιστωθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των μαθητών σχετικά με το είδος των ΚΔΑΠ στο οποίο πήγαιναν, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή.

Ο έλεγχος Mann-Whitney έδειξε πως υπήρχαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις των παιδιών στη πρόταση «εκεί σε βοηθούν να προετοιμάσεις τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα» ($U=2091$, $Z= -7.550$, $p=.000$), όπου οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.15$, $T.A.= 1.36$) από τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O.= 1.23$, $T.A.= 1.54$).

Δυνατότητες που προσφέρει στους μαθητές η συμμετοχή τους στα προγράμματα των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 2)

Οι μαθητές δήλωσαν ότι η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των ΚΔΑΠ τους δίνει τη δυνατότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό να αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους ($M.O.= 3.35$, $T.A.= .91$), να κάνουν καινούργιους φίλους ($M.O.= 3.19$, $T.A.= 1.05$) αλλά και να περνούν περισσότερες ώρες με την παρέα τους ($M.O.= 3.08$, $T.A.= 1.14$). Δήλωσαν επίσης, ότι η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των ΚΔΑΠ τους δίνει σε μικρότερο βαθμό τη δυνατότητα να αποκτούν γνώσεις σχετικά με το πως να προσέχουν τη διατροφή και το σώμα τους ($M.O.= 2.41$, $T.A.= 1.33$), να βελτιώνουν τις επιδόσεις τους στο σχολείο ($M.O.= 2.21$, $T.A.= 1.53$) καθώς και να προετοιμάζουν τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 2.15$, $T.A.= 1.67$) (βλ. Πίνακα 13).

Πίνακας 13. Η συμμετοχή σου στις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ σου δίνει τη δυνατότητα:	N	M.O.	T.A.
Να περνάς περισσότερες ώρες με την παρέα σου.	220	3.08	1.14
Να κάνεις καινούργιους φίλους.	220	3.19	1.05
Να βελτιώνεις τις επιδόσεις σου στο σχολείο.	201	2.21	1.53
Να κάνεις τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα.	202	2.15	1.67
Να αξιοποιείς τον ελεύθερο χρόνο σου.	220	3.35	.91
Να προσέχεις τη διατροφή και το σώμα σου.	220	2.41	1.33

Για να διαπιστωθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των μαθητών ανάλογα με το είδος των ΚΔΑΠ στο οποίο πήγαιναν, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή.

Ο έλεγχος T-test εμφάνισε διαφορές ανάμεσα στις απαντήσεις των μαθητών στη πρόταση «να κάνεις τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα» ($t(200) = -10.259, p = .000$), όπου οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ την επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 3.05, T.A. = 1.34$) από εκείνους που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.08, T.A. = 1.37$), καθώς και στη πρόταση «να αξιοποιείς τον ελεύθερο χρόνο σου» ($t(218) = 2.638, p = .009$), όπου οι μαθητές που πήγαιναν σε δημόσια ΚΔΑΠ την επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 3.52, T.A. = .89$) από εκείνους που παρακολουθούσαν τα προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ ($M.O. = 3.21, T.A. = .89$). Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν και στη πρόταση «να προσέχεις τη διατροφή και το σώμα σου» ($t(218) = -3.056, p = .003$), όπου οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ την επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 2.67, T.A. = 1.24$) από εκείνους που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 2.13, T.A. = 1.38$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν και από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «να βελτιώνεις τις επιδόσεις σου στο σχολείο» ($U = 1946, Z = -7.642, p = .000$), όπου οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ την επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 2.96, T.A. = 1.20$) από εκείνους που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.30, T.A. = 1.38$).

Για τον εντοπισμό των διαφόρων παραγόντων που συνθέτουν τις απόψεις των μαθητών σχετικά με τις δυνατότητες που τους προσφέρει η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των ΚΔΑΠ εφαρμόστηκε η διερευνητική ανάλυση κύριων συνιστωσών. Η ανάλυση ανέδειξε την ύπαρξη δύο παραγόντων με ιδιοτιμές (eigenvalue) πάνω από ένα (>1). Οι παράγοντες που προέκυψαν εξηγούν το 65.96% της συνολικής διασποράς, ενώ για την αξιολόγηση της αναπαραγωγής τους πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax (βλ. Πίνακα 14).

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση είναι οι εξής δύο: Ο πρώτος παράγοντας Π1, που εξηγεί το 33% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 2.3, 2.4 και 2.6, οι οποίες αφορούν στοιχεία που σχετίζονται με τον ακαδημαϊκό ρόλο των ΚΔΑΠ και την προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής στους μαθητές (βλ. Πίνακα 14). Ο παράγοντας Π1 ονομάστηκε *Ακαδημαϊκός Ρόλος-Σωματική Υγεία* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας

(αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι $\alpha = .74$.

Στον δεύτερο παράγοντα Π2, που εξηγεί το 32.95% της συνολικής μεταβλητότητας φορτώνουν οι ερωτήσεις 2.1, 2.2, και 2.5 (βλ. Πίνακα 14), οι οποίες αναφέρονται στον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο των ΚΔΑΠ, γι αυτό ο παράγοντας Π2 ονομάστηκε *Κοινωνικός- Παιδαγωγικός Ρόλος*. Η εσωτερική συνέπεια του παράγοντα είναι $\alpha = .66$.

Πίνακας 14. Οι παράγοντες που προέκυψαν σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρει στους μαθητές η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ.

Ερωτήσεις

<i>Δυνατότητες συμμετοχής</i>	1	2
2.3 Να βελτιώνεις τις επιδόσεις σου στο σχολείο	.914	
2.4 Να κάνεις τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα	.894	
2.6 Να προσέχεις τη διατροφή και το σώμα σου	.575	
2.2 Να κάνεις καινούριους φίλους		.851
2.1 Να περνάς περισσότερες ώρες με τους φίλους σου		.750
2.5 Να αξιοποιείς τον ελεύθερό σου χρόνο		.705
Ποσοστό εξηγούμενης διακύμανσης	33%	32.95%
Ιδιοτιμή	1.980	1.977

Προτίμηση δραστηριοτήτων (Ερώτηση 3)

Σχετικά με τον τομέα των εξωσχολικών δραστηριοτήτων οι μαθητές δήλωσαν τη μεγαλύτερη προτίμησή τους στον αθλητισμό ($M.O. = 3.44$, $T.A. = .97$), το ελεύθερο παιχνίδι ($M.O. = 3.35$, $T.A. = 1.08$) και τα εικαστικά ($M.O. = 3.27$, $T.A. = 1.11$). Ακολούθησαν με σειρά προτίμησης η πληροφορική ($M.O. = 2.88$, $T.A. = 1.28$), η μουσική ($M.O. = 2.82$, $T.A. = 1.32$), ο χορός ($M.O. = 2.70$, $T.A. = 1.48$) το θέατρο ($M.O. = 2.53$, $T.A. = 1.43$) και οι ξένες γλώσσες ($M.O. = 2.21$, $T.A. = 1.46$). Οι μαθητές έδειξαν το μικρότερο βαθμό προτίμησης στο φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο ($M.O. = 1.79$, $T.A. = 1.59$), στις δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους ($M.O. = 1.65$, $T.A. = 1.41$), στο καθηγητικό ($M.O. = 1.39$, $T.A. = 1.44$) και

στους προσκόπους ($M.O. = 1.42$, $T.A. = 1.55$) (βλ. Πίνακα 15).

Πίνακας 15: Πόσο σου αρέσουν οι παρακάτω δραστηριότητες	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Θέατρο	220	2.53	1.43
Μουσική	220	2.82	1.32
Χορός	220	2.70	1.48
Εικαστικά	220	3.27	1.11
Αθλητισμός	220	3.44	.97
Ελεύθερο παιχνίδι	220	3.35	1.08
Ξένες γλώσσες	219	2.21	1.46
Πληροφορική	220	2.9	1.3
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο	198	1.79	1.59
Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους	209	1.65	1.41
Κατηχητικό	207	1.39	1.44
Πρόσκοποι	206	1.42	1.55

Για να διαπιστωθεί αν διαφοροποιούνταν οι απαντήσεις των μαθητών ανάλογα με το φύλο εφαρμόστηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Από τον μη παραμετρικό έλεγχο Mann-Whitney προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις προτιμήσεις των μαθητών ανάμεσα στα δύο φύλα. Ειδικότερα, οι διαφορές εντοπίστηκαν στη δραστηριότητα του θεάτρου ($U = 4536$, $Z = -3.224$, $p = .001$) στην οποία τα κορίτσια ($M.O. = 2.83$, $T.A. = 1.26$) έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση από ότι τα αγόρια ($M.O. = 2.16$, $T.A. = 1.54$), στη μουσική ($U = 4228$, $Z = -3.966$, $p = .000$) όπου επίσης τα κορίτσια ($M.O. = 3.17$, $T.A. = 1.07$) έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση από ότι τα αγόρια ($M.O. = 2.41$, $T.A. = 1.46$) και στο χορό ($U =$

2597, $Z = -7647$, $p = .000$) ,τον οποίο τα κορίτσια ($M.O. = 3.41$, $T.A. = .095$) φάνηκε να προτιμούν περισσότερο από τα αγόρια ($M.O. = 1.85$, $T.A. = 1.57$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές στις προτιμήσεις ανάμεσα στα δύο φύλα παρατηρήθηκαν και στις δραστηριότητες του αθλητισμού ($U = 4610$, $Z = -3.575$, $p = .000$) στην οποία τα αγόρια ($M.O. = 3.61$, $T.A. = .96$) έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση από ότι τα κορίτσια ($M.O. = 3.29$, $T.A. = .95$), στην πληροφορική ($U = 4657.500$, $Z = -3.025$, $p = .002$) όπου επίσης τα αγόρια ($M.O. = 3.19$, $T.A. = 1.06$) φάνηκε να την προτιμούν περισσότερο από τα κορίτσια ($M.O. = 2.62$, $T.A. = 1.39$) και στα εικαστικά ($U = 5092$, $Z = -2.185$, $p = .029$) όπου τα κορίτσια ($M.O. = 3.44$, $T.A. = .92$) έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση από ότι τα αγόρια ($M.O. = 3.06$, $T.A. = 1.29$).

Για τον εντοπισμό των διαφόρων παραγόντων που συνθέτουν τις απόψεις των μαθητών σχετικά με τις εξωσχολικές δραστηριότητες που προτιμούν εφαρμόστηκε η διερευνητική ανάλυση κύριων συνιστωσών. Η ανάλυση ανέδειξε την ύπαρξη τριών παραγόντων με ιδιοτιμές (eigenvalue) πάνω από ένα (>1). Οι παράγοντες που προέκυψαν εξηγούν το 59.33% της συνολικής διασποράς, ενώ για την αξιολόγηση της αναπαραγωγής τους πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις με ορθογώνια περιστροφή αξόνων τύπου Varimax (βλ. Πίνακα 16).

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν από την ανάλυση είναι οι εξής τρεις: Ο πρώτος παράγοντας Π1, που εξηγεί το 24.16% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 3.7, 3.9 3.10, 3.11 και 3.12 οι οποίες αφορούν δραστηριότητες που οργανώνονται από διάφορους συλλόγους καθώς και δραστηριότητες που στοχεύουν στην ανάπτυξη κυρίως γνωστικών ικανοτήτων των παιδιών (βλ. Πίνακα 16). Ο παράγοντας Π1 ονομάστηκε *Γνωστικές- Συλλογικές Δραστηριότητες* και ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι αρκετά υψηλός ($\alpha = .81$).

Στον δεύτερο παράγοντα Π2, που εξηγεί το 19.94% της συνολικής μεταβλητότητας φορτώνουν οι ερωτήσεις 3.1, 3.2, 3.3 και 3.4 (βλ. Πίνακα 16), οι οποίες περιλαμβάνουν καλλιτεχνικές δραστηριότητες, γι αυτό ο παράγοντας Π2 ονομάστηκε *Καλλιτεχνικές Δραστηριότητες*. Η εσωτερική συνέπεια του παράγοντα είναι $\alpha = .75$.

Ο τρίτος παράγοντας Π3, που εξηγεί το 15.23% της συνολικής μεταβλητότητας περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 3.5, 3.6 και 3.8 (βλ. Πίνακα 16). Ο παράγοντας Π3 περιλαμβάνει το ελεύθερο παιχνίδι, την πληροφορική και τον αθλητισμό. Ο παράγοντας Π3 ονομάστηκε *Ελεύθερη Απασχόληση- Τεχνολογία – Κίνηση*. Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) Cronbach's alpha του παράγοντα είναι $\alpha = .57$.

Πίνακας 16. Οι παράγοντες που προέκυψαν σχετικά με τις εξωσχολικές δραστηριότητες που προτιμούν οι μαθητές

Ερωτήσεις	1	2	3
<i>Προτίμηση δραστηριοτήτων</i>			
3.11 Κατηχητικό	.813		
3.10 Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους	.796		
3.9 Φροντιστήριο-Ιδιαίτερα για το σχολείο	.707		
3.12 Πρόσκοποι	.687		
3.7 Ξένες γλώσσες	.657		
3.2 Μουσική		.847	
3.3 Χορός		.823	
3.1 Θέατρο		.574	
3.4 Εικαστικά		.534	
3.6 Ελεύθερο παιχνίδι			.786
3.5 Αθλητισμός			.773
3.8 Πληροφορική			.605
Ποσοστό εξηγούμενης διακύμανσης	24.16%	19.94%	15.23%
Ιδιοτιμή	2.899	2.393	1.828

Συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 4)

Αναφορικά με τη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες πολιτιστικού και μορφωτικού περιεχομένου η πλειοψηφία των μαθητών με ποσοστό 88.6% απάντησε ότι συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες και παρακολουθεί εικαστικά (88.6%). Υψηλά ποσοστά μαθητών δήλωσαν επίσης ότι συμμετέχουν σε δραστηριότητες-μαθήματα μουσικής (75.5%), χορού (73.2%), θεάτρου (67.3%), πληροφορικής (66.8%) και ξένων γλωσσών (50%). Λιγότεροι ήταν εκείνοι οι μαθητές που δήλωσαν ότι παρακολουθούν φροντιστήριο-ιδιαιτέρα για τα μαθήματα του σχολείου (36.8%), δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους (20.9%) και κατηχητικό (15.9%). Οι πρόσκοποι συγκέντρωσαν το μικρότερο ποσοστό συμμετοχής (7.7%) (βλ. Πίνακα 17).

Πίνακας 17: Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχεις		f	%
Θέατρο	Ναι	148	67.3
	Όχι	72	32.7
	Σύνολο	220	100
Μουσική	Ναι	266	75.5
	Όχι	54	24.5
	Σύνολο	220	100
Χορός	Ναι	161	73.2
	Όχι	59	26.8
	Σύνολο	220	100
Εικαστικά	Ναι	195	88.6
	Όχι	25	11.4
	Σύνολο	220	100
Αθλητισμός	Ναι	196	89.1
	Όχι	24	10.9
	Σύνολο	220	100
Ξένες γλώσσες	Ναι	110	50
	Όχι	110	50
	Σύνολο	220	100
Πληροφορική	Ναι	147	66.8
	Όχι	73	33.2
	Σύνολο	220	100

Φροντιστήριο-Ιδιαίτερα	Ναι	81	36.8
	Όχι	139	63.2
	Σύνολο	220	100
Πολιτιστικοί σύλλογοι	Ναι	46	20.9
	Όχι	174	79.1
	Σύνολο	220	100
Κατηχητικό	Ναι	35	15.9
	Όχι	185	84.1
	Σύνολο	220	100
Πρόσκοποι	Ναι	17	7.7
	Όχι	203	92.3
	Σύνολο	220	100

Προκειμένου να ερευνηθεί εάν υπήρχε συνάφεια ανάμεσα στη συμμετοχή των μαθητών στις διάφορες δραστηριότητες και στο φύλο εφαρμόστηκε το κριτήριο χ^2 . Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχε στατιστικά σημαντική εξάρτηση με τη συμμετοχή των μαθητών στη δραστηριότητα της μουσικής ($\chi^2(1)= 4.124$, $p= .042$) στην οποία συμμετείχαν σε μεγαλύτερο βαθμό τα κορίτσια (80.8%) από ότι τα αγόρια (69%), του χορού ($\chi^2(1)= 27.577$, $p= .000$) όπου επίσης τα κορίτσια (87.5%) συμμετείχαν περισσότερο από ότι τα αγόρια (56%) και των δραστηριοτήτων που οργανώνονταν από πολιτιστικούς συλλόγους ($\chi^2(1)= 6.935$, $p= .008$) όπου η συμμετοχή των κοριτσιών (27.5%) ήταν μεγαλύτερη από αυτή των αγοριών (13%). Στατιστικά σημαντική συνάφεια παρατηρήθηκε επίσης ανάμεσα στο φύλο και στη συμμετοχή των μαθητών σε αθλητικές δραστηριότητες ($\chi^2(1)= 6.587$, $p= .010$) στις οποίες η συμμετοχή των αγοριών (95%) ήταν μεγαλύτερη από εκείνη των κοριτσιών (84.2%) και στην πληροφορική ($\chi^2(1)= 12.271$, $p= .000$) όπου συμμετείχε επίσης μεγαλύτερος αριθμός αγοριών (79%) από ότι κοριτσιών (56.7%).

Εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 5)

Σχετικά με το αν υπήρχαν εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχαν αλλά τις σταμάτησαν επειδή τώρα τις παρακολουθούν στο ΚΔΑΠ οι περισσότεροι μαθητές απάντησαν αρνητικά. Ωστόσο, από το σύνολο των μαθητών που απάντησαν καταφατικά, το 12.7% δήλωσε ότι σταμάτησε να πηγαίνει εικαστικά, το 12.3% χορό, το 10.9% μουσική, το 10% φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο ενώ το ίδιο

ποσοστό 9.5% των μαθητών συγκέντρωσαν ο αθλητισμός και η ξένη γλώσσα. Επίσης, το 7.7% των μαθητών δήλωσε ότι σταμάτησε να πηγαίνει θέατρο, το 4.5% πληροφορική ενώ μόλις το 2.3% μια δεύτερη ξένη γλώσσα.

Συχνότητα ενασχόλησης με δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 6)

Σχετικά με τη συχνότητα ενασχόλησης των μαθητών με δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ, οι μαθητές δήλωσαν ότι ασχολούνταν πιο συχνά με τα εικαστικά ($M.O. = 3.37$, $T.A. = .93$), το ελεύθερο παιχνίδι ($M.O. = 3.33$, $T.A. = .96$) και τον αθλητισμό ($M.O. = 3.18$, $T.A. = .96$). Λιγότερες φορές έκαναν χορό ($M.O. = 2.86$, $T.A. = 1.26$), μουσική ($M.O. = 2.85$, $T.A. = 1.11$), θέατρο ($M.O. = 2.39$, $T.A. = 1.03$), προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O. = 2.31$, $T.A. = 1.75$) και πληροφορική ($M.O. = 2.04$, $T.A. = 1.57$), ενώ σπάνια ασχολούνταν με μαθήματα ξένων γλωσσών ($M.O. = 1.41$, $T.A. = 1.41$) (βλ. Πίνακα 18).

Πίνακας 18: Πόσο συχνά ασχολείστε στο ΚΔΑΠ που πηγαίνεις με τις παρακάτω δραστηριότητες	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Θέατρο	220	2.39	1.03
Μουσική	220	2.85	1.11
Χορός	220	2.86	1.26
Εικαστικά	220	3.37	.93
Αθλητισμός	220	3.18	.96
Ξένες γλώσσες	220	1.41	1.41
Πληροφορική	220	2.04	1.57
Ελεύθερο παιχνίδι	220	3.33	.96
Προετοιμασία μαθημάτων για την επόμενη ημέρα	201	2.31	1.75

Προκειμένου να ερευνηθεί αν υπήρχαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις των μαθητών ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο πήγαιναν εφαρμόστηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή.

Από τον έλεγχο T-test εμφανίστηκαν διαφορές ανάμεσα στις απαντήσεις των μαθητών στη δραστηριότητα του Θεάτρου ($t(218) = -2.296, p = .002$), με την οποία οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 3.05, T.A. = 1.34$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.08, T.A. = 1.37$), καθώς και στη δραστηριότητα του αθλητισμού ($t(218) = 3.922, p = .000$), με την οποία οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 3.05, T.A. = 1.34$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.08, T.A. = 1.37$).

Από τον μη παραμετρικό έλεγχο Mann-Whitney προέκυψαν επίσης στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των μαθητών ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο πήγαιναν. Ειδικότερα, οι διαφορές εντοπίστηκαν στα μαθήματα των ξένων γλωσσών ($U = 2167,500, Z = -8,596, p = .000$) με τα οποία, οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ, δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 2.16, T.A. = 1.26$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.55, T.A. = 1.04$), καθώς και στη δραστηριότητα της πληροφορικής ($U = 4195, Z = -3.987, p = .000$) με την οποία, οι μαθητές που πήγαιναν σε δημόσια ΚΔΑΠ δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 2.48, T.A. = 1.76$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.65, T.A. = 1.28$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν επίσης στο ελεύθερο παιχνίδι ($U = 4837, Z = -2.845, p = .004$) με το οποίο, οι μαθητές που πήγαιναν σε δημόσια ΚΔΑΠ δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O. = 3.52, T.A. = .80$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ ($M.O. = 3.16, T.A. = 1.05$) αλλά και στη προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($U = 1503, Z = -9.051, p = .004$), με την οποία οι μαθητές που πήγαιναν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ δήλωσαν ότι ασχολούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό

($M.O.= 2.26$, $T.A.=1.37$) σε σχέση με τους μαθητές που παρακολουθούσαν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ ($M.O.= 1.15$, $T.A.= 1.45$).

Συνολική αξιολόγηση (Ερώτηση 7)

Σχετικά με τον τομέα των γενικών αξιολογήσεων που αφορούσαν τα ΚΔΑΠ οι μαθητές δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμα των ΚΔΑΠ ($M.O.= 3.70$, $T.A.= 0.70$), ενώ παράλληλα υποστήριξαν ότι περνούσαν πολύ ευχάριστα εκεί ($M.O.= 3.74$, $T.A.= 0.66$). Δήλωσαν ότι δεν αισθάνονταν πολύ κουρασμένοι όταν επέστρεφαν στο σπίτι τους από το ΚΔΑΠ ($M.O.= 1.42$, $T.A.= 1.48$) και ότι θα ήθελαν πολύ να συνεχίσουν να πηγαίνουν ($M.O.= 3.75$, $T.A.= .67$) (βλ. Πίνακα 19).

Πίνακας 19: Συνολική αξιολόγηση	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Ικανοποίηση από τις δραστηριότητες	220	3.7	0.7
Ευχαρίστηση	220	3.7	0.7
Κούραση	220	1.4	1.5
Θα ήθελα να συνεχίσω να πηγαίνω στο ΚΔΑΠ	220	3.8	0.7

Προκειμένου να ερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των παιδιών ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ που πήγαιναν πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, στις περιπτώσεις που οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «στο ΚΔΑΠ περνάς ευχάριστα» ($U=5316.500$, $Z= -2.289$, $p=.002$), την οποία οι μαθητές που παρακολουθούσαν προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O.= 3.82$, $T.A.= .61$) σε σχέση με εκείνους που πήγαιναν σε δημόσια ($M.O.= 3.68$, $T.A.= .71$), καθώς και στη πρόταση «αισθάνεσαι κουρασμένος/η όταν επιστέφεις από το ΚΔΑΠ» ($U=3751$, $Z= -5.027$, $p=.000$) την οποία οι μαθητές που παρακολουθούσαν προγράμματα ιδιωτικού ΚΔΑΠ επισήμαναν σε μεγαλύτερο βαθμό ($M.O.= 1.89$, $T.A.= 1.55$) σε σχέση με εκείνους που πήγαιναν σε δημόσια ($M.O.= .89$, $T.A.= 1.20$).

Παρατηρήσεις (ερώτηση 8)

Στην ερώτηση για το αν θα επιθυμούσαν κάτι άλλο από τα ΚΔΑΠ, 120 μαθητές δεν έδωσαν καμία απάντηση. Ωστόσο, από το σύνολο των μαθητών που απάντησαν (100), το 39% δήλωσε ότι δεν θα ήθελε κάτι άλλο από τα ΚΔΑΠ, ενώ το 14% ότι θα ήθελε να μπορεί στο ΚΔΑΠ να κάνει πληροφορική. Επίσης, το 6% των μαθητών υποστήριξε ότι το ΚΔΑΠ «μου αρέσει όπως είναι», ενώ το ίδιο ποσοστό (6%) θα ήθελε στο ΚΔΑΠ να ασχολείται περισσότερο με κατασκευαστικά παιχνίδια (τουβλάκια, lego). Επιπλέον, το 5% των μαθητών θα ήθελε στο ΚΔΑΠ να υπάρχουν πισίνες και νεροτσουλήθρες, το 4% να κάνουν περισσότερη γυμναστική και αθλητισμό, το ίδιο ποσοστό (4%) των μαθητών θα επιθυμούσε να υπάρχει γήπεδο και τέρματα ποδοσφαίρου, ενώ το 3% θα ήθελε το ΚΔΑΠ να πουλάει πατατάκια και αναψυκτικά. Μερικοί μαθητές δήλωσαν επίσης ότι στο ΚΔΑΠ θα ήθελαν να κάνουν μαθήματα ξένων γλωσσών (2%), να ασχολούνται με πιο ωραία παιχνίδια (2%), να κάνουν μουσική και χορό (2%) και μάλιστα περισσότερο just dance/μοντέρνο χορό (2%), να ασχολούνται με την ρομποτική (2%) αλλά και να μπορούν να παίξουν playstation (2%), ενώ ορισμένοι (2%) από αυτούς δήλωσαν ότι θα ήθελαν κάτι άλλο από τα ΚΔΑΠ χωρίς ωστόσο να προσδιορίσουν τι ακριβώς είναι αυτό που θέλουν. Τέλος, μόλις το 1% των μαθητών υποστήριξε ότι στο ΚΔΑΠ θα ήθελε να μπορούσε να κάνει ακροβατικά, να παίζει χιονοπόλεμο (1%), να πηγαίνει εκδρομές στο πάρκο και στο ζωολογικό κήπο (1%) και να κάνει μαθήματα γλώσσας (1%), ενώ το ίδιο ποσοστό (1%) από την άλλη θα επιθυμούσε λιγότερες ώρες μαθήματα γλώσσας.

Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων από τα ερωτηματολόγια των γονέων

Σημαντικότητα εξωσχολικών δραστηριοτήτων (Ερώτηση 1)

Όσον αφορά τον τομέα των εξωσχολικών δραστηριοτήτων, οι γονείς δήλωσαν ως πιο σημαντικές τις αθλητικές-κινητικές δραστηριότητες ($M.O.= 3.43$, $T.A.= .75$), το ελεύθερο παιχνίδι ($M.O.= 3.30$, $T.A.= .79$) καθώς και τις δραστηριότητες αισθητικής αγωγής ($M.O.= 3.30$, $T.A.= .82$). Ακολούθησαν από άποψη σημαντικότητας η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 2.85$, $T.A.= 1.36$), οι ξένες γλώσσες ($M.O.= 2.84$, $T.A.= 1.08$), η πληροφορική ($M.O.= 2.79$, $T.A.= 1.03$) και οι δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους ($M.O.= 2.17$, $T.A.= 1.15$). Λιγότερο σημαντικές δραστηριότητες θεωρήθηκαν το κατηχητικό ($M.O.= 1.72$, $T.A.= 1.41$) και οι πρόσκοποι ($M.O.= 1.39$, $T.A.= 1.39$) (βλ. Πίνακα 20).

Πίνακας 20: Πόσο σημαντικές θεωρείτε τις παρακάτω δραστηριότητες/διαδικασίες;	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Αισθητικής αγωγής	147	3.30	.82
Αθλητικές-Κινητικές δραστηριότητες	147	3.43	.75
Ελεύθερο παιχνίδι	147	3.30	.79
Ξένες γλώσσες	146	2.84	1.08
Πληροφορική	144	2.79	1.03
Προετοιμασία μαθημάτων για την επόμενη ημέρα	145	2.85	1.36
Δραστηριότητες πολιτιστικών συλλόγων	136	2.17	1.15
Κατηχητικό	138	1.72	1.41
Πρόσκοποι	133	1.39	1.39

Για να διερευνηθεί αν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά ανάλογα με το φύλο, στις απόψεις των γονέων σχετικά με τη σημαντικότητα των διαφόρων δραστηριοτήτων πραγματοποιήθηκε έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, στις περιπτώσεις που οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο T-test στις «δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους» ($t(134)=2.502$, $p=.014$), όπου οι άντρες ($M.O.=2.68$, $T.A.=1.25$) τις θεώρησαν σημαντικότερες από ότι οι γυναίκες ($M.O.=2.05$, $T.A.=1.10$), στο «κατηχητικό» ($t(136)=3.068$, $p=.003$), όπου οι άντρες ($M.O.=2.46$, $T.A.=1.48$) το θεώρησαν σημαντικότερο από ότι οι γυναίκες ($M.O.=1.54$, $T.A.=1.35$) και τους «προσκόπους» ($t(131)=3.728$, $p=.000$) όπου επίσης οι άντρες ($M.O.=2.28$, $T.A.=1.46$) τους θεώρησαν ως σημαντικότερη δραστηριότητα από ότι οι γυναίκες ($M.O.=1.19$, $T.A.=1.29$). Στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο προέκυψαν και από τον έλεγχο Mann-Whitney, στις «αθλητικές δραστηριότητες» ($U=1319.00$, $Z=-2.365$, $p=.018$) όπου οι άντρες ($M.O.=3.70$, $T.A.=.59$) τις θεώρησαν σημαντικότερες από τις γυναίκες ($M.O.=3.36$, $T.A.=.77$) καθώς και στην «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» ($U=1198.500$, $Z=-2.330$, $p=.020$), όπου οι άντρες ($M.O.=3.39$, $T.A.=.95$) τη θεώρησαν επίσης σημαντικότερη από ότι οι γυναίκες ($M.O.=2.72$, $T.A.=1.41$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές σχετικά με τη σημαντικότητα της δραστηριότητας «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» εντοπίστηκαν και ανάλογα με τη επάρκεια του διαθέσιμου χρόνου των γονέων καθώς και την παροχή βοήθειας στη μελέτη των μαθημάτων των παιδιών τους. Αναλυτικότερα, στατιστικά σημαντική διαφορά ανάλογα με την επάρκεια του διαθέσιμου χρόνου των γονέων προέκυψε από τον έλεγχο Mann-Whitney ($U=2085.500$, $Z=-2.233$, $p=.026$), όπου οι γονείς που θεωρούσαν ότι ο χρόνος που διέθεταν για το παιδί τους δεν ήταν αρκετός επισήμαναν ως σημαντικότερη τη «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» ($M.O.=3.19$, $T.A.=.99$), από ότι οι γονείς που θεωρούσαν ότι διέθεταν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους ($M.O.=2.55$, $T.A.=1.56$).

Στατιστικά σημαντική διαφορά ανάλογα με τη παροχή βοήθειας στη μελέτη των μαθημάτων του παιδιού τους, προέκυψε από τον μη παραμετρικό έλεγχο των Kruskal – Wallis ($\chi^2(4)= 17.381, p= .002$), όπου οι γονείς που δεν βοηθούσαν ποτέ το παιδί τους στη μελέτη των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα θεώρησαν τη δραστηριότητα «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» σημαντικότερη ($M.O.= 3.50, T.A.= 1.00$) από εκείνους τους γονείς που βοηθούσαν το παιδί τους καθημερινά στα μαθήματα ($M.O.= 1.91, T.A.= 1.70$).

Για να εξεταστεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των γονέων ανάλογα με την ηλικία πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση στις απαντήσεις των γονέων ως προς την ηλικία.

Για να ερευνηθεί επίσης αν υπήρχε διαφοροποίηση στις απαντήσεις των γονέων ανάλογα με τη μόρφωση τους εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA καθώς ο μη παραμετρικός έλεγχος των Kruskal – Wallis, σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση στις απαντήσεις των γονέων ως προς την μόρφωση.

Συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 2)

Αναφορικά με τη συμμετοχή των παιδιών τους σε δραστηριότητες πολιτιστικού και μορφωτικού περιεχομένου, η πλειοψηφία των γονέων με ποσοστό 81.6% απάντησε ότι το παιδί τους συμμετείχε σε αθλητικές δραστηριότητες. Υψηλά ποσοστά γονέων δήλωσαν επίσης ότι το παιδί τους συμμετείχε σε δραστηριότητες-μαθήματα εικαστικών (72.8%), χορού (68.7%), μουσικής (66.7%), θεάτρου (63.3%) ξένων γλωσσών (57.1%). Λιγότεροι ήταν εκείνοι οι γονείς που δήλωσαν ότι το παιδί τους παρακολουθούσε μαθήματα πληροφορικής (48.3%), φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο (39.5%) και δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους (21.8%). Επίσης, το 39.5% των γονέων απάντησε ότι το παιδί τους πήγαινε φροντιστήριο ή έκανε ιδιαίτερα για το σχολείο, ενώ το 21.8% των γονέων

δήλωσε ότι το παιδί τους συμμετέχει σε δραστηριότητες που οργανώνονταν από πολιτιστικούς συλλόγους. Το κατηχητικό (13.6%) και οι πρόσκοποι (6.1%) συγκέντρωσαν τα μικρότερα ποσοστά συμμετοχής (βλ. Πίνακα 21).

Πίνακας 21: Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχει το παιδί σας;		f	%
Θέατρο	Ναι	93	63.3
	Όχι	54	36.7
	Σύνολο	147	100
Μουσική	Ναι	98	66.7
	Όχι	49	33.3
	Σύνολο	147	100
Χορός	Ναι	101	68.7
	Όχι	46	31.3
	Σύνολο	147	100
Εικαστικά	Ναι	107	72.8
	Όχι	40	27.2
	Σύνολο	147	100
Αθλητισμός	Ναι	120	81.6
	Όχι	27	18.4
	Σύνολο	147	100
Ξένες γλώσσες	Ναι	84	57.1
	Όχι	63	42.9
	Σύνολο	147	100
Πληροφορική	Ναι	71	48.3
	Όχι	76	51.7
	Σύνολο	147	100
Φροντιστήριο-Ιδιαίτερα	Ναι	58	39.5
	Όχι	89	60.5
	Σύνολο	147	100
Πολιτιστικοί σύλλογοι	Ναι	32	21.8
	Όχι	115	78.2
	Σύνολο	147	100
Κατηχητικό	Ναι	20	13.6
	Όχι	127	86.4
	Σύνολο	147	100
Πρόσκοποι	Ναι	9	6.1
	Όχι	138	93.9
	Σύνολο	147	100

Προκειμένου να διαπιστωθεί ένα υπήρχε στατιστικά σημαντική συνάφεια ανάμεσα στη συμμετοχή των παιδιών στις διάφορες δραστηριότητες και στο μορφωτικό επίπεδο των γονέων πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος χ^2 . Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν να υπάρχει στατιστικά σημαντική συνάφεια.

Εξωσχολικές δραστηριότητες (Ερώτηση 3)

Σχετικά με το αν υπήρχαν εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχε το παιδί τους αλλά τις σταμάτησε επειδή τώρα τις παρακολουθεί στο ΚΔΑΠ η πλειοψηφία των γονέων απάντησε αρνητικά. Ωστόσο, από το σύνολο των γονέων που απάντησαν καταφατικά, το 19% δήλωσε ότι το παιδί τους σταμάτησε να πηγαίνει χορό, το 16.3% εικαστικά, το 15.6% θέατρο, το 15% μια ξένη γλώσσα ,ενώ το ίδιο ποσοστό (15%) συγκέντρωσαν και οι γονείς που απάντησαν ότι το παιδί τους σταμάτησε να πηγαίνει φροντιστήριο ή να κάνει ιδιαίτερα για το σχολείο. Επίσης, το 12.9% των γονέων δήλωσε ότι το παιδί τους σταμάτησε να παρακολουθεί μαθήματα μουσικής γιατί τώρα τα παρακολουθεί στο ΚΔΑΠ, το 9.5% των γονέων υποστήριξε ότι το παιδί τους δεν συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες εκτός του ΚΔΑΠ, το 6.1% σε μαθήματα πληροφορικής, ενώ το 0.7% σε μαθήματα μιας δεύτερης ξένης γλώσσας.

Προσδοκίες γονέων από το πρόγραμμα των ΚΔΑΠ (Ερώτηση 4)

Αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους οι γονείς επιθυμούσαν τη συμμετοχή των παιδιών τους στο ΚΔΑΠ, δήλωσαν ως σημαντικότερους την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού τους ($M.O. = 3.64$, $T.A. = .64$) και το γεγονός ότι το παιδί τους περνά το χρόνο του σε ένα ασφαλές, ποιοτικό και ευχάριστο περιβάλλον, όταν αυτοί εργάζονται ($M.O. = 3.66$, $T.A. = .58$). Ακολούθησαν από άποψη σημαντικότητας η δημιουργική απασχόληση του παιδιού τους το χρονικό διάστημα μεταξύ της λήξης του σχολείου και της επιστροφής του στο σπίτι ($M.O. = 3.48$, $T.A. = .69$), καθώς και το γεγονός ότι παύει να ασχολείται με την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια ($M.O. = 3.48$, $T.A. = 0.77$) και ασχολείται με δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντά του ($M.O. = 3.40$, $T.A. = 0.73$). Ως λιγότερο σημαντικός λόγος θεωρήθηκε από τους γονείς η προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης ημέρας ($M.O. = 2.72$, $T.A. = 1.52$) (βλ. Πίνακα 22).

Πίνακας 22: Το παιδί σας πηγαίνει στο ΚΔΑΠ γιατί:	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Περνά δημιουργικά το χρόνο του μεταξύ της λήξης του σχολείου και της επιστροφής του στο σπίτι.	138	3.48	.69
Περνά το χρόνο του σε ένα ασφαλές, ποιοτικό και ευχάριστο περιβάλλον, όταν εσείς εργάζεστε.	145	3.66	.58
Παύει να ασχολείται με την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ.	146	3.48	.77
Ασχολείται με δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντά του.	144	3.40	.73
Αναπτύσσει την προσωπικότητά του.	146	3.64	.64
Προετοιμάζει τα μαθήματα της επόμενης ημέρας.	126	2.72	1.52

Προκειμένου να ερευνηθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των γονέων ανάλογα με το φύλο, την ηλικία αλλά και το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο φοιτούσαν τα παιδιά τους, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση ως προς το φύλο και την ηλικία.

Στατιστικά σημαντικές διαφορές υπήρξαν ωστόσο στις απόψεις των γονέων ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ που πήγαινε το παιδί τους. Συγκεκριμένα, στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «παύει να ασχολείται με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ» ($U=1461.500$, $Z=-4.731$, $p=.000$), όπου οι γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.=3.80$, $T.A.=.50$) από τους γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ ($M.O.=3.08$, $T.A.=.94$). Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν επίσης στη πρόταση «προετοιμάζει τα μαθήματα της επόμενης ημέρας» ($U=455$, $Z=-7.263$, $p=.000$), όπου οι γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.=3.49$, $T.A.=.79$) από τους γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ ($M.O.=1.23$, $T.A.=1.48$).

Προκειμένου να διερευνηθεί αν υπήρχε διαφοροποίηση στις απαντήσεις των γονέων ανάλογα με τη μόρφωση τους, την ύπαρξη εργασίας και την τάξη φοίτησης του παιδιού τους εφαρμόστηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA καθώς ο μη παραμετρικός έλεγχος των Kruskal – Wallis, σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία διαφοροποίηση στις απαντήσεις των γονέων ως προς τις παραπάνω ανεξάρτητες μεταβλητές.

Στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν στις απόψεις των γονέων αναφορικά με τους λόγους που το παιδί τους πηγαίνει στο ΚΔΑΠ ανάλογα με τη επάρκεια του χρόνου που αφιέρωναν στο παιδί τους και τη βοήθεια που παρείχαν στη μελέτη των μαθημάτων τους. Αναλυτικότερα, ο μη παραμετρικός έλεγχος Mann-Whitney έδειξε διαφοροποιήσεις στη πρόταση «παύει να ασχολείται με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ» ($U=1997.500$, $Z=-2.796$, $p= .003$), όπου οι γονείς που θεωρούσαν ότι ο χρόνος που διέθεταν για το παιδί τους δεν ήταν αρκετός τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.69$, $T.A.= .55$), από ότι οι γονείς που θεωρούσαν ότι διέθεταν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους ($M.O.= 3.29$, $T.A.= .88$). Διαφοροποιήσεις παρατηρήθηκαν επίσης στη πρόταση «προετοιμάζει τα μαθήματα της επόμενης ημέρας» ($U=1559.000$, $Z= -2.202$, $p= .028$), όπου και σε αυτή την περίπτωση οι γονείς που θεωρούσαν ότι ο χρόνος που διέθεταν για το παιδί τους δεν ήταν αρκετός τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.05$, $T.A.= 1.29$), από ότι οι γονείς που θεωρούσαν ότι διέθεταν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους ($M.O.= 2.41$, $T.A.= 1.65$).

Στατιστικά σημαντική διαφορά ανάλογα με τη παροχή βοήθειας στη μελέτη των μαθημάτων του παιδιού τους, προέκυψε από τον μη παραμετρικό έλεγχο των Kruskal – Wallis ($\chi^2 (4)= 34.925$, $p= .00$), όπου οι γονείς που βοηθούσαν το παιδί τους καθημερινά στη μελέτη των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα θεωρούσαν τη «προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» σημαντικότερο λόγο φοίτησης του παιδιού τους στο ΚΔΑΠ ($M.O.= 3.50$, $T.A.= 1.00$) από εκείνους τους γονείς που δεν βοηθούσαν ποτέ το παιδί τους στα μαθήματα ($M.O.= 1.91$, $T.A.= 1.70$).

Συνεργασία των ΚΔΑΠ με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς (Ερώτηση 5)

Σχετικά με την συνεργασία του ΚΔΑΠ με τους γονείς και άλλους εξωσχολικούς φορείς σημαντικότερη για τους γονείς ήταν η συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών ($M.O.= 3.52, T.A.= .65$) καθώς και η δυνατότητα παροχής συμβουλών σε αυτούς ($M.O.= 3.17, T.A.= .76$). Πολύ σημαντική θεώρησαν επίσης τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτισμικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του ($M.O.= 2.97, T.A.= 1.06$). Ως λιγότερο σημαντική θεώρησαν τη συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος ($M.O.= 2.49, T.A.= 1.18$) (βλ. Πίνακα 23).

Πίνακας 23: Πόσο σημαντική θεωρείτε:	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών.	147	3.52	.65
Συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος.	147	2.49	1.18
Δυνατότητα παροχής συμβουλών στους γονείς.	147	3.17	.76
Συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτισμικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων του.	146	2.97	1.06

Προκειμένου να ερευνηθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των γονέων ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ στο οποίο φοιτούσαν τα παιδιά τους, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος» ($U=1768.500, Z= -3.021, p= .003$), όπου οι γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 2.73, T.A.=1.0$) από τους γονείς

που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ ($M.O.= 2.06$, $T.A.=1.3$).

Για να διερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απαντήσεις των γονέων ανάλογα με το μορφωτικό τους επίπεδο πραγματοποιήθηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA, η οποία δεν έδειξε διαφοροποιήσεις.

Προβλήματα ή αδυναμίες που δυσχεραίνουν τη λειτουργία των ΚΔΑΠ (ερώτηση 6)

Οι γονείς δήλωσαν ως σημαντικότερο πρόβλημα που δυσχεραίνει την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ την ανεπαρκή οικονομική υποστήριξη ($M.O.= 3.15$, $T.A.= 1.09$). Ακολούθησαν από άποψη σημαντικότητας η υλικοτεχνική υποδομή ($M.O.= 2.77$, $T.A.= 1.17$), η έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού ($M.O.= 2.84$, $T.A.= 1.22$), η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων ($M.O.= 2.66$, $T.A.= 1.27$) καθώς και η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων ($M.O.= 2.57$, $T.A.= 1.29$). Τέλος, οι γονείς δήλωσαν ως λιγότερο σημαντικά προβλήματα την εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού ($M.O.= 2.34$, $T.A.= 1.32$) και την ανεπαρκή προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 2.04$, $T.A.= 1.48$) (βλ. Πίνακα 24).

Πίνακας 24: Πόσο σημαντικά είναι κατά τη γνώμη σας τα προβλήματα που υποστηρίζεται πως δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ.	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Η έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού.	116	2.84	1.22
Η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού.	119	2.34	1.32
Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη.	133	3.15	1.09
Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων.	110	2.66	1.27
Η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.	113	2.04	1.48
Η μη άρτια οργάνωση των δραστηριοτήτων- διαδικασιών.	113	2.57	1.29
Η υλικοτεχνική υποδομή.	115	2.77	1.17

Για να διαπιστωθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των γονέων σχετικά με το είδος του ΚΔΑΠ που πήγαινε το παιδί τους, πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney σε περιπτώσεις όπου οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή.

Ο έλεγχος T-test έδειξε πως υπήρχαν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις των γονέων στη πρόταση «έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού» ($t(114)=3.340$, $p=.001$), όπου οι γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε δημόσιο ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.28$, $T.A.= 1.14$) από τους γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα ιδιωτικού ΚΔΑΠ ($M.O.= 2.54$, $T.A.= 1.20$), καθώς και στη πρόταση «ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» ($t(111)= -3.383$, $p=.001$) όπου οι γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 2.41$, $T.A.=1.39$) από τους γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ ($M.O.= 1.49$, $T.A.=1.46$).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «ανεπαρκής οικονομική στήριξη» ($U=1632$, $Z= -2.159$, $p=.003$), όπου οι γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.45$, $T.A.= .79$) από τους γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ ($M.O.= 2.98$, $T.A.= 1.20$) καθώς και στη πρόταση «υλικοτεχνική υποδομή» ($U=896.500$, $Z= -4.203$, $p=.000$) όπου επίσης, οι γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα δημοσίου ΚΔΑΠ τη θεώρησαν σημαντικότερη ($M.O.= 3.29$, $T.A.= .95$) από τους γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε ιδιωτικό ΚΔΑΠ ($M.O.= 2.40$, $T.A.= 1.19$).

Προκειμένου να διερευνηθεί εάν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απόψεις των γονέων ανάλογα με το μορφωτικό τους επίπεδο πραγματοποιήθηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA, η οποία δεν έδειξε διαφοροποιήσεις.

Απόψεις σχετικά με τη διάθεση των μαθητών και τη συνολική λειτουργία των ΚΔΑΠ (ερώτηση 7)

Σχετικά με τον τομέα των γενικών αξιολογήσεων που αφορούσαν τα ΚΔΑΠ οι γονείς δήλωσαν ότι η λειτουργία τους ήταν πολύ αποτελεσματική ($M.O. = 3.65$, $T.A. = .53$). Ανέφεραν ότι τα παιδιά τους ήταν πολύ ευχαριστημένα τόσο από τις δραστηριότητες των ΚΔΑΠ ($M.O. = 3.67$, $T.A. = .54$) όσο και από την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα ($M.O. = 3.06$, $T.A. = 1.30$), ενώ δήλωσαν επίσης ότι τα παιδιά τους δεν αισθάνονταν κουρασμένα όταν επέστρεφαν στο σπίτι τους από το ΚΔΑΠ ($M.O. = 1.46$, $T.A. = 1.32$) (βλ. Πίνακα 25).

Πίνακας 25: Συνολική αξιολόγηση	<i>N</i>	<i>M.O.</i>	<i>T.A.</i>
Ευχαρίστηση του παιδιού από τις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ	141	3.67	.54
Κούραση παιδιού	140	1.46	1.32
Ευχαρίστηση παιδιού από την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα	112	3.06	1.30
Αποτελεσματικότητα λειτουργίας των ΚΔΑΠ	142	3.65	.53

Για να ερευνηθεί εάν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά στις απόψεις των γονέων ανάλογα με το είδος του ΚΔΑΠ που πήγαινε το παιδί τους πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος T-test καθώς και ο έλεγχος Mann-Whitney, στις περιπτώσεις που οι διακυμάνσεις δεν παρουσίαζαν ομοιογένεια (έλεγχος Levene) και οι τιμές της κάθε μεταβλητής δεν ικανοποιούσαν την απαίτηση για κανονική κατανομή. Στατιστικά σημαντικές διαφορές προέκυψαν από τον έλεγχο Mann-Whitney στη πρόταση «επιστρέφει κουρασμένο από το ΚΔΑΠ» ($U=1326.000$, $Z= -4.341$, $p= .000$), όπου οι γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα ιδιωτικού ΚΔΑΠ ανέφεραν ότι το αυτό κουράζεται περισσότερο ($M.O. = 1.85$, $T.A. = 1.37$) σε σχέση με τους γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε δημόσιο ΚΔΑΠ ($M.O. = .83$, $T.A. = .95$), καθώς και στη πρόταση «είναι ευχαριστημένο από την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα» ($U=555.000$, $Z= -5.616$, $p= .000$) όπου οι γονείς που το παιδί τους παρακολουθούσε τα προγράμματα ιδιωτικού ΚΔΑΠ ανέφεραν ότι εκείνο είναι

περισσότερο ευχαριστημένο ($M.O.= 3.61$, $T.A.= .60$), σε σχέση με τους γονείς που το παιδί τους πήγαινε σε δημόσιο ΚΔΑΠ ($M.O.= 1.95$, $T.A.= 1.63$).

Παρατηρήσεις (ερώτηση 8)

Στην ερώτηση αν υπήρχε κάτι άλλο σχετικό με τα ΚΔΑΠ που θα ήθελαν να επισημάνουν και δεν συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο, οι περισσότεροι γονείς (84.4%) δεν έδωσαν καμία απάντηση. Ωστόσο από εκείνους τους γονείς που έδωσαν κάποια απάντηση, το 56.3% δήλωσε ότι δεν υπάρχει κάτι που θα ήθελε να επισημάνει. Τρεις γονείς, ωστόσο (2%) υποστήριξαν ότι η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα δεν είναι αρμοδιότητα των ΚΔΑΠ, ενώ μερικοί αναφέρθηκαν σε προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής των ΚΔΑΠ. Συγκεκριμένα, το 1.4% υποστήριξε ότι θα έπρεπε να διαμορφωθεί καλύτερα ο εσωτερικός αλλά και εξωτερικός χώρος του ΚΔΑΠ, ενώ το ίδιο ποσοστό (1.4%) των γονέων δήλωσε ότι θα έπρεπε να παρέχονται περισσότερες επιδοτήσεις στα ΚΔΑΠ. Τέλος, μερικοί γονείς (0.7%) δήλωσαν ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει εισοδηματικό κριτήριο αλλά όλα τα παιδιά να μπορούν να πηγαίνουν δωρεάν στα ΚΔΑΠ, ενώ άλλοι (0.7%) εξέφρασαν τις ευχαριστίες τους προς το προσωπικό του ΚΔΑΠ ή συνεχάρησαν τη δουλειά των εκπαιδευτικών (0.7%), καθώς υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτικοί των ΚΔΑΠ παρόλο που αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες έκαναν πολύ καλά τη δουλειά τους.

Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) μέσα από την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ΚΔΑΠ, των μαθητών και των γονέων. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκαν τρία γραπτά ερωτηματολόγια που κατασκευάστηκαν για τους σκοπούς της έρευνας. Από τη συνολική επεξεργασία των δεδομένων των ερωτηματολογίων και σε σχέση με τις επιμέρους υποθέσεις προέκυψαν οι ακόλουθες διαπιστώσεις.

Εκπαιδευτικοί

Οι σημαντικότερες προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο λειτουργίας του ΚΔΑΠ

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, τα ΚΔΑΠ προσφέρουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την δυνατότητα στους μαθητές να αξιοποιούν δημιουργικά τον ελεύθερό τους χρόνο. Προωθούν την ενασχόλησή των παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες, προσφέρουν προγράμματα και δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντά τους, ενώ παράλληλα χρησιμοποιούν ποικίλλες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό. Η συμμετοχή των παιδιών στα προγράμματα και στις δραστηριότητες αυτές, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, περιορίζει σε σημαντικό βαθμό την ενασχόληση των παιδιών με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ. και συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων και συμπεριφορών. Προσφέρει επίσης σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα στα παιδιά να βελτιώνουν τις κοινωνικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες, να αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις με τους μαθητές και να αποδέχονται την διαφορετικότητα. Συμβάλλουν τέλος, στην αύξηση της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης και της αυτοαποτελεσματικότητας των παιδιών και προωθούν έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

Διαφοροποιήσεις εντοπίστηκαν στις απαντήσεις των εκπαιδευτικών ανάλογα με το φύλο και την ειδικότητα. Συγκεκριμένα, αναφορικά με το φύλο, οι γυναίκες εκπαιδευτικοί επισημαίνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη δυνατότητα ενασχόλησης των παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ και τον περιορισμό της ενασχόλησής τους με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ. σε σχέση με

τους άντρες εκπαιδευτικούς. Αναφορικά με τη ειδικότητα οι βρεφονηπιοκόμοι και οι νηπιαγωγοί δεν θεωρούν τόσο σημαντική τη δυνατότητα που προσφέρουν τα ΚΔΑΠ στους μαθητές για βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους καθώς και για αύξηση της αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθησης και αυτοαποτελεσματικότητάς τους σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς όλων των υπόλοιπων ειδικοτήτων.

Πέρα από τα οφέλη που προσφέρει η λειτουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) στα παιδιά οι εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων, επισημαίνουν επίσης και τη σημασία της λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών για τους γονείς. Σύμφωνα με αυτούς τα ΚΔΑΠ εξυπηρετούν την ανάγκη των εργαζόμενων γονέων για φύλαξη των παιδιών τους την ώρα που εκείνοι εργάζονται καθώς παρέχουν ένα ποιοτικό και ασφαλές περιβάλλον φύλαξης και φροντίδας, ενώ παράλληλα μέσα από την προσφορά προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των παιδιών, προσφέρουν ανακούφιση στις οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες.

Από όλα τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον κοινωνικό αλλά και παιδαγωγικό ρόλο των ΚΔΑΠ. Χαμηλότεροι μέσοι όροι ωστόσο προκύπτουν από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων αναφορικά με τις ακαδημαϊκές προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ, και περιλαμβάνουν «τη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών», «την ενίσχυση των αδύναμων μαθητών» και «τη προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα».

Τα αποτελέσματα της έρευνας ως προς τις σημαντικότερες προτεραιότητες που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς επιβεβαιώνουν την πρώτη ερευνητική υπόθεση.

Προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ

Αναφορικά με τα προβλήματα (ή αδυναμίες) που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ οι μέσοι όροι είναι σχετικά χαμηλοί (κάτω από 3). Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ως σημαντικότερα την ανεπαρκή οικονομική στήριξη, την υλικοτεχνική υποδομή, τη συνεργασία με τους γονείς και τη συμπεριφορά των μαθητών. Στις επόμενες θέσεις από άποψη σημαντικότητας και με μικρές διαφορές

τοποθετήθηκαν η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων, η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων, η ανεπαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η επιβάρυνση του εξωσχολικού χρόνου των μαθητών, η ανυπαρξία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς καθώς και το διαφορετικό μαθησιακό επίπεδο των μαθητών. Ως λιγότερο σημαντικά προβλήματα ανέφεραν τις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών, την ανεπαρκή προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα καθώς και το ωράριο λειτουργίας.

Σχετικά με τα προβλήματα του εκπαιδευτικού προσωπικού οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν ως σημαντικότερα την έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού, την ανεπαρκή παιδαγωγική υποστήριξη τους καθώς και την εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού, την οποία μάλιστα οι εκπαιδευτικοί που εργάζονταν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ την θεώρησαν σημαντικότερο πρόβλημα από τους εκπαιδευτικούς των δημοσίων ΚΔΑΠ.

Τα ευρήματα της έρευνας σχετικά με τα προβλήματα των ΚΔΑΠ επιβεβαιώνουν τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση.

Συνεργασία των ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα

Η σχέση του ΚΔΑΠ με την κοινωνία και ιδιαίτερα το άνοιγμα του προς τον εξωτερικό περίγυρο σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι πολύ σημαντικό. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πολύ σημαντική τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτιστικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του. Σε σχέση με τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πολύ σημαντική τη συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών καθώς και τη δυνατότητα παροχής συμβουλών σε αυτούς. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί και ιδιαίτερα αυτοί που εργάζονται στα ιδιωτικά ΚΔΑΠ, δεν θεωρούν τόσο σημαντική τη συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος.

Η τρίτη ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται καθώς οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πολύ σημαντική τόσο τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς όσο και τη συνεργασία των γονέων η οποία όμως περιορίζεται στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς και την παροχή υποστήριξης από αυτούς και δεν επιτρέπει την ενεργητική συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του προγράμματος του ΚΔΑΠ.

Μαθητές

Λόγοι φοίτησης στο ΚΔΑΠ και ευκαιρίες συμμετοχής

Προκειμένου να διερευνηθεί ο ρόλος των ΚΔΑΠ, ζητήθηκε από τους μαθητές να αναφερθούν στους λόγους για τους οποίους πηγαίνουν στο ΚΔΑΠ αλλά και στις δυνατότητες που τους προσφέρει η συμμετοχή τους σε αυτό.

Μελετώντας τις απαντήσεις των μαθητών αναφορικά με τους λόγους συμμετοχής τους στο ΚΔΑΠ διαπιστώνεται, ότι πηγαίνουν σε αυτό κυρίως επειδή εκεί ασχολούνται με ευχάριστες και δημιουργικές δραστηριότητες αλλά και επειδή τους αρέσει. Αρκετά σημαντικοί λόγοι συμμετοχής ωστόσο, κυρίως για τα παιδιά των εργαζόμενων γονέων, αποτελεί το γεγονός ότι στο ΚΔΑΠ πηγαίνουν τα αδέρφια τους αλλά και η παρέα τους. Η βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, την οποία επισημαίνουν ιδιαίτερα οι μαθητές των ιδιωτικών ΚΔΑΠ, καθώς και η εργασία των γονέων, που τονίζεται περισσότερο από τους μαθητές με εργαζόμενους γονείς, αποτελούν τους λιγότερο σημαντικούς λόγους συμμετοχής των παιδιών στα προγράμματα του ΚΔΑΠ.

Σχετικά με τις ευκαιρίες που τους παρέχονται στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ οι μαθητές, κυρίως των δημοσίων ΚΔΑΠ, επισημαίνουν ιδιαίτερα τη δυνατότητα αξιοποίησης του ελεύθερού τους χρόνου. Υποστηρίζουν επίσης ότι η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες και τα προγράμματα τόσο των ιδιωτικών όσο και των δημοσίων ΚΔΑΠ τους δίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα να κάνουν καινούργιους φίλους αλλά και να περνούν περισσότερες ώρες με την παρέα τους. Δεν θεωρούν στον ίδιο βαθμό ωστόσο, ότι τα ΚΔΑΠ, κυρίως τα δημόσια, τους βοηθούν να βελτιώνουν τις επιδόσεις τους στο σχολείο και να προετοιμάζουν τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα, ενώ περιορισμένες είναι και οι ευκαιρίες που τους προσφέρουν για την υιοθέτηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής.

Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι η πρώτη ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται, καθώς οι βασικότεροι λόγοι συμμετοχής στο ΚΔΑΠ καθώς και οι ευκαιρίες που παρέχονται στους μαθητές σχετίζονται περισσότερο με τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερού τους χρόνου. Ωστόσο, επισημαίνεται ιδιαίτερα και η δυνατότητα να περνούν περισσότερες ώρες με την παρέα τους και να κάνουν καινούργιους φίλους. Παρόλα αυτά, η ασφαλής φύλαξη και φροντίδα τους κατά το

διάστημα στο οποίο εργάζονται οι γονείς τους δεν αποτελεί βασικό λόγο συμμετοχής τους στο ΚΔΑΠ.

Εξωσχολικές Δραστηριότητες

Προκειμένου να διερευνηθεί εάν τα ΚΔΑΠ προσφέρουν διεξόδους στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών, ζητήθηκε από αυτούς να προσδιορίσουν τις εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετέχουν, εκείνες που προτιμούν περισσότερο καθώς και τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στα ΚΔΑΠ.

Σχετικά με τον τομέα των εξωσχολικών δραστηριοτήτων που προτιμούν οι μαθητές, οι δραστηριότητες που συνδέθηκαν με τους υψηλότερους μέσους όρους προτίμησης είναι ο αθλητισμός, που τα αγόρια τον προτιμούν περισσότερο από τα κορίτσια, το ελεύθερο παιχνίδι και τα εικαστικά, στα οποία τα κορίτσια δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση από ότι τα αγόρια. Ακολούθησαν με σειρά προτίμησης η πληροφορική, την οποία προτιμούν περισσότερο τα αγόρια, η μουσική, ο χορός και το θέατρο, δραστηριότητες που αρέσουν περισσότερο στα κορίτσια καθώς και οι ξένες γλώσσες. Τους μικρότερους μέσους όρους προτίμησης συγκέντρωσαν: το φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο, οι δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους, το κατηχητικό και οι πρόσκοποι.

Από την αξιολόγηση των ευρημάτων που αφορούν τη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες μορφωτικού και πολιτιστικού περιεχομένου προκύπτει ότι τα παιδιά συμμετέχουν κυρίως σε αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αισθητικής αγωγής. Ειδικότερα, οι κυριότερες εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετέχουν είναι ο αθλητισμός (κυρίως τα αγόρια) και τα εικαστικά, ενώ σημαντικά ποσοστά συμμετοχής συγκεντρώνουν η μουσική, ο χορός, το θέατρο και η πληροφορική. Μικρότερα ποσοστά συμμετοχής συγκεντρώνουν οι ξένες γλώσσες, το φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο, οι δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους, το κατηχητικό και οι πρόσκοποι. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι στις πολιτιστικές δραστηριότητες, τη μουσική και το χορό συμμετέχουν κυρίως τα κορίτσια, ενώ στις αθλητικές δραστηριότητες και σε μαθήματα πληροφορικής συμμετέχουν κυρίως τα αγόρια. Η πλειοψηφία των μαθητών ανέφερε επίσης ότι δεν υπήρχαν κάποιες εξωσχολικές δραστηριότητες που

συμμετείχαν αλλά τις σταμάτησαν επειδή τώρα τις παρακολουθούν στο ΚΔΑΠ.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα από τα ερωτηματολόγια των μαθητών, σχετικά με τη διάρκεια των προσφερόμενων δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ, προέκυψε ότι σε αυτό ασχολούνται πιο συχνά με τα εικαστικά, το ελεύθερο παιχνίδι και τον αθλητισμό. Λιγότερες φορές ασχολούνται με το χορό, τη μουσική, το θέατρο, την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα και την πληροφορική, ενώ σπάνια είναι η ενασχόληση τους με μαθήματα ξένων γλωσσών. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ωστόσο, ότι οι μαθητές που παρακολουθούν τα προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ ανέφεραν ότι ασχολούνται πιο συχνά με το θέατρο, τον αθλητισμό, την πληροφορική, τις ξένες γλώσσες αλλά και τη προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα σε σχέση με τους μαθητές των δημοσίων ΚΔΑΠ, οι οποίοι δηλώνουν ότι ασχολούνται περισσότερο με το ελεύθερο παιχνίδι.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση καθώς οι εξωσχολικές δραστηριότητες που συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής και προτίμησης από τους μαθητές ταυτίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό με τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα προγράμματα των ΚΔΑΠ.

Συνολική λειτουργία των ΚΔΑΠ

Αναφορικά με τη συνολική λειτουργία των ΚΔΑΠ, οι μαθητές φαίνεται πως έχουν διαμορφώσει μία πολύ θετική στάση για το συγκεκριμένο θεσμό. Πηγαίνουν στο ΚΔΑΠ επειδή τους αρέσει, δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του και θέλουν πολύ να συνεχίσουν να πηγαίνουν. Οι μαθητές, κυρίως αυτοί που πηγαίνουν σε δημόσια ΚΔΑΠ, αναφέρουν επίσης ότι δεν αισθάνονται κουρασμένοι όταν επιστρέφουν στο σπίτι και περνούν πολύ ευχάριστα εκεί.

Η τρίτη ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται στο σύνολό της.

Γονείς

Λόγοι που πηγαίνει το παιδί τους στο ΚΔΑΠ

Προκειμένου να διερευνηθεί ο ρόλος των ΚΔΑΠ, ζητήθηκε από τους γονείς να αναφερθούν στους λόγους για τους οποίους το παιδί τους παρακολουθεί τα προγράμματά του. Σύμφωνα με τα ευρήματα, οι γονείς επισημαίνουν ως σημαντικότερους την ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών τους καθώς και τη δυνατότητα φύλαξής τους, σε ένα ασφαλές, ποιοτικό και ευχάριστο περιβάλλον όταν αυτοί εργάζονται. Πολύ σημαντικά ζητήματα επίσης που επιλύει το ΚΔΑΠ, σε σχέση με τα παιδιά τους, είναι η δημιουργική απασχόληση τους μεταξύ της λήξης του σχολείου και της επιστροφής τους στο σπίτι, η ενασχόλησή τους με δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντά τους καθώς και ο περιορισμός της ενασχόλησής τους με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, την τηλεόραση κλπ, κάτι που τονίζεται ιδιαίτερα από τους γονείς των παιδιών που πηγαίνουν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ αλλά και από εκείνους που δηλώνουν ότι δεν αφιερώνουν αρκετό χρόνο σε αυτά.

Η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα δεν θεωρείται από τους γονείς, και ιδιαίτερα από εκείνους που το παιδί τους πηγαίνει σε δημόσιο ΚΔΑΠ, ένα τόσο σημαντικό ζήτημα που επιλύεται στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ. Ωστόσο, οι γονείς που βοηθούν καθημερινά το παιδί τους στην μελέτη των μαθημάτων του σχολείου τον επισημαίνουν περισσότερο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η πρώτη ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Εξωσχολικές Δραστηριότητες

Αναφορικά με τις εξωσχολικές δραστηριότητες οι γονείς χαρακτήρισαν ως σημαντικότερες τις αθλητικές-κινητικές δραστηριότητες, το ελεύθερο παιχνίδι καθώς και τις δραστηριότητες αισθητικής αγωγής. Λιγότερο σημαντικές θεωρήθηκαν από τους γονείς η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, οι ξένες γλώσσες, η πληροφορική και οι δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους, ενώ οι χαμηλότεροι μέσοι όροι παρατηρήθηκαν στους προσκόπους και στο κατηχητικό. Διαφορές παρατηρήθηκαν όσον αφορά το φύλο στις απαντήσεις των γονέων. Οι άντρες θεώρησαν σημαντικότερες τις αθλητικές δραστηριότητες, τις δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους, το κατηχητικό,

τους προσκόπους καθώς και την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, από ότι οι γυναίκες. Διαφορές παρατηρήθηκαν επίσης στις απαντήσεις των γονέων σχετικά με την σημαντικότητα της προετοιμασίας των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα. Η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα χαρακτηρίστηκε ως σημαντικότερη εξωσχολική δραστηριότητα από τους γονείς που θεωρούσαν ότι ο χρόνος που διέθεταν για το παιδί τους δεν ήταν αρκετός καθώς και από εκείνους που δεν βοηθούσαν ποτέ το παιδί τους στην προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις των γονέων σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών τους σε δραστηριότητες μορφωτικού και πολιτιστικού περιεχομένου προέκυψε ότι τα παιδιά συμμετέχουν κυρίως σε αθλητικές δραστηριότητες, εικαστικά, χορό, μουσική, θέατρο και ξένες γλώσσες. Η πλειοψηφία των γονέων ανέφερε επίσης ότι δεν υπήρχαν κάποιες εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχαν τα παιδιά τους αλλά τις σταμάτησαν επειδή τώρα τις παρακολουθούν στο ΚΔΑΠ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση, καθώς οι εξωσχολικές δραστηριότητες που συγκεντρώνουν τον υψηλότερο βαθμό συμμετοχής των παιδιών και θεωρούνται σημαντικότερες από τους γονείς ταυτίζονται με τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα των ΚΔΑΠ (βλ. Πίνακα 13).

Προβλήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ

Αναφορικά με τα προβλήματα (ή αδυναμίες) που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ οι γονείς, και ιδιαίτερα εκείνοι που το παιδί τους πηγαίνει σε δημόσιο ΚΔΑΠ, επισημαίνουν ως σημαντικότερο την ανεπαρκή οικονομική στήριξη. Σε σχέση με τα υπόλοιπα προβλήματα οι μέσοι όροι είναι σχετικά χαμηλοί (κάτω από 3), ωστόσο ως σημαντικότερα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν κυρίως τα δημόσια ΚΔΑΠ, θεωρούνται από τους γονείς αυτά που αφορούν την υλικοτεχνική υποδομή και την έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού. Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων καθώς και η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων επισημαίνονται επίσης ως αρκετά σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τόσο τα δημόσια όσα και τα ιδιωτικά ΚΔΑΠ. Λιγότερο σημαντικά

προβλήματα των ΚΔΑΠ θεωρούν οι γονείς την εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού καθώς και την ανεπαρκή προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα, που επισημαίνεται περισσότερο από τους γονείς παιδιών που παρακολουθούν προγράμματα ιδιωτικών ΚΔΑΠ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν την τρίτη ερευνητική υπόθεση.

Συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς και πρόσωπα

Η σχέση του ΚΔΑΠ με την κοινωνία και ιδιαίτερα το άνοιγμα του προς τον εξωτερικό περίγυρο σύμφωνα με τους γονείς είναι πολύ σημαντικό. Οι γονείς θεωρούν πολύ σημαντική τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτιστικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων του. Σε σχέση με τη συνεργασία τους με το ΚΔΑΠ οι γονείς αναφέρουν ως πολύ σημαντική τη συχνή επικοινωνία τους με τους εκπαιδευτικούς των ΚΔΑΠ, καθώς και τη δυνατότητα παροχής συμβουλών σε αυτούς, ενώ δεν θεωρούν τόσο σημαντική τη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του προγράμματος.

Η τρίτη ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται καθώς οι γονείς θεωρούν πολύ σημαντική τόσο τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με εξωσχολικούς φορείς όσο και τη συνεργασία των γονέων, η οποία όμως περιορίζεται στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς και την παροχή υποστήριξης από αυτούς και δεν επιτρέπει την ενεργητική συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του προγράμματος του ΚΔΑΠ.

Συνολική αξιολόγηση

Συνολικά οι γονείς φαίνεται πως έχουν μία πολύ θετική στάση απέναντι στο θεσμό των ΚΔΑΠ, καθώς θεωρούν την λειτουργία του ιδιαίτερα αποτελεσματική. Επίσης, αναφέρουν πως τα παιδιά τους είναι πολύ ικανοποιημένα από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμά του και δεν επιστρέφουν κουρασμένα στο σπίτι, ιδιαίτερα εκείνα που πηγαίνουν σε δημόσια ΚΔΑΠ. Οι γονείς, κυρίως των παιδιών που πηγαίνουν σε ιδιωτικά ΚΔΑΠ, δηλώνουν επίσης πολύ ευχαριστημένοι και από την προετοιμασία των μαθητών για την επόμενη ημέρα.

Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν την υπόθεση ότι οι γονείς έχουν διαμορφώσει μια θετική στάση απέναντι στη λειτουργία του θεσμού των ΚΔΑΠ.

Τελικές παρατηρήσεις

Η διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης ολοκληρώνεται με τη συνολική αξιολόγηση των ευρημάτων που προκύπτουν από τα τρία ερωτηματολόγια, των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων. Η λειτουργία των ΚΔΑΠ, σύμφωνα με τον σχεδιασμό της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής (ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001), σχετίζεται με την υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων που εφαρμόζονται στην πράξη μέσα από την προσφορά ενός παιδαγωγικού προγράμματος δραστηριοτήτων που προσφέρεται από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό μέσα σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους.

Αναφορικά με τους επιδιωκόμενους σκοπούς και στόχους των ΚΔΑΠ, βασικός σκοπός λειτουργίας τους είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, για ορισμένο διάστημα της ημέρας, σε ώρες εκτός του σχολικού ωραρίου, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους μέσα από ατομικές ή οργανωμένες δραστηριότητες ή μέσα από οργανωμένες ομάδες εργαστηρίων καθώς και η εξυπηρέτηση των γονέων (ΦΕΚ 1397/Β/22.10.2001).

Σε σχέση με την υλοποίηση των στόχων του οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές αλλά και οι γονείς επισημαίνουν ότι το πιο σημαντικό ζήτημα που επιλύει η λειτουργία του συγκεκριμένου θεσμού είναι η δημιουργική απασχόληση και σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί τονίζουν επίσης ότι τα ΚΔΑΠ εξυπηρετούν σε πολύ μεγάλο βαθμό και την ανάγκη των εργαζόμενων γονέων για ασφαλή φύλαξη των παιδιών τους στο διάστημα το οποίο εργάζονται. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τους δυο ερευνητικούς πληθυσμούς και στη δυνατότητα που προσφέρουν τα προγράμματα και οι δραστηριότητες του ΚΔΑΠ στους μαθητές για προσωπική ανάπτυξη, ενώ από τους εκπαιδευτικούς τονίζεται ιδιαίτερα και η σημασία των προγραμμάτων του στη καλλιέργεια διαπολιτισμικών, επικοινωνιακών, κοινωνικών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των παιδιών. Ο κοινωνικός ρόλος των ΚΔΑΠ επισημαίνεται και από τους ίδιους τους μαθητές οι οποίοι χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι στο ΚΔΑΠ μπορούν να περνούν περισσότερες ώρες με την παρέα τους αλλά και να κάνουν καινούριους φίλους.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι οι βασικές προτεραιότητες του καθημερινού προγράμματος των ΚΔΑΠ επικεντρώνονται κυρίως στη φύλαξη και δημιουργική απασχόληση των παιδιών μεταξύ της λήξης του σχολείου και της επιστροφής τους στο σπίτι. Στη λογική αυτή είναι διαρθρωμένες και οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα προγράμματα των ΚΔΑΠ οι οποίες αφορούν κυρίως την ανάπτυξη ψυχοκινητικών ικανοτήτων των παιδιών όπως εικαστικά, αθλητισμός, ελεύθερο παιχνίδι, μουσική, θέατρο, χορός κλπ. Οι δραστηριότητες αυτές ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών, ενώ παράλληλα θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές και από τους γονείς.

Διαπιστώνεται ωστόσο, ότι τα προγράμματα κυρίως των ιδιωτικών ΚΔΑΠ, περιλαμβάνουν επίσης δραστηριότητες και διαδικασίες που αφορούν την ανάπτυξη γνωστικών ικανοτήτων των παιδιών όπως μαθήματα ξένων γλωσσών και προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα. Ειδικότερα, οι μαθητές δηλώνουν ότι τα ιδιωτικά ΚΔΑΠ τους δίνουν τη δυνατότητα να προετοιμάζουν τα μαθήματα για την επόμενη ημέρα ($M.O.= 3.05$, $T.A.= 1.34$) και να βελτιώνουν τις επιδόσεις τους στο σχολείο ($M.O.= 2.96$, $T.A.= 1.20$). Η προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα αποτελεί μάλιστα πολύ σημαντικό λόγο συμμετοχής τους στα προγράμματα των ιδιωτικών ΚΔΑΠ τόσο για τους γονείς ($M.O.= 3.49$, $T.A.= .79$) όσο και για τους ίδιους τους μαθητές ($M.O.= 3.15$, $T.A.= 1.36$) οι οποίοι εμφανίζονται ιδιαίτερα ευχαριστημένοι ($M.O.= 3.61$, $T.A.= .60$). Παρατηρείται έτσι ότι τα ιδιωτικά ΚΔΑΠ εξυπηρετούν την ανάγκη των μαθητών και των γονέων για διεκπεραίωση των κατ οίκον εργασιών, αν και αυτό δεν αποτελεί αρμοδιότητα τους, καθώς όπως ειπώθηκε και παραπάνω βασικός σκοπός λειτουργίας τους είναι η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών μέσα από την ενασχόλησή τους με δημιουργικές δραστηριότητες, που έχουν το χαρακτήρα παιχνιδιού και όχι μαθήματος (Βαφέα, 2000).

Αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΚΔΑΠ από τα σχετικά ευρήματα διαπιστώνεται ότι ζητήματα ελλιπούς χρηματοδότησης απασχολούν τους περισσότερους εκπαιδευτικούς αλλά και γονείς, κυρίως εκείνους που τα παιδιά τους παρακολουθούν τα προγράμματα δημοσίων ΚΔΑΠ. Αρκετά σημαντικά θεωρούνται επίσης από τους δυο ερευνητικούς πληθυσμούς ζητήματα που αφορούν την υλικοτεχνική υποδομή αλλά και την έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού.

Η συνολική και τελική αποτίμηση της λειτουργίας του θεσμού των ΚΔΑΠ τόσο από τους γονείς όσο και από τους μαθητές είναι πολύ θετική. Συγκεκριμένα, οι γονείς θεωρούν την λειτουργία τους ιδιαίτερα αποτελεσματική, αναφέρουν πως τα παιδιά τους είναι πολύ ικανοποιημένα από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμά τους και δεν επιστρέφουν κουρασμένα στο σπίτι. Παρόμοιες είναι και οι απόψεις των μαθητών οι οποίοι δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα τους και θέλουν πολύ να συνεχίσουν να πηγαίνουν. Οι μαθητές αναφέρουν επίσης ότι δεν αισθάνονται κουρασμένοι όταν επιστρέφουν στο σπίτι και περνούν πολύ ευχάριστα εκεί.

Συμπερασματικά λοιπόν και αναφορικά με το πλαίσιο οργάνωσής του θεσμού των ΚΔΑΠ στην Ελληνική πραγματικότητα, διαπιστώνεται από τις απαντήσεις των ερωτώμενων, ότι σε ένα σημαντικό ποσοστό πληροί τους όρους επίτευξης των στόχων του. Συγκεκριμένα, τόσο τα δημόσια όσα και τα ιδιωτικά ΚΔΑΠ αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα που αφορούν κυρίως την έλλειψη χρηματοδότησης και την υποδομή τα οποία όμως δεν στέκονται εμπόδιο στην εκπλήρωση του βασικού σκοπού λειτουργίας τους.

Τα ΚΔΑΠ σε καμία περίπτωση δεν ανήκουν στην υποχρεωτική εκπαίδευση και η λειτουργία τους δεν εμπλέκεται και δεν επηρεάζει τη λειτουργία του σχολείου. Εμπλουτίζουν όμως την εκπαιδευτική διαδικασία προσφέροντας στα παιδιά τη δυνατότητα να διευρύνουν τους ορίζοντές τους και να αναπτύξουν τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα τις ανάγκες της ελληνικής οικογένειας.

Περιορισμοί της έρευνας

Κατά την πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας υπήρξαν κάποιοι βασικοί περιορισμοί. Αρχικά, εξαιτίας της πολύ περιορισμένης βιβλιογραφίας αλλά και των ελάχιστων-σχεδόν ανύπαρκτων ερευνών που αφορούν το θεσμό των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών στην Ελλάδα, η θεωρητική τεκμηρίωση του υπό μελέτη θέματος καθώς και η κατασκευή των ερευνητικών εργαλείων βασίστηκαν κυρίως σε πληροφορίες που αντλήθηκαν έμμεσα από παρεμφερείς θεσμούς που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα (όπως το ολοήμερο σχολείο) και στο εξωτερικό (όπως τα After School Programs). Η πλειοψηφία των ερευνών από το εξωτερικό

προέρχονταν κυρίως από τις ΗΠΑ, ωστόσο συμπεριλήφθηκαν και ευρήματα από άλλες χώρες όπου ήταν δυνατό. Για το λόγο αυτό ο χαρακτήρας της έρευνας ήταν καθαρά διερευνητικός. Επίσης, το δείγμα της έρευνας περιορίστηκε σε εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς που προέρχονταν από δημόσια και ιδιωτικά ΚΔΑΠ των νομών της Δυτικής Μακεδονίας.

Προτάσεις μελλοντικών ερευνών

Οι μελλοντικές έρευνες θα ήταν ενδιαφέρον να συμπεριλάβουν στο δείγμα τους δημόσια και ιδιωτικά ΚΔΑΠ από τις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας, ώστε να δημιουργηθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη λειτουργία του συγκεκριμένου θεσμού. Ακόμη μεγάλη σημασία θα είχε η μελέτη των γνωστικών και μη γνωστικών αποτελεσμάτων (κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη) που μπορεί να επιφέρει η συμμετοχή παιδιών στα προγράμματα των ΚΔΑΠ.

Αναφορές

Ελληνόγλωσσες Αναφορές

Βαφέα, Α., (2000). *Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών: Ένας οδηγός για την εξωσχολική απασχόληση*. Αθήνα: ΚΕΘΙ.

ΕΕΤΑΑ. (2010). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού». Πρόγραμμα. Πράξη πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υλοποίηση της δράσης «Εναρμόνιση οικογενειακής & Επαγγελματικής Ζωής». Σχολικό έτος 2010-2011. Στατιστικά στοιχεία εντεταγμένων Δομών και ωφελουμένων του προγράμματος.* https://www.eetaa.gr/enarmonisi/paidikoi_stathmoi_2010/2010-07-29_ebook/HTML/ (Προσπελάστηκε 08/11/2017).

ΕΕΤΑΑ. (2012). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού». Πρόγραμμα. Πράξη πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υλοποίηση της δράσης «Εναρμόνιση οικογενειακής & Επαγγελματικής Ζωής». Σχολικό έτος 2012-2013. Στατιστικά στοιχεία ωφελουμένων του προγράμματος.* http://www.eetaa.gr/enarmonisi/paidikoi_stathmoi_2012/stats/statVfeloymenoi_0709_2012.pdf (Προσπελάστηκε 08/11/2017).

ΕΕΤΑΑ. (2013). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού». Πρόγραμμα. Πράξη πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υλοποίηση της δράσης «Εναρμόνιση οικογενειακής & Επαγγελματικής Ζωής». Σχολικό έτος 2013-2014. Στατιστικά στοιχεία ωφελουμένων του προγράμματος.* https://www.eetaa.gr/enarmonisi/paidikoi_stathmoi_2013/stats/StatVfeloymenoi.pdf (Προσπελάστηκε 08/11/2017).

ΕΕΤΑΑ. (2014). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού». Πρόγραμμα. Πράξη πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υλοποίηση της δράσης «Εναρμόνιση οικογενειακής & Επαγγελματικής Ζωής». Σχολικό έτος 2014-2015. Στατιστικά στοιχεία αιτήσεων ενδιαφερομένων.* https://www.eetaa.gr/enarmonisi/paidikoi_stathmoi_2014/stats/statAithseis.pdf (Προσπελάστηκε 08/11/2017).

Θωίδης, Ι., (2004). Ολοήμερο. Ένα σχολείο ανοιχτό προς τα μέσα και προς τα έξω. *Μακεδόν*, 12, 35-45.

Θωίδης Ι. (2005). Τοπική Αυτοδιοίκηση και Εκπαίδευση. Από την ανατολική παράδοση στις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις. *Η Καθ' ημάς ανατολή*, αφιέρωμα στον Κωνσταντίνο Δεληκωσταντή, *πρακτικά επιστημονικής διημερίδας*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 311-325.

Θωίδης, Ι., (2011). Ολοήμερο σχολείο, κοινοτικό σχολείο, ολοήμερη εκπαίδευση: Ανταγωνιστική η συμπληρωματική σχέση; Στο Ν. Παπαδάκης, & Ν. Χανιωτάκης (επιμ.), *Εκπαίδευση- Κοινωνία-Πολιτική*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Ιωάννη Πυργιωτάκη. Πεδίο: (υπό δημοσίευση).

Θωίδης, Ι., & Χανιωτάκης, Ν., (2007). Ολοήμερη εκπαίδευση. Η ευρωπαϊκή εμπειρία και η περίπτωση της Ελλάδας. *Επιστημονικό Βήμα του δασκάλου*, 7, 41-58.

Θωίδης, Ι., & Χανιωτάκης, Ν., (2015). *Ολοήμερο Σχολείο: Παιδαγωγικές και κοινωνικές διαστάσεις* (2^η εκδ.). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.

Θωίδης, Ι., & Χανιωτάκης, Ν., (2018). *Ολοήμερο Σχολείο. Παιδαγωγικές και κοινωνικές διαστάσεις* (3^η εκδ.). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.

Κωνσταντίνου, Χ., (2007). *Διερεύνηση του Κοινωνικού και Παιδαγωγικού Ρόλου του Ολοήμερου Σχολείου*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

Κυρίδης, Α., Τσακιρίδου, Ε., & Αρβανίτη, Ι. (Επιμ.). (2006). *Το ολοήμερο δημοτικό σχολείο στην Ελλάδα: Ερευνητικές και Θεωρητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Ρομπόλης, Σ., Δημουλάς, Κ., Μπουκουβάλας, Κ., Πρωΐας, Σ., Στρίγκου, Σ., Φωτόπουλος, Ν., (2003). Ολοήμερο Σχολείο: η κοινωνική σημασία και οι προοπτικές του. *Ενημέρωση*, 95, 7-22.

Σιδηρά, Β., & Δεληστάθης, Α., (2000). *Ανάπτυξη Δικτύου Κέντρων Δημοουργικής Απασχόλησης Παιδιών και πιλοτική εφαρμογή*. Αθήνα: ΚΕΘΙ

Τσιουκα, Μ. (2015). *Ολοήμερη Εκπαίδευση: Η περίπτωση των Κέντρων*

Δημιουργικής Απασχόλησης στην Ελλάδα (Αδημοσίευτη πτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2001α). Υπουργική απόφαση με θέμα: *Λειτουργία νέων δομών ή/και Βρεφονηπιακών Ολοκληρωμένης Φροντίδας ή/και Παιδικών Σταθμών ή/και Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ή/και Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με αναπηρία (ΚΔΑΠ ΑΜΕΑ)*. ΦΕΚ 1128/Β/30-8-2001.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2001β). Υπουργική απόφαση με θέμα: *Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και επόμενα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα*. ΦΕΚ 1397/Β/22-10-2001.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2002). Τροποποίηση της υπουργικής απόφασης με θέμα: *Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και επόμενα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα*. ΦΕΚ 395/Β/2-4-2002.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2009). Τροποποίηση της υπουργικής απόφασης με θέμα: *Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και επόμενα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα*. ΦΕΚ 1849/Β/3-9-2009.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2016). Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπουργικής απόφασης με θέμα: *Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και επόμενα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα*. ΦΕΚ 2991/Β/19-9-2016.

Ξενογλωσσες Αναφορές

Afterschool Alliance. (2015). *America After 3pm. Kids on the Move: Afterschool Programs Promoting Healthy Eating and Physical Activity*. http://www.afterschoolalliance.org/aa3pm/Kids_on_the_Move.pdf (Προσπελάστηκε 04/01/2017).

Barber, B. L., Stone, M. R., Hunt, J. E., & Eccles, J. S. (2005). Benefits of activity participation: The roles of identity affirmation and peer group norm sharing. In J. L. Mahoney, R. W. Larson, & J. S. Eccles (Eds.), *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs* (pp. 185–210). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Bohnert, A., Fredricks, J., & Randall, E. (2010). Capturing unique dimensions of youth organized activity involvement: Theoretical and methodological considerations. *Review of Educational Research*, 80(4), 576-610. doi: [10.3102/0034654310364533](https://doi.org/10.3102/0034654310364533)

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard university press.

Busseri, M. A., Rose-Krasnor, L., Willoughby, T., & Chalmers, H. (2006). A longitudinal examination of breadth and intensity of youth activity involvement and successful development. *Developmental psychology*, 42(6), 1313-1326. doi: [10.1037/0012-1649.42.6.1313](https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.6.1313)

Daud, R., & Carruthers, C. (2008). Outcome Study of an After-School Program for Youth in a High-Risk Environment. *Journal of Park & Recreation Administration*, 26(2), 95-104.

Decker, L. E., Decker, V. A., Townsend, T., & Neal, L. L. (2005). Community Education: Global Perspectives for Developing Comprehensive Integrated Human and Community Services. *World Leisure Journal*, 47(2), 23-30. doi: [10.1080/04419057.2005.9674392](https://doi.org/10.1080/04419057.2005.9674392)

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., & Pachan, M. (2010). A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents. *American journal of community psychology*, 45(3-4), 294-309. doi: [10.1007/s10464-010-9300-6](https://doi.org/10.1007/s10464-010-9300-6)

Eccles, J., & Gootman, J.A. (Eds.). (2002). *Community programs to promote youth development*. National Council on Research and Institute of Medicine. Washington, DC: National Academy Press.

Gardner, M., Roth, J., & Brooks-Gunn, J. (2008). Adolescents' participation in organized activities and developmental success 2 and 8 years after high school: do sponsorship, duration, and intensity matter?. *Developmental psychology*, 44(3), 814-830. doi: [10.1037/0012-1649.44.3.814](https://doi.org/10.1037/0012-1649.44.3.814)

Gareis, K., & Barnett, R. C. (2006). *After-School Worries: Tough on Parents, Bad for Business*. Catalyst. [https://www.google.com/books?hl=el&lr=&id=ZHeAzdlsJ4kC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Gareis,+K.,+%26+Barnett,+R.+C.+\(2006\).+AfterSchool+Worries:+Tough+on+Parents,+Bad+for+Business.+Catalyst.&ots=AATvXMSEi&sig=8gPfPa5xrZ_WmMxacynGYjsHEE0](https://www.google.com/books?hl=el&lr=&id=ZHeAzdlsJ4kC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Gareis,+K.,+%26+Barnett,+R.+C.+(2006).+AfterSchool+Worries:+Tough+on+Parents,+Bad+for+Business.+Catalyst.&ots=AATvXMSEi&sig=8gPfPa5xrZ_WmMxacynGYjsHEE0) (Προσπελάστηκε 23/03/2017).

Goerge, R., Cusick, G. R., Wasserman, M., & Gladden, R. M. (2007). *After-school programs and academic impact: A study of Chicago's After School Matters*. Chicago: Chapin Hall Center for Children. <http://www.most.ie/webreports/Fatima%20reports/OST/Impact%20of%20asfter%20schools%20chapin%20hall.pdf> (Προσπελάστηκε 03/01/2017).

Gottfredson, D. C., Cross, A., & Soulé, D. A. (2007). Distinguishing characteristics of effective and ineffective after-school programs to prevent delinquency and victimization. *Criminology & Public Policy*, 6(2), 289-318. doi: [10.1111/j.1745-9133.2007.00437.x](https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2007.00437.x)

Halpern, R. (2002). A different kind of child development institution: The history of after-school programs for low-income children. *Teachers College Record*, 104(2), 178-211.

Hinkle, A. J., & Yoshida, S. (2014). Creating healthier afterschool environments in the Healthy Eating Active Communities program. *New Directions for Student Leadership*, 2014(143), 45-55. doi: [10.1002/yd.20103](https://doi.org/10.1002/yd.20103)

Hofferth, S., & Sandberg, J. (2001). How American Children Spend Their Time. *Journal of Marriage and Family*, 63, 295-308.

Huang, D., La Torre Matrondola, D., & Leon, S. (2014). Identification of Key Indicators for Quality in Afterschool Programs. *IJREE-International Journal for Research on Extended Education*, 2(1), 20-44. doi: [10.3224/ijree.v2i1.19532](https://doi.org/10.3224/ijree.v2i1.19532)

Jacobson, R., & Blank, M. J. (2011). Expanding the learning day: An essential component of the community schools strategy. *New Directions for Student Leadership*, 2011(131), 55-67. doi: [10.1002/yd.408](https://doi.org/10.1002/yd.408)

Larson, R. W., Hansen, D. M., & Moneta, G. (2006). Differing profiles of developmental experiences across types of organized youth activities. *Developmental psychology*, 42(5), 849-863. doi: [10.1037/0012-1649.42.5.849](https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.5.849)

Lauer, P. A., Akiba, M., Wilkerson, S. B., Apthorp, H. S., Snow, D., & Martin-Green, M. (2006). Out-of school time programs: A meta-analysis of effects for at-risk students. *Review of Educational Research*, 76(2), 275–313. doi: [10.3102/00346543076002275](https://doi.org/10.3102/00346543076002275)

Little, P., Wimer, C., & Weiss, H. (2008). After school programs in the 21st century: Their potential and what it takes to achieve it. In: *Issues and opportunities in out-of-school time evaluation*, 10. Cambridge, MA: Harvard Family Research Project. <http://most.ie/webreports/After%20School%20Programs%20whayt%20is%20takesHFR.pdf> (Προσπελάστηκε 04/01/2017).

Mahoney, J. L., Cairns, B. D., & Farmer, T. W. (2003). Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of educational psychology*, 95(2), 409-418. doi: [10.1037/0022-0663.95.2.409](https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.2.409)

Mahoney, J., Larson, R., Eccles, J. S., & Lord, H. (2005). Organized activities as developmental contexts for children and adolescents. In J. Mahoney, R. Larson & J. S. Eccles (Eds.), *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs*, 3-22. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Mahoney, J. L., Parente, M., & Zigler, E. (2009). Afterschool programs in America: Origins, growth, popularity, and politics. *Journal of Youth Development*, 3, 9–29. doi: [10.5195/jyd.2009.250](https://doi.org/10.5195/jyd.2009.250)

Mahoney, J. L., Lord, H., & Carryl, E. (2005). Afterschool program participation and the development of child obesity and peer acceptance. *Applied Developmental Science*, 9(4), 202-215. doi: [10.1207/s1532480xads0904_3](https://doi.org/10.1207/s1532480xads0904_3)

Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J. (2006). *Community-based learning: Engaging students for success and citizenship*. Washington, DC: Coalition for Community Schools and Institute for Educational Leadership. https://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1034&context=slice_partnerships (Προσπελάστηκε 26/03/2017).

National Research Council and Institute of Medicine. (2000). *After-School Programs that Promote Child and Adolescent Development: Summary of a Workshop*. National Academies Press.

Newman, S. A., Fox, J. A., Flynn, E. A., & Christeson, W. (2000). *America's After-School Choice: The Prime Time for Juvenile Crime, or Youth Enrichment and Achievement*. Washington DC: Fight Crime: Invest in Kids. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED445823.pdf> (Προσπελάστηκε 23/03/2017).

OECD. (2001). *Knowledge and Skills for Life*. First Results from PISA 2000. Paris.

OECD (2003). *Bildung auf einen Blick*. OECD-Indikatoren 2003. Berlin

Redd, Z., Cochran, S., Hair, E., & Moore, K. (2002). *Academic Achievement Programs and Youth Development: A Synthesis*. Washington, DC: Child Trends.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED465456.pdf> (Προσπελάστηκε 04/01/2017)

Russell, C. A., Mielke, M. B., & Reisner, E. R. (2009). *Evidence of Program Quality and Youth Outcomes in the DYCD Out-of-School Time Initiative: Report on the Initiative's First Three Years*. Washington, DC: Policy Studies Associates, Inc. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED508144.pdf> (Προσπελάστηκε 26/03/2017)

Russell, C. A., & Woods, Y. (2012). *Evaluation of the New Hampshire 21st Century Community Learning Centers: Findings from the 2011-12 school year*. Washington, DC: Policy Studies Associates.

Smith, C., Akiva, T., Sugar, S. A., Lo, Y. J., Frank, K. A., Peck, S. C., Cortina, K. S. & Devaney, T. (2012). *Continuous quality improvement in afterschool settings: Impact findings from the Youth Program Quality Intervention study*. Washington, DC: Forum for Youth Investment. <http://www.cypq.org/sites/cypq.org/files/YPQI%20Study%20Full%20Report.pdf> (Προσπελάστηκε 05/01/2017)

St Pierre, T. L., Mark, M. M., Kaltreider, D. L., & Campbell, B. (2001). Boys & girls clubs and school collaborations: A longitudinal study of a multi component substance abuse prevention program for high-risk elementary school children. *Journal of Community Psychology*, 29(2), 87-106. doi:[10.1002/1520-6629\(200103\)29:2<87::AID-JCOP1007>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/1520-6629(200103)29:2<87::AID-JCOP1007>3.0.CO;2-U)

Straus, F. (2003). Was lieben Kinder? Was spricht Kinder an? Kurzversion eines Vortrages, gehalten am 5. 11. 2003 in München auf der Fachtagung "Kinder auf der Gartenschau" zur Vorbereitung der BUGA München 2005.

21st Century Community Learning Centers. 2013. *Michigan 21st CCLC programs promote healthier youth*. <https://cerc.msu.edu/upload/documents/21CCLC-02-HealthierYouth-factsheet 2013.pdf> (Προσπελάστηκε 04/01/2017)

U.S. Department of Education. (2000). *After-School Programs: Keeping Children Safe and Smart*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED438395.pdf> (Προσπελάστηκε 4/01/2017).

Vandell, D. L., Reisner, E. R., & Pierce, K. M. (2007). *Outcomes linked to high-quality afterschool programs: Longitudinal findings from the study of promising afterschool programs*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED499113.pdf>
(Προσπελάστηκε 29/10/2017).

Vandell, D. L., Shernoff, D. J., Pierce, K. M., Bolt, D. M., Dadisman, K., & Brown, B. B. (2005). Activities, engagement, and emotion in after-school programs (and elsewhere). *New directions for youth development*, 2005(105), 121-129. doi: [10.1002/yd.111](https://doi.org/10.1002/yd.111)

Παράρτημα

A/A Ερωτ/γίου

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί,

η συμπλήρωση αυτού του ερωτηματολογίου δεν είναι υποχρεωτική. Κατά την ανάλυση των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθούν μόνο οι απαντήσεις σας, γι' αυτόν τον λόγο θα συμπληρωθούν ανώνυμα.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία!!!

A. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

B. Ηλικία : έως 30 31-40 41-50 51 και πάνω

C. Ειδικότητα:

D. α) Έχετε αποκτήσει επιπρόσθετους τίτλους σπουδών; ΝΑΙ ΟΧΙ

β) Αν ναι, ποιους;

Δεύτερο πτυχίο

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

Κάτι άλλο;

E. Στο ΚΔΑΠ εργάζεστε ως:

Μόνιμος

Ωρομίσθιος

Συμβασιούχος

1. Ποιες κατά τη γνώμη σας, είναι οι ακαδημαϊκές-παιδαγωγικές προτεραιότητες, που υλοποιούνται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο των ΚΔΑΠ, όπως αυτά λειτουργούν στη σημερινή τους μορφή; (Σημειώστε με X ανάλογα με τη σημασία της κάθε προτεραιότητας)

	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Αρκετά σημαντική	Πολύ σημαντική	Πάρα πολύ σημαντική
Προσφορά προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντα των μαθητών.					
Χρήση ποικίλων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εκπαιδευτικού υλικού.					
Βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών.					
Προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.					
Ενίσχυση των αδύναμων μαθητών .					

2. Ποιες κατά τη γνώμη σας, είναι οι σημαντικότερες κοινωνικές-συναισθηματικές προτεραιότητες που υπηρετούν σήμερα τα ΚΔΑΠ; (Σημειώστε με X ανάλογα με τη σημασία της κάθε προτεραιότητας)

	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Αρκετά σημαντική	Πολύ σημαντική	Πάρα πολύ σημαντική
Βελτίωση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών.					
Ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών και αποδοχή της ετερότητας του άλλου.					
Αύξηση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και της αυτό-αποτελεσματικότητας των παιδιών.					
Ενασχόληση των παιδιών με δημιουργικές δραστηριότητες.					
Περιορισμός της ενασχόλησης των παιδιών με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ.					
Περιορισμός της παραπαιδείας και ανακούφιση στις οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες.					

Περιορισμός της παιδικής παραβατικότητας, της εγκληματικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς.					
Εξασφάλιση ενός ποιοτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος φύλαξης και φροντίδας .					
Βελτίωση της υγείας και ευεξίας των παιδιών (φροντίδα για τη σωστή διατροφή, αθλητικές δραστηριότητες) .					

3. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημαντικότερα προβλήματα που αφορούν το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΚΔΑΠ;(Σημειώστε Χ ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας)

	Καθόλου σημαντικό	Λίγο σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Πολύ σημαντικό	Πάρα πολύ σημαντικό
Η ανεπαρκής παιδαγωγική υποστήριξη των εκπαιδευτικών.					
Η έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού.					
Η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού.					
Η συνεργασία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ, με τους εκπαιδευτικούς του κλασικού σχολείου, όπου είναι δυνατό.					

4. Πόσο σημαντική θεωρείτε:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
τη συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών.					
τη συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος.					
τη δυνατότητα παροχής συμβουλών στους γονείς.					
τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτισμικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων του.					

5. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα προβλήματα (ή αδυναμίες) που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ; (Σημειώστε X ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας).

	Καθόλου σημαντικό	Λίγο σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Πολύ σημαντικό	Πάρα πολύ σημαντικό
Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη.					
Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων.					
Η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.					
Η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων.					
Η επιβάρυνση του εξωσχολικού χρόνου των μαθητών.					
Η υλικοτεχνική υποδομή.					
Η συνεργασία με τους γονείς.					
Η συμπεριφορά των μαθητών.					
Το διαφορετικό μαθησιακό επίπεδο των μαθητών.					
Οι μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών.					
Η ανυπαρξία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς.					
Η ανεπαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.					
Το ωράριο λειτουργίας.					

6. Υπάρχει κάτι άλλο σχετικά με το ΚΔΑΠ, που θεωρείτε ότι είναι σημαντικό και δεν περιλαμβάνεται στο ερωτηματολόγιο; Αν ναι, μπορείτε να το επισημάνετε.

.....

.....

.....

.....

Αγαπητοί μαθητές/αγαπητές μαθήτριες,

η συμπλήρωση αυτού του ερωτηματολογίου δεν είναι υποχρεωτική. Κατά την ανάλυση των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθούν μόνο οι απαντήσεις σας, γι' αυτόν τον λόγο θα συμπληρωθούν ανώνυμα.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία!!!

A. Είμαι : Αγόρι Κορίτσι

B. Τάξη:

C. Έχεις αδέρφια; ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν απάντησες ναι, γράψε τον αριθμό των αδερφιών σου.....

D. Πηγαίνει κάποιο από τα αδέρφια σου στο ΚΔΑΠ; ΝΑΙ ΟΧΙ

E. Μόρφωση πατέρα:

Δημοτικό/Γυμνάσιο Λύκειο/Τεχνική Σχολή Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ

F. Μόρφωση μητέρας:

Δημοτικό/Γυμνάσιο Λύκειο/Τεχνική Σχολή Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ

G. Εργάζονται και οι δύο γονείς σου; ΝΑΙ ΟΧΙ

H. Εργάζεται μόνο ο ένας γονέας σου; ΝΑΙ ΟΧΙ

I. Πόσο καιρό πηγαίνεις στο ΚΔΑΠ;

Λιγότερο από 1 χρόνο 1 χρόνο 2 χρόνια 3 χρόνια Περισσότερο από 3 χρόνια

J. Πόσο συχνά πηγαίνεις στο ΚΔΑΠ;

Καθημερινά Όταν υπάρχει ανάγκη (διάβασμα, απουσιάζουν οι γονείς κτλ) Όταν μπορώ (μου το επιτρέπει το καθημερινό μου πρόγραμμα) Όταν βαριέμαι

1. Στο ΚΔΑΠ πηγαίνεις γιατί:	Καθόλου σημαντικός λόγος	Λίγο σημαντικός λόγος	Αρκετά σημαντικός λόγος	Πολύ σημαντικός λόγος	Πάρα πολύ σημαντικός λόγος
εργάζονται οι γονείς σου.					
πηγαίνουν και οι φίλοι σου.					
πηγαίνουν τα αδέρφια σου.					
εκεί ασχολείσαι με ευχάριστες και ενδιαφέρουσες δραστηριότητες.					
εκεί σε βοηθούν να προετοιμάσεις τα μαθήματα του σχολείου, για την επόμενη μέρα.					
σου αρέσει.					

2. Η συμμετοχή σου στις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ, σου δίνει τη δυνατότητα:	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
να περνάς περισσότερες ώρες με τους φίλους σου.					
να κάνεις καινούριους φίλους.					
να βελτιώνεις τις επιδόσεις σου στο σχολείο.					
να κάνεις τα μαθήματα του σχολείου για την επόμενη ημέρα.					
να αξιοποιείς τον ελεύθερο χρόνο σου.					
να προσέχεις τη διατροφή και το σώμα σου.					

3. Πόσο σου αρέσουν οι παρακάτω δραστηριότητες;	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Θέατρο					
Μουσική					
Χορός					
Εικαστικά					
Αθλητισμός					
Ελεύθερο παιχνίδι					
Ξένες γλώσσες (π.χ. αγγλικά)					
Πληροφορική					
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο					
Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους					
Κατηχητικό					
Πρόσκοποι					

4. Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχεις ;

Θέατρο	
Μουσική	
Χορός	
Εικαστικά	
Αθλητισμός	
Ξένες γλώσσες (π.χ. αγγλικά)	
Πληροφορική (Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές)	
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο	

Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους	
Κατηχητικό	
Προσκόπους	

5. Υπάρχουν κάποιες εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχες αλλά τις σταμάτησες επειδή τώρα τις παρακολουθείς στο ΚΔΑΠ; Αν ναι ποιες από τις παρακάτω;

Θέατρο	
Μουσική	
Χορός	
Εικαστικά	
Αθλητισμός	
Ξένη γλώσσα	
Δεύτερη ξένη γλώσσα	
Πληροφορική	
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο	

6. Πόσο συχνά ασχολείστε στο ΚΔΑΠ που πηγαίνεις, με τις παρακάτω δραστηριότητες;

	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Κάθε μέρα
Θέατρο					
Μουσική					
Χορός					
Εικαστικά					
Αθλητισμός					
Ξένες γλώσσες (π.χ. αγγλικά)					
Πληροφορική					
Ελεύθερο παιχνίδι					
Προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα					

7. Συνολικά:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Είσαι ικανοποιημένος/ικανοποιημένη από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του ΚΔΑΠ;					
Στο ΚΔΑΠ περνάς ευχάριστα;					
Αισθάνεσαι κουρασμένος/κουρασμένη όταν επιστρέφεις από το ΚΔΑΠ;					
Θέλεις να συνεχίσεις να πηγαίνεις στο ΚΔΑΠ;					

8. Θα ήθελες κάτι άλλο από τα ΚΔΑΠ;

.....
.....
.....
.....

Αγαπητοί γονείς,

η συμπλήρωση αυτού του ερωτηματολογίου δεν είναι υποχρεωτική. Κατά την ανάλυση των ερωτηματολογίων θα χρησιμοποιηθούν μόνο οι απαντήσεις σας, γι' αυτόν τον λόγο θα συμπληρωθούν ανώνυμα.

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία!!!

- F. Φύλο:** Άνδρας Γυναίκα
- G. Ηλικία:** έως 30 31-40 41-50 51 και πάνω
- H. Μόρφωση:** Δημοτικό/Γυμνάσιο Λύκειο/Τεχνική Σχολή Πανεπιστήμιο/ΑΕΙ
- I. Εργάζεστε και εσείς και ο σύζυγός σας:** ΝΑΙ ΟΧΙ
- J. Εργάζεται μόνο ο ένας από τους δύο;** ΝΑΙ ΟΧΙ
- K. Ποια είναι η εργασία σας;**
- L. Πόσα παιδιά έχετε;**
- M. Πόσα από τα παιδιά σας παρακολουθούν τα προγράμματα του ΚΔΑΠ;**
- N. Σε ποιες τάξεις πηγαίνουν;**
- O. Πόσο καιρό πηγαίνει το παιδί σας στο ΚΔΑΠ; (Σημειώστε τις απαντήσεις σας για το μεγαλύτερο σε ηλικία παιδί σας που παρακολουθεί τα προγράμματα του ΚΔΑΠ)**
- Λιγότερο από 1 χρόνο 1 χρόνο 2 χρόνια 3 χρόνια Περισσότερο από 3 χρόνια
- P. Πόσο συχνά πηγαίνει το παιδί σας στο ΚΔΑΠ;**
- Καθημερινά 3 φορές την εβδομάδα 2 φορές την εβδομάδα 1 φορά την εβδομάδα Λιγότερο από 1 φορά την εβδομάδα
- Q. Πόσο συχνά βοηθάτε το παιδί σας να μελετήσει τα μαθήματα του σχολείου;**
- Ποτέ Σπάνια Μερικές φορές Συχνά Κάθε μέρα
- R. Πιστεύετε ότι ο χρόνος που διαθέτετε για τα παιδιά σας είναι αρκετός;**
- ΝΑΙ ΟΧΙ

1. Πόσο σημαντικές θεωρείτε τις παρακάτω δραστηριότητες/διαδικασίες;	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Αισθητικής αγωγής (θεατρική αγωγή, μουσική, χορός, εικαστικά)					
Αθλητικές-Κινητικές δραστηριότητες					
Ελεύθερο παιχνίδι					
Ξένες γλώσσες (π.χ. αγγλικά)					
Πληροφορική					
Προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα					
Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους					
Κατηχητικό					
Προσκόπους					

2. Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες/διαδικασίες συμμετέχει το παιδί σας;

Θέατρο	
Μουσική	
Χορός	
Εικαστικά	
Αθλητισμός	
Ξένες γλώσσες (π.χ.. αγγλικά)	
Πληροφορική (Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές)	
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο	
Δραστηριότητες που οργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους	
Κατηχητικό	
Προσκόπους	

3. Υπάρχουν κάποιες εξωσχολικές δραστηριότητες που συμμετείχε το παιδί σας αλλά τις σταμάτησε επειδή τώρα τις παρακολουθεί στο ΚΔΑΠ; Αν ναι ποιες από τις παρακάτω;

Θέατρο	
Μουσική	
Χορός	
Εικαστικά	
Αθλητισμός	
Ξένη γλώσσα	
Δεύτερη ξένη γλώσσα	
Πληροφορική	
Φροντιστήριο-ιδιαίτερα για το σχολείο	

4. Το παιδί σας πηγαίνει στο ΚΔΑΠ γιατί εκεί:	Καθόλου σημαντικός λόγος	Λίγο σημαντικός λόγος	Αρκετά σημαντικός λόγος	Πολύ σημαντικός λόγος	Πάρα πολύ σημαντικός λόγος
περνά δημιουργικά το χρόνο μεταξύ της λήξης του σχολείου και της επιστροφής του στο σπίτι.					
περνά το χρόνο του σε ένα ασφαλές, ποιοτικό και ευχάριστο περιβάλλον, όταν εσείς εργάζεστε.					
παύει να ασχολείται με την τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κλπ.					
ασχολείται με δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα εξωσχολικά ενδιαφέροντά του.					
αναπτύσσει την προσωπικότητά του.					
προετοιμάζει τα μαθήματα της επόμενης ημέρας.					

5. Πόσο σημαντική θεωρείτε:	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
τη συχνή επικοινωνία των εκπαιδευτικών του ΚΔΑΠ με τους γονείς των μαθητών.					
τη συμμετοχή των γονέων στη διαμόρφωση του προγράμματος.					
τη δυνατότητα παροχής συμβουλών στους γονείς.					
τη συνεργασία του ΚΔΑΠ με κοινοτικούς, εκπαιδευτικούς φορείς, πολιτισμικά ιδρύματα και δημόσιες υπηρεσίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων του.					

6. Πόσο σημαντικά είναι κατά τη γνώμη σας τα παρακάτω προβλήματα που υποστηρίζεται πως δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των ΚΔΑΠ;	Καθόλου σημαντικό	Λίγο σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Πολύ σημαντικό	Πάρα πολύ σημαντικό
Η έλλειψη του εκπαιδευτικού προσωπικού.					
Η εναλλαγή του εκπαιδευτικού προσωπικού.					
Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη.					
Η απουσία ελκυστικών μαθημάτων και δραστηριοτήτων.					
Η ανεπαρκής προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα.					
Η μη άρτια οργάνωση των διαδικασιών-δραστηριοτήτων.					
Η υλικοτεχνική υποδομή.					

7. Πιστεύετε ότι το παιδί σας:	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
είναι ευχαριστημένο από τις δραστηριότητες του ΚΔΑΠ;					
επιστρέφει κουρασμένο από το ΚΔΑΠ;					
είναι ευχαριστημένο από την προετοιμασία των μαθημάτων για την επόμενη ημέρα;					

8. Από τη συνολική σας εμπειρία, θεωρείτε ότι η λειτουργία των ΚΔΑΠ, είναι αποτελεσματική;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

9. Υπάρχει κάτι άλλο σχετικά με το ΚΔΑΠ, που θεωρείτε ότι είναι σημαντικό και δεν περιλαμβάνεται στο ερωτηματολόγιο; Αν ναι, μπορείτε να το επισημάνετε.

.....

.....

.....

.....